

Yesu Aakpambalb aah tun LITULN pu na

¹ Njɔ Teofilus, min Luk nan ηmee njan aagbar ke m tuk si Yesu aah nan ηa pu na mɔmɔk, ni waah mɔk binib pu na mɔmɔk, n-yoonn mu u nan piin waatuln

² ki ti saa n-yoonn mu Uwumbɔr di u buen paacham na. Waah nan bi dulnyaa wee ni na, le u lee waakpambalb. Uwumbɔr Aafuur Nyaan aapɔɔn pu le u nan tuk waakpambalb ngbaan baah ga ηa pu na, le Uwumbɔr nin di u buen paacham.

³ Waah kpo ki fikr nkun ni na, le u di ubaa mɔk bi n-yoonn n-yoonn, le ki ti saa iwiin imonko ilee, ki mɔk bi chain ke u sil kpa limɔfal. Binimbil nan kan u. Le u len bi chee, ki tuk bi Uwumbɔr aanaan aah bi pu na.

⁴ Waah nan laa bi bi chee na, le u bui bi, “Ni taa nya Jerusalem ni. Ni li bi nima, ki ti saa bundaln Nte Uwumbɔr ga tii nimi Waafuur Nyaan, waah nan puu tipuur ti na. Ni nan ηun tipuur ngbaan pu m chee la.

⁵ Mbamɔn, Jɔnn nan muin binib nnyun ni. Naan ki yunn, le m ga di Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin nimi.”

Uwumbɔr aah di Yesu buen paacham pu na

⁶ Yesu aakpambalb aah kuun u chee na, le bi baa u, “Tidindaan, dandana wee, aa ga nyan timi

Israel yaab timi aadim aanjaal ni, ki ki giin timi aanaan tii timi ii?”

⁷ Le Yesu tuk bi, “Bundaln Nte Uwumbər ga ɲa waah ban pu na, aa ye nimi aabər. Ti bi u chee la.

⁸ Waafuur Nyaan yaa nan gbiin nimi kan, ni ga li kpa waapɔɔn, ki ga li ye maaseeraadam Jerusalem ponn ni, ni Judea aatim məmək ni, ni Samaria aatim ni, ni dulnyaa aanaan məmək ni.”

⁹ Waah len kina na, le Uwumbər di u buen paacham, binimbil ni. Le ntaalangbam biin u pu. Baa ki waa u.

¹⁰ Le bi beenin si lik waah cha paacham pu na. Libuul ngbaan ni, le bijab bilee nan sil bi chee,* ki pee ɲikekepiin,

¹¹ ki baa bi, “Galilee aanib, ba pu ni si lik paacham kina? Yesu, u Uwumbər nyan u ni chee buen paacham na, u ga gir ni. Ni kan waah buen pu na. Kina, le u ga nan ki gir ni.”

Baah nyan unii ke u len Judas aalelen pu na

¹² N-yoonn ngbaan, Yesu aakpambalb nan bi lijool libaa paab, bi yin li ke Olif aasui aajool. Naa daa Jerusalem. Ni naahn limalgeln la. Le bi nyan nima, ki gir buen Jerusalem.

¹³ Baah ti fuu Jerusalem na, le bi koo baah koo kidiik ki ponn ni na. Kidiik ngbaan nan ye paacham aadiik la. Le Piita, ni Jɔnn, ni Jems, ni Andru, ni Filip, ni Tomas, ni Batolomiu, ni Matiu, ni Jems u ye Alfeus aajapɔɔn na, ni Simonn u nan ban u kuln waatinj aadim na, ni Judas u ye Jems aajapɔɔn na, məmək nan bi kidiik ngbaan ni.

* **1:10** : Bijab bilee ngbaan nan ye Uwumbər aatuuntiib la.

14 Le bi ni Mari u ye Yesu aana na, ni bipiib bibaa, ni Yesu aanaatiib, məmək kuuni təb chee, ki kpaani kiməbaan, ki mee Uwumbər n-yoonn məmək.

15 N-yoonn ngbaan, le binib bi dii Yesu na nan kuun təb chee. Bi ga nan li fuu binib nkub ni moninko. Le Piita fii sil bikaasisik ni, ki bui bi,

16 “Nnaabitiib, n-yaayoonn na, Uwumbər Aa-fuur Nyaan nan cha Ubər David len Judas aabər. Ni ηmee Uwumbər Aagban ponn ni. Naah ηmee pu Uwumbər Aagban ponn ni na, see ni ηa kina. Judas le nan mək binib Yesu aah bi nin chee na, le bi ti chuu u.

17 Judas nan ye timi Yesu aakpambalb ponn ni ubaa la. Yesu nan nyan u, ke u tun Uwumbər aatuln ti chee.”

18 U ηa tiwan ni kaa ηan na, le ki kan ηimombil, ki daa bukpaab. Le u lir kitiη bukpaab ngbaan ponn ni, ki kpo. Upuul nan puu, le tineer məmək nyan.

19 Binib bimək bi Jerusalem na nan ηun waabər. Nima pu na, baaliin ponn ni, bi yin bukpaab ngbaan ke Akeldama aakpaab. Naatataa le ye ke “Nsin aakpaab.”

20 “N-yaayoonn na, Ubər David nan ηmee Judas aabər, Uwumbər aalahn aagban ponn ni ke, ‘Taa cha tiwan nibaa ki li bi waadichal ni.

Taa cha unii ubaa ki li bi li ponn ni.’ †

U nan ki ηmee Judas aabər ke, ‘Cha unii uken lenj waalelenj.’ ‡

21-22 Piita nan ki len ke, “Nima pu na, ni ηeer ke unii ubaa ki kpee ti pu, ki li ye seeraadaan, ki tuk binib ke Tidindaan Yesu fikr nkun ni. Ti ban unii

† 1:20 : Lik Ilahn 69.25. ‡ 1:20 : Lik Ilahn 109.8.

u nan chuun ɲisachun ti ni Tidindaan Yesu chee, n-yoonn mu Jɔnn nan muin Yesu nnyun ni na, ki ti saa bundaln Uwumbɔr nyan Yesu ti chee ki di u buen paacham na.”

²³ Piita aah len kina na, le bi nyan bijab bilee. Bi yin ubaa ke Josef Basabas Justus ki yin uken ke Matias.

²⁴⁻²⁵ Le bi mee Uwumbɔr ke, “Tidindaan, aa nyi binib mɔmɔk aasui ni aah bi pu na. Mɔk timi unii u aa lee u na bijab bilee ngbaan ponn ni aan u li ye saakpambal ki gaa lituln li Judas nan di cha ki buen nin chee ɲeer u na.”

²⁶ Baah mee Uwumbɔr doo na, le bi di ɲitakpabil tii bi, ke bi lik baah ga lee uja u na. Nimina nan mɔk bi ke bi ga lee Matias la. Le bi di u kpee Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na pu.

2

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah nan fuu ni pu na

¹ Juu yaab aawinyaan mubaa nan saa. Bi yin mu ke Pentekost daal. Le binib bi dii Yesu na mɔmɔk bi kidiik kibaa ni.

² Libuul ngbaan ni, le bi ɲun kifuuk nyan ni kitaapaak. Ni nan bi ke libuln pɔpɔl aah kpa kifuuk pu na, ki nan gbiin lidichal li bi ka li ponn ni na.

³ Le bi kan tiwan nibaa, ni bi ke imiigaal na, ki nan tɔɲ bi mɔmɔk aayil paab.

⁴ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbiin bi mɔmɔk. Le bi len iliin yayan, Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah cha bi len pu na.

⁵ N-yoonn ngbaan le Juu yaab nan bi Jerusalem ni. Bi nan ye binib bi pak Uwumbər na, ki nyan ni ɲinibol məmək ponn ni dulnyaa wee ponn ni.

⁶ Le bi ɲun Yesu aanib len iliin yayan. Le bi kuun ni nima, ki wiir. Le bi məmək ɲun bi len baaliin ibaabaa. Le ni muk bi nima chee, ki gar bi pam.

⁷ Le bi bui ke, “Bijab bi len kina na məmək ye Galilee aatiɲ aanib la.

⁸ Bi ɲa kinye aan ki len timi aaliin aabɔɲ kina? Ti ɲun bi len ti məmək aaliin ibaabaa la.

⁹ Timi bibaa nyan ni Patia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Media aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Elam aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Mesopotamia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Judea aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Kapadosia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Pontus aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Asia aatiɲ ni,

¹⁰ bibaa mu nyan ni Frijia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Pamfilia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Ijipt aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Libia aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Sairene aatiɲ chee na, bibaa nan ye Juu yaab, ni Biniyayam bi kpeln bibaa ki dii Juu yaab aasan na, ki nyan ni Rom aatiɲ ni na,

¹¹ bibaa mu nyan ni Krete aatiɲ ni, bibaa mu nyan ni Arabia aatiɲ ni. Ti məmək ɲun bi len timi aaliin ki mooni Uwumbər aah tun lijinjiir aatun pu na.”

¹² Le ni gar bi məmək, ki cha bilan ɲmal. Le bi baa tɔb, “Naatataa ye kinye?”

¹³ Le bibaa mu ɲani bi mbɔnyun ki bui ke bi nyun ndaan le ki gbii.

Piita aah tuk bi Uwumbər aaliin pu na

14 Le Piita ni Yesu aakpambalb kipiik ni ubaa na fii sil. Le Piita len mpɔɔn pu, ki tuk kinipaak ngbaan, “Nnaabitiib, Juu yaab, ni nimi bimək bi Jerusalem ni na, ni li pel mbaməm, ki ηun maah ga len pu na.

15 Ni dak ke binib ngbaan nyun ndaan gbii la. Baa nyun. Dandana, ni ye tikur tiwae kichakpiik ni la. Nima pu na, baa nyun ndaan.

16 Baah len iliin yayan pu na, ni ye Uwumbər aabɔnabr Joel aah nan len pu na la. Joel nan len ke Uwumbər len ke:

17 ‘N-yoonn mu choo na,

m ga di Maafuur Nyaan ηa binib məmək pu.

Nijapɔtiib ni nibisatiib ga nabr min Uwumbər aah len pu na.

Nimi aanachipəm ga kan lijinjiiir aawan.

Nimi aaninkpiib ga dan tidan.

18 N-yoonn ngbaan, m ga nan di Maafuur Nyaan ηa maanaagbiijab ni maanaagbiipiib mu pu, le bi ga nabr maah len pu na.

19 M ga ηa lijinjiiir aatun kitaapaak ni, ni kitin pu; nsin, ni mmii, ni inmanyuu ga li bi;

20 nwiin ga bɔln, le unmal mann ke nsin na, waahr aan Uwumbər aawiin daal nin fuu ni. Mu ga li ye nwiin sakpiin mu kpa liyimbil na.

21 Liyaadaal ngbaan, unii umək mee Uwumbər na le ga ηmar.’ ”*

22 Tɔ, Piita ki len ke, “Israel yaab, li pel man. Uwumbər ban ke u mək binib ke uma le tun ni Yesu, u ye Nasaref aatin aanii na. Nima pu le u cha u ηani lijinjiiir aatun, ni lituln li kpa liyimbil na, nimi ponn ni. Nimi nibaa nyi kina.

* 2:21 : Lik Joel 2.28-32.

²³ Uwumbər aageehn pu le bi nan di Yesu ɲa niɲaal ni. Uwumbər nan nyi ke bi ga ɲa kina. Le ni di u ɲa mbiindam aajaal ni ke bi ti kpa a u ndəpuinkoo pu, ki ku u. Nima pu na, nimi le ku u.

²⁴ Uwumbər le fikr u nkun ni ki bii nkun aapəən, kaa cha nkun joo u.

²⁵ Ubər David nan len Yesu aabər ke,
 ‘M nan kani Tidindaan m chee n-yoonn məmək.
 U bi ɲɲangii wəb, ki biin m pu,
 ke tiwan nibaa taa muk mi.

²⁶ Nima pu na, m kpa mpopiin, ki len mpopiin aaliin,

²⁷ le ki kpa limakl ke saan cha maawiin bee kitekpiitinj ni.

M ye saabo u ye chain na, le saan cha maawon bur. Nima le m bi dulnyaa wee ni ki kpa nsuudoon.

²⁸ Aa nan mək mi liməfal aasan.

Saah bi m chee pu na, le m kpa mpopiin pam.’ ”†

²⁹ Le Piita ki len ke, “Nnaabitiib, m ban m tuk nimi tiyaaja David aabər chain la. U nan kpo, le bi sub u. Din pu na, waakaakul bi do.

³⁰ U nan ye Uwumbər aabənabr ubaa la, ki nyi ke Uwumbər puu tipuur ke u ga ɲa uma David uyaabil ubaa ubər, ke uma David aah ye ubər pu na.

³¹ David nan nyi Uwumbər aah ga ɲa pu na. Nima pu na, u nan len ke Uwumbər ga nan fikr Kristo u gaa timi lii na nkun ni, kaan cha u bee kitekpiitinj ni. Waawon aa bur.

³² Uwumbər fikr Yesu nkun ni. Tinimbil kan u, le ti tuk binib.

† 2:28 : Lik Ilahn 16.8-11.

33 Uwumbər nyun Yesu, ki di u kaan unɔŋgii wəb. U gaa Nfuur Nyaan Ute Uwumbər chee, uma Uwumbər aah nan puu tipuur ti ke u ga tii u na. Naah kan pu na, ni naah nun pu dandana wee na, ye Uwumbər Aafuur Nyaan le u di ɲa ti ni.

34 David aa nan buen paacham. U mu nan len ke,

‘Uwumbər bui Ndindaan ke: Kal ɲɲangii wəb,

35 ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim məmək na.’ †

36 Le Piita ki len ke, “Israel yaab məmək, m ban ke ni sil bee ke ni ye Yesu aabər le m len. Nimi le kpaa u ndəpuinkoo pu. Uwumbər le mək ke uma Yesu le ye Kristo u gaa timi lii na, ki ye Tidindaan.”

37 Kinipaak ngbaan aah nun Piita aah len pu na, le ni muk bi sakpen. Le bi baa Piita ni Yesu aak-pambalb biken na, “Tinaabitiib, ti ga ɲa kinye?”

38 Le Piita bui bi, “Ni məmək kpeln nimi aabimbin, ki cha ti muin nimi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu. Le Uwumbər ga di cha nimi aatunwanbir pinn nimi, ki tii nimi ipiin i ye Waafuur Nyaan na.

39 Tidindaan Uwumbər nan puu tipuur ke u ga di Waafuur Nyaan tii nimi, ni nimi aabim, ni binib bi bi ni daa na: u ga tii binib bi u ga yin bi na məmək.”

40 Le Piita di tibər ti wiir na tuk bi Yesu aabər, le ki sur bi ki bui bi, “Pəən nibaa man ki ɲmar, ki nya ntafadaan mu ga pii titunwanbirdam ngbaan na ni.”

† 2:35 : Lik Ilahn 110.1.

⁴¹ Le bi muin binib bi gaa Piita aah len pu na nnyun ni. Liyaadaal ngbaan le binib ηichur ηitaa ηmar, ki kpee bi pu.

⁴² Binimbil nan man ke bi bae Yesu aabɔr, waak-pambalb chee. Bi mɔmɔk nan kpaan kimɔbaan, ki ji tɔb chee tijikaar, ki kpaani tɔb chee ki mee Uwumbɔr.

Yesu aanib aabimbin aah nan bi pu na

⁴³ Uwumbɔr nan cha Yesu aakpambalb tun lijinjiiir aatun pam. Nima pu na, binib mɔmɔk nan san Uwumbɔr.

⁴⁴ Le binib bimɔk gaa Yesu ki kii na kpaan tɔb chee, ki di baawan yakr tɔb.

⁴⁵ Binib nan kooh baah kpa tiwan ni na, ki di ηimombil ngbaan yakr tɔb, baah ban pu na.

⁴⁶⁻⁴⁷ Idaa mɔmɔk bi nan kuuni Uwumbɔr Aadichal ni, ki kpaani bido ki ji tijikaar, ki pak Uwumbɔr, ki kpa mpopiin, ni tibulchinn. Le binib mɔmɔk pak bi. Tidindaan nan joo binib bi ηmar na kpaee waanib pu idaa mɔmɔk la.

3

Baah cha uwɔb pɔɔk pu na

¹ Daalbaadaal, tikur titaa yoonn, Piita ni Jɔnn nan buen Uwumbɔr Aadichal ni. Ni nan ye limeel yoonn la.

² Uja ubaa nan bi nima ki ye uwɔb. Baah nan ma u na, u nan ye uwɔb la. Bi nan yoor u kaani Uwumbɔr Aadichal aabisamɔb chee idaa mɔmɔk. Bi yin mbisamɔb ngbaan ke “Mbisamɔb Nyaan.” Bi nan joo u kaani nima chee ke u li mee binib bi koo ni Uwumbɔr Aadichal ni na, ke bi tii u ηimombil.

³ Le u kan Piita ni Jɔnn bi koo Uwumbɔr Aadichal ni. Waah kan bi na, le u mee bi ke bi tii u tiwan.

⁴ Le Piita ni Jɔnn lik u. Le Piita bui u, “Lik timi.”

⁵ Le u lik bi, ki dak ke bi ga tii u tiwan la.

⁶ Le Piita bui u, “Maa kpa ɲimombil. M ga tii si maah kpa ni na la. Yesu Kristo u ye Nasaref aatin aanii na aayimbil pu, m tuk si la, fii chuun.”

⁷ Le Piita chuu uɲangii, ki fiin u. Le u fii sil. Libuul ngbaan ni, le utaagben pɔk.

⁸ Le u fii yuk, ki sil utaa pu, ki piin ki chuun gonni, le ki dii bi, ki koo Uwumbɔr Aadichal ni, ki bi chuun, ki yukr, ki pak Uwumbɔr.

⁹ Le kinipaak mɔmɔk kan u bi chuun ki pak Uwumbɔr.

¹⁰ Le bi bee ke u ye uwanmeer u nan ka Uwumbɔr Aadichal aabisamɔb nyaan chee na. Waah pɔk na, le ni gar bi pam.

Piita aah tuk binib Uwumbɔr Aadichal ni pu na

¹¹ Uja ngbaan aah laa joo Piita ni Jɔnn na, le binib ngbaan mɔmɔk san buen bi chee kikaakpaak kibaa ni, bi yin ki ke “Solomonn aakaakpaak.” Ni nan gar bi pam.

¹² Tɔ, Piita aah kan bi na, le u baa bi, “Israel yaab, ba pu ni gar nimi? Ba pu ni lik timi kina? Ni dak ke ni ye tibaa aapɔɔn le cha uja wee pɔk aa? Ni dak ke ni ye timi aabimbin mu bi chain na pu uu? Ni mu aa ye kina.

¹³ Uwumbɔr le cha u pɔk. Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbɔr, u ye tiyaajatiib Aawumbɔr na, nyuɲ Waabo Yesu la. Nimi le nan di Yesu kooh, le ki yii u Pailat chee. Pailat nan ban u di u lii, le naa kii.

¹⁴ Yesu le ye unii u Uwumbər nyan u aan u ye uninyaan na. Le ni yii u, ki bui Pailat ke u di unikur lii.

¹⁵ Ni ku Yesu u tii timi liməfal na. Le Uwumbər fikr u nkun ni. Timi le ye waaseeraadam ke u fikr nkun ni a.

¹⁶ Ni kan uja wee, ki bee u. Yesu aayimbil le kpa mpəɔn, le ki cha u pəɔk. Waah ɲa Yesu aayimbil naadii pu na, nima le cha u pəɔk. U gaa Yesu ki kii, le uma Yesu tii u laafee ninimbil ni.

¹⁷ “Nnaabitiib, m nyi ke ni ni nimi aaninkpiib aah ku Yesu pu na, naa nyi naah tun lituln li na.

¹⁸ N-yaayoonn na, Uwumbər nan cha waabənabtiib məmək len ke Waanii Kristo* ga nan ji falaa. Baah len pu na, le Uwumbər cha ni ɲa kina.

¹⁹ Nima pu na, kpeln nimi aabimbin man, ki dii Uwumbər aasan. Ni yaa ɲa kina kan, Uwumbər ga di cha pinn nimi aatunwanbir, ki tii nimi lifuur,

²⁰ ki ki tun ni Yesu ni chee, aan ni ɲmar. Uma le ye Kristo, u Uwumbər nan puu tipuur ke u ga tii nimi na.

²¹ Uma Yesu le ga li bi Uwumbər do ki ti saa n-yoonn mu Uwumbər ga toor tiwan məmək na. N-yaayoonn na, Uwumbər aabənabtiib bi bi chain na nan len tibər timina.

²² Uwumbər aabənabr Moses nan len ke, ‘Nidin-daan Uwumbər ga tun ni ubənabr ubaa ni chee, ke waah tun ni mi pu na. U mu ga li ye ninaabitiib ponn ni ubaa la. Li keei waah ga len tibər ti na məmək man.

* **3:18** : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na.

²³ Unii umək kaa kii ubəṅabr ngbaan aah ga len pu na, Uwumbər ga yakr u, ki nyan ni u waanib ponn ni, ki ku u.’†

²⁴ Uwumbər aabəṅabtiib bimək nan len tibər na, Samuel ni bibəṅabr bi mu nan paan ni u pu na, mu nan len tibər timina.

²⁵ Nimi le ye bibəṅabtiib ngbaan aayaabitiib. Uwumbər nan puu tipuur tii niyaajatiib. Nimi le yeh tipuur ngbaan. Uwumbər nan tuk Abraham ke u ga ṅa tinyoor ṅa ṅinibol ṅimək bi dulnyaa wee ni na pu, uma Abraham aayaabil pu.‡

²⁶ Nima pu na, Uwumbər nan nyan Waabo, ki nan tun ni u ni chee njan, ke u nan ṅa nimi tinyoor; u cha ni di cha nimi aatunwanbir; tinyoor ngbaan le na.”

4

Juu yaab aaninkpiib aah jin Piita ni Jənn tibər pu na

¹⁻² Piita ni Jənn nan laa beenin len tibər kinipaak ngbaan chee, ki tuk bi ke Yesu fikr nkun ni a, ke waah fikr nkun ni na, binib bi kpo na mu ga nan fikr nkun ni. Le Uwumbər aatotoortiib, ni Uwumbər Aadichal aakikiirb aaninkpel, ni Sajusii yaab mu fuu ni nima, kaa gee Piita ni Jənn aah tuk kinipaak ngbaan pu na,

³ le ki gee linjuul bi pu, ki chuu bi, ki di ṅa kiyondiik ni. Naah ye kijook na, le bi cha bi bi kiyondiik ni, ki ti woln kitaak.

⁴ Binib bi ṅun Piita ni Jənn aah len pu na, bi ponn ni pam nan gaa Yesu ki kii. Bijab bi gaa u ki kii na ga nan li fuu ṅichur ṅiṅmu.

† 3:23 : Lik Ikaal 18.15, 18, 19. ‡ 3:25 : Lik Mpiin 22.18; 26.4.

⁵ Naah woln kitaak na, le Juu yaab aayidam, ni bibɔjirb aaninkpiib, ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb nan kuun Jerusalem ponn ni.

⁶ Bi ni Uwumbɔr aatotoorninkpel u bi yin u ke Anas na, ni Kayafas, ni Jɔnn, ni Aleksanda, ni utotoorninkpel do yaab biken, nan kuun tɔb chee.

⁷ Le bi cha Piita ni Jɔnn sil binimbiin ni, le ki baa bi, “Ni ɲa kinye aan ki cha uwɔb ngbaan pɔɔk? Ni kpa ba aapɔɔn? Ni di ɲma aayimbil ki tii u laafee?”

⁸ Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan fir Piita pu. Le u bui bi, “Juu yaab aayidam, ni bibɔjirb aaninkpiib,

⁹ taah ter uwɔb ngbaan na, le ni ji timi tibɔr din, ki baa timi ke ti ɲa kinye ki cha u pɔɔk.

¹⁰ M ban ke nimi ni Juu yaab biken mɔmɔk bee ke Yesu Kristo, u ye Nasaref aatiɲ aanii na, waayimbil aapɔɔn le cha uja wee pɔɔk. Uma Yesu pu, le u kpa laafee mbamɔm, ki si ninimbiin ni. Nimi le kpa Yesu ndɔpuinkoo pu, le Uwumbɔr fikr u nkun ni.

¹¹ Yesu aabɔr ɲmee Uwumbɔr Aagbanj ni ke, ‘Litakpal li bidimaab yii li na,

lima le ye litakpajal.’*

¹² Uma Yesu pu, le ti ga ɲmar. Uwumbɔr di Yesu aayimbil tii timi, ke ti ɲmar. Ubaa aa bi dulnyaa wee ni ki ga ɲmaa gaa timi lii, see Yesu baanja. Uma baanja pu, le ti ga ɲmar.”

¹³ Bininkpiib ngbaan nan bee ke Piita ni Jɔnn aa ye binib bi nyuun na, kaa bae mbaem, le ki kpa lipobil ki len. Baah kpa lipobil pu na, le ni gar bininkpiib ngbaan. Bi bee ke bi nan ye Yesu aajɔtiib la.

* **4:11** : Lik Ilahn 118.22.

14 Bi kan uja u Piita ni Jənn cha u pəək na si bi chee. Nima pu na, baa nan ki ŋmaa kpak bi.

15 Le bi tuk bi ke bi nya kidiik ngbaan ni. Baah nyan kidiik ngbaan ni na, le bininkpiib ngbaan kpokl təb baah ga ŋa pu na,

16 ki baa təb, “Ti ga ŋa bijab ngbaan kinye? Binib bimək bi Jerusalem ni na nyi ke bi tun lijnjiir aatuln li kpa liyimbil na. Taan ŋmaa nee.

17 Ti mu aa ban ke tibər ngbaan ki moon. Nima pu na, cha ti faan bijab ngbaan aan bi taa ki tuk binib Yesu aabər, ki taa ki pur waayimbil.”

18 Le bi yin bi ke bi gir koo ni, le ki nan kpa bi pu ke bi taa ki tuk binib Yesu aabər, ki taa ki pur waayimbil.

19 Le Piita ni Jənn bui bi, “Ti yaa kii nimi aaməb, bee ti yaa kii Uwumbər aaməb le kan, nilani ŋan Uwumbər chee? Ni dakl ki lik.

20 Ti ga li beenin tuk binib taah kan pu na, ni taah ŋun pu na. Taan ŋmaa yii.”

21 Baah len kina na, le bininkpiib ngbaan ki faan bi, le ki di bi lii. Kinipaak ngbaan pu le baa ŋmaa daa bitafal. Kinipaak ngbaan məmək nan bi nyuŋni Uwumbər, lijnjiir aatuln ngbaan pu.

22 Uja u bi cha u pəək na nan jer ŋibin imonko ilee aanii. Nima pu le ni gar kinipaak ngbaan məmək.

Yesu aanib aah mee Uwumbər ke u tii bi lipobil pu na

23 Baah di Piita ni Jənn lii na, le bi gir buen bijətiib chee, ki ti tuk bi Uwumbər aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib aah tuk bi pu na məmək.

24 Baah ṛun kina na, le bi məmək kpaan kiməbaan, ki mee Uwumbər, ki len ke, “Mpɔɔnsakpiindaan, sin le nan naan paacham, ni kitiṅ, ni nnyusakpem, ni tiwan nimək bi ni məmək ponn ni na.

25 N-yaayoonn na, aa nan cha tiyaaja Ubər David len saabər. U nan ye saatutunn la. Saafuur Nyaan aapɔɔn pu le u nan len ke,

‘Binib bi kaa ye Juu yaab na gee liṅuul fam la.

Ṇinibol mu dakl ilandak i kaa kpa tinyoor na.

26 Dulnyaa wee ni aabərb gor bibaa,

binib aayidam kuun tɔb chee,

bi ti jan Uwumbər ni Waanii Kristo kijaak.’†

27 Tɔ, David aah nan len pu na, ni ye mbamən la. Ubər Herod, ni Pontius Pailat, ni Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na nan kuun kitiṅ kee ponn ni, ke bi nan ku Saatutunn Yesu u ye chain na. Uma le aa nyan ke u gaa timi lii.

28 Bi nan kuun bi ti ṅa saah nan len ke bi ga ṅa pu na. Saapɔɔn, ni saageehn pu, le aa nan siin ke bi ga ṅa kina.

29 Uwumbər, lik baah faani timi nfaan pu na. Ter timi saatutum, ki tii timi lipobil, aan ti di tuk binib saabər.

30 Di saapɔɔn tii bibum laafee. Cha ti tun lijinjiir aatun, ki mək binib ke Saabo Yesu u ye chain na aayimbil kpa mpɔɔn.”

31 Baah mee Uwumbər doo na, le baah bi kidiik ki ponn ni na deṅ. Le Uwumbər Aafuur Nyaan gbiin bi məmək. Le bi kan lipobil, le ki tuk binib Uwumbər aabər.

† 4:26 : Lik Ilahn 2.1-2.

Yesu aanib aah di baawan yakr tɔb pu na

³² Binib bimək nan gaa Yesu ki kii na nan kpaan kiməbaan, ni nlandakbaan. Ubaa aa len ke waawan nibaa le ye uyaan. Le bi məmək yakr baawan məmək, ki di tii tɔb.

³³ Le Yesu aakpambalb kpa mpɔɔn ki jin seeraa ke Tidindaan Yesu sil fikr nkun ni. Le Uwumbər ter bi məmək sakpen.

³⁴⁻³⁵ Binib nan kooh baah kpa tisar ni ɲidichal ɲi na, ki joo ni ɲimobil ɲi bi kan na, ki nan di tii Yesu aakpambalb. Le bi yakr tii bimək aah ban pu na. Ubaa aa ki bi bi ponn ni ki lann nibaa.

³⁶ Uja ubaa nan bi bi ponn ni, bi yin u ke Josef, le Yesu aakpambalb duln u ke Banabas. Naatataa le ye ke, “U sɔɲni binib aasui na”. U nan ye Liifai yaab aanii ubaa la. Bi nan ma u Saiprus aatin ni la.

³⁷ U nan kpa kisaak, ki kooh, ki di ɲimobil ɲi u kan na, ki nan tii Yesu aakpambalb.

5

Ananias ni upuu Safaira aah ɲa pu na

¹ Uja uken nan bi nima, bi nan yin u ke Ananias, ki yin upuu ke Safaira. U nan kpa kisaak, ki kooh ki, ki kan ɲimobil,

² ki di ngem nan tii Yesu aakpambalb, ki gur ubaa mu ngem. Upuu mu nan nyi waah ɲa pu na.

³ Le Piita baa u, “Ananias, ba ɲa aa cha kinimbɔɲ koo aasui ni, ki cha aa ban ke aa ɲmann Uwumbər Aafuur Nyaan, ki gur aabaa ɲimobil ngem?”

⁴ Kisaak ngbaan aah nan bi aa chee na, ki nan ye siyaan la. Saah kooh ki na, ɲimobil ngbaan mu ye siyee la. Ba ɲa aa dak aasui ni ke aa ga ɲa kina? Saa

mən nnyamən ki tuk binib baanja. Uwumbər le aa mən nnyamən tuk u.”

⁵ Ananias aah ηun waah len pu na, le u kpo ki lir kitiη. Le ijawaan chuu binib bimək ηun tibər ngbaan na.

⁶ Le binachipəm nan di likekeln poo u, ki yoor u nyan lipaal, ki ti di sub.

⁷ Ni nan kpee siib, le upuu mu koo ni, kaa nyi tibər ngbaan.

⁸ Le Piita baa u, “Naah kooh kisaak ngbaan na, ηimombil ngbaan məmək le na aa?”

Le u kii ke, “Een, ηima le na.”

⁹ Le Piita baa u, “Ba ηa aa ni aachal məmək kpaan kiməbaan ke ni ga təη Uwumbər Aafuur Nyaan? Lik, binachipəm bi sub aachal na fuu ni mbisaməb. Le bi ga yoor aa mu ki nya lipaal.”

¹⁰ Libuul ngbaan ni, le u mu kpo, ki lir kitiη, unimbiin ni. Le binachipəm ngbaan koo ni ki kan u kpo a. Le bi yoor u mu, ki ti di sub uchal chee.

¹¹ Le Yesu aanib məmək, ni binib bimək ηun tibər ngbaan na san ijawaan sakpen.

Yesu aakpambalb aah tun lijnjiir aatun pu na

¹² Yesu aakpambalb nan tun lijnjiir aatun pam. Lijnjiir aatun ngbaan le mək binib ke Uwumbər bi bi chee. Le binib bimək gaa Yesu ki kii na kuun təb chee, Solomonn aakaakpaak ni, Uwumbər Aadichal ni.

¹³ Binib bi kaa gaa Yesu ki kii na aa nan kaar ke bi li kpaani bi chee. Binib məmək mu nan pak bi.

¹⁴ Binib pam nan gaa Tidindaan ki kii, ki kpaen-yoonn məmək, ki kpaani bi chee. Bi nan ye bijab ni bipiib mu, ki wiir.

15 Yesu aakpambalb aah tun lijnjiir aatun pu na, le binib yoor bibum paan ikan pu, ni tiwandookaan pu, ki di kaan nsan ni, ki ban ke Piita yaa chuun jer kan, waajunjun pinn jer bi pu, ki cha bi pɔɔk.

16 Le kinipaak mu nyan ni Jerusalem aatingbaan ni, ki joo ni bibum, ni binib bi tiyaaar joo bi na. Le Yesu aakpambalb cha bi mɔmɔk pɔɔk.

Baah ŋa Yesu aakpambalb falaa pu na

17 Le Uwumbɔr aatotoorninkpel, ni binib bimɔk dii u ki nan ye Sajusii yaab na, nan kpa lipiipoln Yesu aakpambalb pu,

18 le ki dan nan chuu bi, ki di lanj kiyondiik ni.

19 Kinyeek ngbaan le Uwumbɔr aatuun dan nan chuu piir kiyondiik aajaalenj, le ki nyan bi, ki bui bi,

20 “Li cha ti sil Uwumbɔr Aadichal ni, ki tuk binib limɔfal ngbaan aabɔr mɔmɔk.”

21 Le bi kii Uwumbɔr aatuun ngbaan aamɔb. Kichakpinaanyeek ni, le bi koo ni Uwumbɔr Aadichal ni, ki nan tuk binib limɔfal aabɔr na.

Le Uwumbɔr aatotoorninkpel, ni binib bi dii u na dan nan yin bibɔjirb aaninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib mɔmɔk, le ki tun bikikiirb, ke bi buen kiyondiik ni ki ti li joo ni Yesu aakpambalb.

22 Baah ti fuu nima kaa kan bi na, le bi labr ki nan tuk bibɔjirb aaninkpiib,

23 “Ti fuu kiyondiik ni, ki kan ni lak mbamɔm. Bikikiirb mu si kii jaalenj mam chee. Le ti chuu piir kidiik, kaa kan unii ubaa ni ni.”

24 Uwumbər Aadichal aakikiirb aaninkpel, ni Uwumbər aatotoorninkpiib aah ɲun kina na, le ni muk bi pam. Baa ki nyi baah ga ɲa pu na.

25 N-yoonn ngbaan le unii ubaa koo ni, ki nan bui bi, “Lik, bijab bi ni di ɲa kiyondiik ni na bi Uwumbər Aadichal ni, ki bi tuk binib Yesu aabər.”

26 Le Uwumbər Aadichal aakikiirb ni baaninkpel buen ti joo ni Yesu aakpambalb ngbaan. Bi nan joo ni bi suuna, kaa chuu bi mpɔɔn; ba pu? bi san ijawaan ke kinipaak na ga mae bi ɲitakpal.

27 Baah joo ni Yesu aakpambalb kidiik ponn ni na, le bi di bi siin bibɔjirb aaninkpiib aanimbiin ni. Le Uwumbər aatotoorninkpel bui bi,

28 “Ti tuk nimi ke ni taa ki tuk binib Yesu aabər, ki taa ki pur waayimbil. Le ni beenin mooni waabər Jerusalem mɔmɔk ni, ki len ke waasin bi tinjaal ni la.”

29 Le Piita ni Yesu aakpambalb biken na bui bi, “Ni ye ke ti kii Uwumbər aamɔb la, naa ye binib aamɔb.

30 Nimi le kpaan Yesu ndɔpuinkoo pu, ki ku u. Le tiyaajatiib Aawumbər fikr u nkun ni,

31 ki nyuɲ u, ki di u kaan unɲangii wɔb, u li ye timi Aayidaan u gaal timi lir, ki tii timi Israel yaab nsan ke ti kpeln timi aabimbin na, aan Uwumbər di cha timi aatunwanbir pinn timi.

32 Timi ni Uwumbər Aafuur Nyaan le ye Yesu aaseeraadam ki tuk binib tibər ngbaan. U di Waafuur Nyaan tii binib bi kii waamɔb na.”

33 Bibɔjirb aaninkpiib aah ɲun baah len pu na, le bi gee liɲuul sakpen, ki ban bi ku bi.

³⁴ Le bibəjirb aaninkpiib ponn ni ubaa fii sil binimbiin ni. Bi nan yin u ke Gamaliel. U nan ye Farisii yaab aanii ubaa la, ki mu ye Uwumbər aakaal aaməmək b aaninkpel, ki kpa liyimbil Juu yaab məmək chee. Le u tuk bi ke bi di Yesu aakpambalb ngbaan nyan lipaal siib.

³⁵ Baah nyan lipaal na, le u bui bi, “Israel yaab, ni li nyi naah ga ŋa bijab ngbaan pu na.

³⁶ N-yaayoonn na, uja ubaa nan bi, bi yin u ke Tudas. U nan yoor ubaa ke uma le ye uninyuun, le bijab ikui inaa nan dii u. Binib nan ku u, le bijab bimək dii u na nan yaa, ki bee fam.

³⁷ Uja umina aayoonn aah jer na, le Galilee aatiŋ aanii ubaa nan yoor ubaa paacham, bi yin u ke Judas. U nan bi buyoonn bi nan chuun kahn binib na. Kinipaak nan dii u. Le bijab ku u mu. Waadidiliib bimək dii u na mu yaa.

³⁸ Nima le m tuk nimi, nyan niŋaal bijab ngbaan aabər ni, ki taa ŋa bi nibaa. Baah kpokl pu na, ni baah tun lituln pu na, yaa ye binibəm aatuln kan, li ga bee yəli.

³⁹ Ni yaa ye Uwumbər aatuln kan, naan ŋmaa nyan bi. Ni yaa jan bi kijaak kan, ni li nyi man, nibaakan, ni ga kan ke ni jan Uwumbər le kijaak.”

Bi nan kii Gamaliel aah len pu na.

⁴⁰ Le bi yin Yesu aakpambalb ngbaan, ke bi gir koo ni, le ki gbaa bi, ki tuk bi ke bi taa ki tuk binib Yesu aabər daalbaadaal, ki taa ki pur waayimbil, le ki di bi lii.

⁴¹ Le Yesu aakpambalb ngbaan siir bi chee, ki nan kpa mpopiin; ba pu? Uwumbər pak bi ke bi ye binib bi ga ŋmaa ji iniməon Yesu aayimbil pu na.

⁴² Idaa məmək le bi chaa Uwumbər Aadichal

ni, ni binib do, ki ti tuk binib Uwumbər aabər ki mooni tibənyaan tee, ke Yesu le ye Kristo u gaa binib lir na.

6

Baah nyan biteterb bilole pu na

¹ Binib nan gaal Yesu ki keei idaa məmək ki kpaе waadidiliib pu. N-yoonn ngbaan le Juu yaab bi len Griik aaliin na ηulni Juu yaab bi len Juu aaliin na pu, le ki bui ke baah yakr tijikaar idaa məmək na, bi sulni baakpopiib bər.

² Le Yesu aakpambalb kipiik ni bilee na yin Yesu aadidiliib məmək, ki nan bui bi, “Naa ηan ti li yakr tijikaar ki di cha Uwumbər aaliin.

³ Nnaabitiib, nima pu na, ni nyan ni ponn ni bijab bilole bi gbiin Uwumbər Aafuur Nyaan, ki kpa nlan mbaməm, ki kpa liyimbil na, ki cha bi li ye lituln ngbaan aaninkpiib.

⁴ Tima aanimbil ga li man limeel, ni Uwumbər aabər aamoon pu la.”

⁵ Yesu aakpambalb aah len pu na, le ni piir bi məmək aasui. Le bi nyan uja ubaa, bi yin u ke Stiifen, u gaa Yesu ki kii mbaməm ki gbiin Uwumbər Aafuur Nyaan na. Bi nan nyan Filip, ni Prokorus, ni Nikanor, ni Timonn, ni Pamenas, ni Nikolas, u nan ye Antiok aatiη aanii na mu. Nikolas aa nan ye Juu aanii. U nan kpeln le ki dii Juu yaab aasan.

⁶ Le bi nyan bijab bilole bimina, ki cha bi sil Yesu aakpambalb aanimbiin ni. Le bi mee Uwumbər tii bi, ki di biηaal paan bi pu.

⁷ Le Uwumbər aabər nan mooni ηipepel məmək. Le binib moo gaal Yesu ki keei, ki kpaе waadidiliib

pu ki wiir, Jerusalem ponn ni. Uwumbər aato-toorb pam mu nan gaa Yesu aabɔnyaan tee ki kii.

Baah chuu Stiifen mpɔɔn pu na

⁸ Uwumbər nan ter Stiifen mbamɔm, ki tii u mpɔɔn sakpen, ki cha u tun lijnjiir aatun Juu yaab aakaasisik ni.

⁹ Le Juu yaab bibaa fii ki kpak u. N-yoonn mubaa, Juu yaab ngbaan nan ye binaagbiib, ki nan gaa bibaa. Bi nyan ni Sairene aatiŋ ni, ni Aleksandria aatiŋ ni, ni Silisia aatiŋ ni, ni Asia aatiŋ ni. Bijab ngbaan le kpak Stiifen kinikpakpak.

¹⁰ Uwumbər Aafuur Nyaan aah tii Stiifen nlan sakpen pu na, baa ŋmaa len ki nyan u.

¹¹ Nima pu le bi tii bijab bibaa ŋimombil ke bi mɔln inyamɔn paan u. Le bijab ngbaan len ke bi ŋun u sii Moses ni Uwumbər.

¹² Baah len pu na, le Juu yaab, ni baaninkpiib, ni Uwumbər aakaal aamɔmɔkb gee liŋuul Stiifen pu. Bi dan nan chuu u mpɔɔn, ki di u siin bibɔjirb aaninkpiib aanimbiin ni,

¹³ le ki joo ni binib bi ga mɔln inyamɔn paan u na. Le bi len ke, “N-yoonn mɔmɔk uja wee bii Moses aakaal, ki seei Uwumbər Aadichal.

¹⁴ Ti ŋun u len ke Yesu, u ye Nasaref aatiŋ aanii na, ga gbaa wii Uwumbər Aadichal ngbaan, ki kpeln Moses aah nan tii timi ikaal i mɔmɔk na.”

¹⁵ Le bibɔjirb aaninkpiib mɔmɔk lik Stiifen ki kan ke unimbil wɔb wiin chain ke Uwumbər aatuun aanimbil wɔb na.

7

Stiifen aah len pu na

1 Uwumbər aatotoorninkpel nan baa Stiifen, “Baah len pu na, ti gbii ii?”

2 Le Stiifen bui ke, “Ntetiib ni nnaabitiib, ni li pel man. Uwumbər u nyuun na nan dan tiyaaja Abraham chee. Waah nan dan u chee na, u nan laa bi Mesopotamia aatiŋ ni, kaa kee buen Harann aatiŋ ni, ke u ti kal nima.

3 Le Uwumbər bui u, ‘Nya aado yaab aatiŋ ni, ni saanib chee, ki li cha maah ga mək si kitiŋ ki na ponn ni.’*

4 Nima pu le u fii Kaldii yaab aatiŋ ni, ki buen Harann aatiŋ ni, ki nan ti bi nima. Waah bi nima na, le ute kpo. Ute aah kpo na, le Uwumbər nyan u nima chee, ki di u dan taah bi kitiŋ ki ponn ni dandana wee na.

5 N-yoonn ngbaan, Uwumbər aa nan tii u kitiŋ kibaa do chee na. Waa nan po tii u lisaŋ libaa. U nan puu tipuur tii u ke u ga di kitiŋ kee tii u ni uyaabitiib. N-yoonn mu Uwumbər nan puu tipuur tee tii u na, Abraham aa nan kee kpa ubo.

6 Le Uwumbər bui u, ‘Aayaabitiib ga li ye bicham kitiyayan ponn ni. Kitiŋ ngbaan aanib ga di bi ŋa binaagbiib, ki ŋa bi bakaa ŋibin ikui inaa.

7 Kitiŋ ngbaan aanib aah ga di bi ŋa binaagbiib na, le m ga daa bitafal. N-yoonn ngbaan le aayaabitiib ga nya kitiŋ ngbaan ni, ki dan kitiŋ kee ponn ni, ki nan li dooni mi do chee na.’†

8 Le Uwumbər puu tipuur tii Abraham, ki tii u nkaal, ke u ni uyaabitiib məmək gii ŋichakpan, aan ni mək ke bi kii uma Uwumbər aah puu tipuur ti na. Le Abraham ma ubijabo, ki yin u ke Aisak, le

* 7:3 : Lik Mpiin 12.1. † 7:7 : Lik Mpiin 12.7; 15.13-14; 17.8; Nnyam 3.12.

ki gii uchakpaln, u nan laa ye iwiin iniin aabo la. Le Aisak ma waabo Jakob. Jakob mu ma japɔtiib kipiik ni bilee bi ye tiyaajaninkpiib na. Le bi mɔmɔk gii ŋichakpan.

⁹ “Le Jakob aajapɔtiib nan kpa lipiipoln binaal Josef pu, ki di u kooch binib pu, u li ye unaagbiija kitin kibaa ponn ni, bi yin ki ke Ijipt. Le Uwumbɔr mu nan bi u chee,

¹⁰ ki ter u, ki nyan u waafalaa mɔmɔk ponn ni. N-yoonn ngbaan Faro nan ye Ijipt aatin aabɔr. Le Uwumbɔr tii Josef nlan, ki cha Faro gee waabɔr. Le Faro di u ŋa kitin ngbaan aayidaan, ni waachiln aayidaan.

¹¹ N-yoonn ngbaan le nkon lir Ijipt aatin ni, ni Kanaann aatin ni. Binib nan kan falaa sakpen. Tiyaajatiib nan bi Kanaann aatin ni. Baa nan kan tijikaar.

¹² Le bite Jakob ŋun ke tijikaar bi Ijipt aatin ni. Nima pu na, u nan cha ujaɔtiib buen nima chee bi ti daa tijikaar. Le bi buen ti daa, ki gir ni, ki ki buen lelee.

¹³ Baah buen lelee na, le Josef ti di ubaa mɔk bi, le ki di waamaal mu mɔk Ubɔr Faro,

¹⁴ le ki tun bi ute Jakob chee, ke bi ti yin ni u ni waamaal mɔmɔk, bi dan u chee Ijipt aatin ni. Bi nan ye binib imonko itaa ni kipiik ni binmu la.

¹⁵ Le bi mɔmɔk buen u chee Ijipt aatin ni, ki nan bi nima kina ki ti kpo.

¹⁶ Baah kpo na, le bi yoor bi ki di dan Sekem aatin ki bi do chee na ni, ki ti di bi sub. Bi nan sub bi nfal mu Abraham nan di ŋimombil daa Hamor yaab chee na ponn ni la.

¹⁷ “Tɔ, Uwumbɔr nan puu tipuur tii Abraham. Le

n-yoonn mu u ga ɲa waah puu tipuur ti na peen ni. N-yoonn ngbaan le Israel yaab too pɔr kpee Ijpt aatiŋ ni.

¹⁸ Ni nan yunn pam, le ubɔrkpaan u kaa nan nyi Josef aabɔr na jin nnaan Ijpt aatiŋ ni.

¹⁹ Le u nan ɲmanni tiyaajatiib ki ɲani bi bakaa, le ki tuk waanib ke bi di tiyaajatiib aabim mee timoor ni aan bi kpo.

²⁰ N-yoonn ngbaan le bi ma Moses, u nan ye ubo u ɲan sakpen na la. Le bi kpiin u ute do inɲmal itaa.

²¹ Waah ɲa inɲmal itaa aabo na, le bi di u bil timoor ni. Le Faro aabisal ti kan u, ki yoor u, ki kpiin u, ki di u ɲa waabo.

²² Le bi mɔk u Ijpt yaab aalan aabɔŋ aabɔŋ. Le u kpaln unii u nyi tibɔr na, ki tun lituln li kpa liyimbil na.

²³ “Waah ɲa ɲibin imonko ilee aaja na, u nan ban ke u mann unaabitiib Israel yaab.

²⁴ Le u mann bi, ki kan Ijpt aanii ubaa ɲa Israel aanii ubaa bakaa. Le u buen ti ter Israel yaab aanii ngbaan, ki gbaa Ijpt aanii ngbaan teen ki ku u.

²⁵ U nan dakl ke unaabitiib ga bee ke Uwumbɔr ga cha u nyan bi baadim aanaal ni. Le baa bee.

²⁶ Le ni woln le u ti kan Israel yaab bilee bi jaa. U nan ban ke u par bi, le ki bui bi, ‘Njɔtiib, ni ye naabitiib la. Ba ɲa ni ɲani tɔb bakaa?’

²⁷ Le unii u ɲa uɲeen aatɔ bakaa na nan tur Moses foor bibaa chee, ki bui u, ‘Nma ɲa si timi aayidaan ni ubɔjir?’

²⁸ Aa ban ke aa ku mi ke saah fe ku Ijpt aaja na pu na la aa?‡

‡ 7:28 : Lik Nnyam 2.14.

29 Waah len kina na, le Moses san nyan Ijpt aatinj ni, ki buen Midiann aatinj ni, ki nan ti ye uchaan nima. Le upuu ma mbijabim bilee nima.

30 “Njibin imonko ilee aah jer na, le Uwumbər aatuun di ubaa mək Moses. N-yoonn ngbaan le Moses nan bi nteersakpiin ni, lijool li bi yin li ke Sainai na chee. Uwumbər aatuun ngbaan nan bi mmii ponn ni, busub bu bi ke bu aah gaal mmii le na pu.

31 Moses aah kan ni na, le ni gar u pam. Le u foor mal mmii ngbaan u ti lik. Waah foor mal mu na, le u n̄un Uwumbər aaneel len ke,

32 ‘Min le ye aayaajatiib Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbər.’ Ijawaan chuu Moses, le uwon gbaa. Waa ki kaa u ki lik. §

33 Le Uwumbər bui u, ‘Saah si nin chee na ye kitinj ki bi chain na la. Chuu takl saanaatak ngbaan.

34 M kan maanib Israel yaab aah bi ji falaa sakpen Ijpt aatinj yaab aanaal ponn ni pu na, ki n̄un baah wii pu na, le m sunn ni ke m nan gaa bi lii. Li pel, m ga tun si Ijpt aatinj ni, aa ti nyan bi nima chee.*

35 “Tɔ, Moses le ye unii u Israel yaab nan yii u, ki bui u ke, ‘Nma n̄a si timi aayidaan ni ubɔjir?’ Uma le Uwumbər nan tun waatuun u chee, busub bu bi ke bu aah gaal mmii le na pu, u ti tuk u ke u buen ti nyan ni waanib tinaagbiir ni, ki li joo ni bi.

36 Uma Moses le nyan bi Ijpt aatinj ni, ki tun lijinjir aatun nima chee, ni Limɔkal Aanyusakpem†

§ 7:32 : Lik Nnyam 3.6. * 7:34 : Lik Nnyam 3.1-10. † 7:36 : Limɔkaal Aanyusakpem—bi ki yin mu ke Nnyusakpem Mamam la.

ni, le ki ti nin tun lijnjiir aatun timoor ni, ɲibin imonko ilee.

³⁷ Uma Moses le tuk Israel yaab,‡ ‘Uwumbər ga tun ni ubəɲabr ubaa ni chee, ke waah tun ni mi pu na. U mu ga li ye ninaabitiib ponn ni ubaa la.’

³⁸ Uma Moses, ni tiyaajatiib, ni Uwumbər aatuun nan bi nteersakpiin ni, Sainai aajool chee, le Uwumbər aatuun len u chee tibər lijool ngbaan paab, ki tuk u liməfal aabər ke u nan tuk timi.

³⁹ “Le tiyaajatiib aa gee ke bi kii waaməb. Bi yii u, ki ban ke bi ki labr buen Ijijt aatiɲ ni,

⁴⁰ le ki bui Moses aanaal Aaronn, ‘Maa ɲiwaa tii timi, ti li dii ɲi. Moses u nyan ni timi Ijijt aatiɲ ni na, taa ki nyi waah bi niwəb na.’§

⁴¹ N-yoonn ngbaan le bi di salmaa məə unaabo, le ki toor kitork tii u. Baah məə unaabo ngbaan na, le bi jin ɲjim ki məəni sakpen.

⁴² Le Uwumbər daak bi chee, le ki siir cha bi, le bi dooni ɲɲmabil ɲi bi kitaapaak na. Uwumbər aabəɲabr nan ɲmee tibər ngbaan Uwumbər Aagban ponn ni, ke Uwumbər len ke, ‘Israel yaab, ni nan kər tiwakor

ki toor kitork ɲibin imonko ilee timoor ni.

Naah toor kitork na, ni toor tii min aa? Aayii.

⁴³ Ni nan yoor liwaal li bi yin li ke Molek na aabool, ni liwaal Refann* li ye liɲmabil aanan na.

Ni nan məə ɲiwaa ɲimina, ke ni li dooni ɲi.

Nima pu na, m ga di nimi buen tinaagbiir ni,

‡ 7:37 : Lik Ikaal 18.15, 18. § 7:40 : Lik Nnyam 32.1. * 7:43 : Refann nan ye n-yaayoonn na aawaal li bi nan len ke lima le joo liɲmabil li bi yin li ke Saturin na. Binib bi kaa dii Uwumbər na nan dooni liwaal ngbaan.

kitiŋ ki bi Babiloŋ aatiŋ aapuwɔb na ni.†

44 “Tɔ, tiyaajatiib nan joo ngban aabool timoor ni. Uwumbɔr nan joo ubaa mɔk bi libool ngbaan ponn ni la. U nan tuk Moses waah ga ŋa pu ki ŋa libool ngbaan na. Le Moses ŋa li Uwumbɔr aah mɔk u pu na.

45 Tiyaajatiib nan di libool ngbaan tii baabim. Baabim ni baayidaan Josua mu nan yoor libool ngbaan, le ki buen bi ti gaa kitiŋ ki Uwumbɔr jenn binib nima na. Le libool ngbaan nan bi nima, ki ti saa Ubɔr David aayoonn.

46 Uwumbɔr nan gee Ubɔr David. Le David nan ban ke u maa lidichal tii Uwumbɔr, u nan ye uyaaja Jakob Aawumbɔr na. David mu aa nan maa lidichal tii Uwumbɔr.

47 Ujapɔɔn Solomonn le nan maa lidichal tii Uwumbɔr.

48 “Tɔ, Uwumbɔr u kaa kpa ŋeen aatɔ na aa bi binib aah maa ŋidichal ŋi na ponn ni baanja. Uwumbɔr aabɔnabr nan len ke Uwumbɔr len ke,

49 ‘Kitaapaak le ye maabɔrjal,

le kitiŋ ye ntaa aah taa ni pu na:
ni ga maa ba aadichal aaboln ki tii mi?

Ba aapaan ni ga kan tii mi aan m li koo nima?

50 Min mbaa le nan naan tiwan nimina mɔmɔk.’”‡

51 Tɔ, Stiifen nan ki len ke, “Nitafal pɔɔ, naa dii Uwumbɔr aasan nisui ni, kaa pel waaliin. N-yoonn mɔmɔk ni ban ni yii Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ke niyaajatiib aah nan yii mu pu na.

52 Niyaajatiib nan muk Uwumbɔr aabɔnabtiib mɔmɔk, le ki ku binib bi tuk bi ke Uwumbɔr Aatutunyaan ga dan na. U fuu ni, le ni kooh u, ki ku u.

† 7:43 : Lik Amos 5.25-27. ‡ 7:50 : Lik Aisaya 66.1-2.

⁵³ Uwumbɔr nan tun ni waatuuntiib bi nan tii nimi waakaal. Le ni yii, kaa kii nkaal ngbaan.”

Baah mae Stiifen ɲitakpal ki ku u pu na

⁵⁴ Stiifen aah len kina na, le liɲuul chuu binib ngbaan, le bi ɲmɔ ɲinyin.

⁵⁵ Le Stiifen u Uwumbɔr Aafuur Nyaan gbii u na, waan lik paacham, le ki kan Uwumbɔr aah wiin chain pu na, le ki kan Yesu si unɲangii wɔb.

⁵⁶ Le u bui ke, “Lik, m kan kitaapaak chuu piir, ki kan Unibɔn Aabo na si Uwumbɔr aanɲangii wɔb.”

⁵⁷ Waah len kina na, le bi teen mpɔɔn pu, ki di biɲaal ɲeeb bitafal, le ki kpaan ber bi ti chuu u,

⁵⁸ ki nyan u kitiɲ ponn ni, ki di buen n-gbaan, ki ti mae u ɲitakpal. Le biseeraadam ngbaan chuu peer baabɔkul, ki di bil unachipɔɔn ubaa chee, bi yin u ke Sɔɔl.

⁵⁹ Le bi mae Stiifen ɲitakpal u ti kpo. Baah bi mae u ɲitakpal na, le u mee Tidindaan ke, “Tidindaan Yesu, gaa maawiin,”

⁶⁰ le ki gbaan utaanɲaayil pu, le ki teen mpɔɔn pu, “Tidindaan, taa teen bi baah ɲa bakaa u na.” Waah len kina na, le u kpo.

8

Sɔɔl aah ɲa Yesu aanib falaa pu na

¹ Baah ku u pu na, le Sɔɔl kii. Liyaadaal ngbaan le bi piin ki bi muk Yesu aanib bi bi Jerusalem ni na, ki ɲa bi falaa sakpen. Nima pu na, bi mɔmɔk nan yaa, ki buen Judea ni Samaria aatim mɔmɔk ponn ni. Yesu aakpambalb baanja le nan gur Jerusalem ponn ni, kaa yaa.

² Le bijab bi san Uwumbər na sub Stiifen ki wii mpəpəən pu.

³ Le Səəl pəən ubaa, u ti bii Yesu aanib ki ɲa bi fam. U nan koo ɲidichal ɲidichal ponn ni ki ban bi, ki chuu nyan bijab ni bipiib mpəən, ki ti di ɲa kiyondiik ni.

Filip aah buen Samaria aatinj ni pu na

⁴ Tə, binib bi dii Yesu na nan yaa koo ntim məmək ni, le ki tuk binib waabənyaan.

⁵ Le Filip buen Samaria aatinj ni ki ti tuk binib Kristo u gaa binib lii na aabər,

⁶ ki tun lijnjiir aatun. Baah kan lijnjiir aatun ngbaan ki ɲun waah len pu na, le kinipaak pel waabər ngbaan mbaməm.

⁷ U nan nyan tiyayaar binib pam ponn ni, le ti teen mpəən pu, ki nyan biwon ni. Le binib bi aawon faan na, ni biwəb mu pam kan laafee.

⁸ Nima pu le Samaria aatinj aanib nan kpa mpopiin sakpen.

⁹ Le uja ubaa nan bi nima bi nan yin u ke Simonn; u nan ye ubəə la, ki tun lijnjiir aatun ɲi gar Samaria aatinj aanib na pam, le ki yoor ubaa ke uma le ye uninyuun.

¹⁰ Le binib məmək, bigiim ni bipəəndam kii tii u, ki len ke u kpa Uwumbər aapəən, ki yin u ke Mpəən Sakpiindaan.

¹¹ U nan tun inyək aatun ni yunn, ki cha ni gar binib pam. Nima pu na, bi nan kii tii u.

¹² Le Filip dan nan tuk bi Uwumbər aanaan aabənyaan, ni Yesu Kristo aabənyaan ngbaan. Le bi kii waah len pu na. Baah kii waah len pu na, le u muin bi nnyun ni, bijab ni bipiib mək.

13 Le Simonn, u ye ubəə ngbaan na, mu kii Filip aah len pu na. Le Filip muin u nnyun ni. Le u dii Filip idaa məmək, ki kan u tun lijinjiir aatun pam. Le ni gar u ki ti nyan.

14 Le Yesu aakpambalb bi bi Jerusalem ni na n̄un ke Samaria aatiŋ aanib gaa Uwumbər aaliin. Baah n̄un kina na, le bi cha Piita ni Jənn buen bi chee.

15 Le Piita ni Jənn ti fuu nima, ki mee Uwumbər tii binib bi gaa Uwumbər aaliin na, ke u tii bi Waafuur Nyaan.

16 Waafuur Nyaan aa nan kee sunn ni bi ponn ni ubaa pu. Filip nan muin bi nnyun ni baanja, Tidindaan Yesu aayimbil pu la.

17 Nima pu na, Piita ni Jənn nan mee Uwumbər tii bi, le ki di biŋaal paan bi pu. Baah ŋa kina na, le Uwumbər Aafuur Nyaan gbiin binib ngbaan.

18 Le Simonn kan ke Yesu aakpambalb aah di biŋaal paan binib pu na, Uwumbər tii binib ngbaan Waafuur Nyaan. Waah kan kina na, le u ban ke u pa bi ŋimombil,

19 bi tii u mpəən mumina, ke u yaa di uŋaal paan binib pu kan, bi ga kan Uwumbər Aafuur Nyaan.

20 Le Piita baa u, “Aa dak ke aa ga ŋmaa di ŋimombil daa Uwumbər aapiin aa? Saah dak pu na, naa ŋan. Aa ni saamombil bee fam.

21 Aasui aa ŋan Uwumbər chee. Aaŋaal aa bi waabənyaan ni.

22 Kpeln aapobil, ki di cha saatunwanbir ngbaan, ki mee Uwumbər ke u di cha saalandakbir pinn si.

23 M kan ke aasui to sakpen a. Titunwanbir le joo si.”

24 Le Simonn bui Piita ni Jõnn, “Mee Uwumbør tii mi, aan saah len tibør ti na, ti taa pii mi.”

25 Tõ, Piita ni Jõnn nan tuk Samaria aatiñ aanib Tidindaan aabør, ki sur bi mbamõm, le ki nin gir buen Jerusalem. Baah chuun ki cha na, le bi bõ dii Samaria aatim pam ponn ni, ki tuk binib Yesu aabõnyaan.

Itiopia aatiñ aaninkpel aah gaa Yesu ki kii pu na

26 N-yoonn ngbaan le Uwumbør aatuun tuk Filip ke u gor ki dii ñjangii wõb, ki dii timoor ni aasan mu nyan Jerusalem ki cha Gasa aatiñ ni na. Dandana wee, nsan ngbaan ña nsankpok a.

27-28 Le Filip fii ki cha. Uja ubaa nan ka itaan aah dar tãroku sakpiin u na ponn ni, nsan ni. U nan ye Itiopia aatiñ aanii la, ki mu ye unii u bi lee nyan ñikookpimbil na, ki mu ye uninyuun la. Uma le nan lik Itiopia aatiñ aamombil mãmõk, ki kpa mpõõn sakpen, ki tun lituln tii Itiopia aabõrpii, u bi yin u ke Kandake na. Uja ngbaan nan dan Jerusalem u nan doon Uwumbør, ki labr cha, ki laa beenin bi nsan ni. Filip aah kan u na, u nan bi waatãroku sakpiin ponn ni, ki karni kigbanj ki Uwumbør aabõnabr Aisaya nan ñmee ki na.

29 Le Uwumbør Aafuur Nyaan tuk Filip ke u li cha tãroku ngbaan chee.

30 Le Filip san buen u chee ki ti ñun u bi karni kigbanj ki Uwumbør aabõnabr Aisaya nan ñmee ki na. Le Filip baa u, “Saah bi karni kigbanj ki na, aa bee naatataa aa?”

31 Le u bui ke, “Unii yaa kaa mõk mi kan, m ga ña kinye ki bee?” le ki tuk Filip ke u koo ni u chee ki nan kal tãroku na ponn ni.

32 Tɔ, waah bi karni Uwumbɔr Aagbanj ponn ni nin chee na ŋmee ke,

“Bi yaa chuu upiih bi ti kɔr u kan, waa wii.

Bi yaa chee upihbo aakokor pu kan, u mu aa wii.

U mu bi kina la.

Baah chuu u mpɔɔn pu na,

waa len tibaa ke u nyan ubaa tibɔr ngbaan ni.

33 Bi nan di u ŋa bibɔjirb chee, ki mɔln inyamɔn paan u,

ki jinn u inimɔn.

Bi nan ku u, le unii ubaa aan ŋmaa len uyaabitiib pu.”*

34 Tɔ, le uja ngbaan baa Filip, “Uwumbɔr aabɔnabr aah nan len pu na, u len ŋma aabɔr? U len ubaa aabɔr le aan u len uken aabɔr la?”

35 Le Filip tuk u ŋŋmeen ngbaan aatataa, ke ni ye Yesu aabɔr la, le ki tuk u tibɔnyaan na.

36 Baah bi tɔroku na ponn ni ki cha na, le bi ti fuu nkpen mubaa ni, le ki kan nnyun dɔ. Le uja ngbaan bui Filip, “Lik, nnyun sɔ. Aa ga ŋmaa muin mi nnyun ni dandana wee ee?”

[
37 Le Filip bui u, “Aa yaa gaa Yesu ki kii mbamɔm kan, m ga ŋmaa muin si nnyun ni.”

Le u bui u, “M pak ke Yesu Kristo ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la.”]

38 Le u cha waatɔroku sil. Le u ni Filip mɔmɔk bilee sunn sil ni kitiŋ, ki koo nnyun ni. Le Filip muin u nnyun ngbaan ni.

39 Le bi nyan ni nnyun ni. Baah nyan ni nnyun ni na, le Uwumbɔr Aafuur Nyaan yoor Filip, ki

* 8:33 : Lik Aisaya 53.7-8.

di u buen. Uja ngbaan aa ki kan u. Le u ki koo waatɔroku ponn ni, ki cha, ki nan kpa mpopiin pam.

⁴⁰ Binib nan kan Filip kitin kibaa ni, bi yin ki ke Asotus. Le u bɔ dii ntim mɔmɔk ni, nima chee, ki tuk binib Yesu aabɔnyaan, le ki ti fuu Siisarea aatin ni.

9

*Sɔɔl aah gaa Yesu ki kii pu na
(Lituln 22.6-16; 26.12-18)*

¹⁻² Sɔɔl ma nan beenin kpa linjuul Tidindaan aadidiliib pu, ki ban ke u chuu bi ki ku bi. U nan ban ke u buen Damaskus aatin ni, ki ti ban bi, bijab ni bipiib mɔmɔk, ki chuu bi mpɔɔn, ki di tikululn buu bi, ki di gir dan Jerusalem. Le u buen Uwumbɔr aatotoorninkpel chee, ke u ηmee kigban tii u. U yaa ti fuu Damaskus aatin ni kan, u ga di kigban ngbaan mɔk mmeen aadir aaninkpiib, ke bi cha u chuu binib bi dii Yesu aasan na.

³ Tɔ, le u siir ki cha. Waah laa bi nsan ni ki ti peen Damaskus aatin ni na, libuul ngbaan ni le nwiihn nyan ni paacham, ki woln ki mann gonn u.

⁴ Le u lir kitin, ki ηun nneel len ke, “Sɔɔl, Sɔɔl, ba ηa aa ηani mi falaa?”

⁵ Le Sɔɔl baa u, “Ndindaan, ηma ye?”

Le u bui u, “Min le ye Yesu, u aa ηa u falaa na.

⁶ Fii sil, ki li cha kitin ngbaan ni. Aa yaa ti fuu kan, bi ga tuk si saah ga ηa pu na.”

⁷ Binib bi nan dii Sɔɔl na si ηmin, kaa ηmaa len tibaa. Bi ηun nneel len, kaa waa unii.

⁸ Le Sɔɔl fii sil, ki likr unimbil, kaa ki waa. Le bi chuu unjaal, ki dar u cha Damaskus aatin ni.

⁹ Waa nan waa ki ti saa iwiin itaa, kaa ki ji, kaa ki nyu mu.

¹⁰ Le Yesu aadidiir ubaa nan bi Damaskus aatin ni, bi nan yin u ke Ananias. Le Tidindaan len u chee tidan ponn ni, ki bui u, “Ananias.”

Le u bui ke, “Ndindaan, m sɔ.”

¹¹ Le Tidindaan bui u, “Fiin, ki li cha nsan mu bi yin mu ke Nsan Mu Tok na ni, ki li cha Judas do, ki li ban uja u bi yin u ke Sɔɔl, aan u ye Tasus aatin aanii na. U bi mee Uwumbɔr,

¹² le ki dan tidan ki kan uja u bi yin u ke Ananias na koo ni u chee, ki nan di unjaal paan u pu, ke unimbil ki likr.”

¹³ Le Ananias bui ke, “Ndindaan, binib pam tuk mi uja ngbaan aabɔr, ke u nani saanib bakaa sakpen Jerusalem ponn ni.

¹⁴ U fuu ni do, ki kpa nsan mu Uwumbɔr aato-toorninkpiib tii u ke u chuu saanib mɔmɔk, ki buu bi tikululn na.”

¹⁵ Le Tidindaan bui u, “Li cha u chee. M nyan u la, u ti li joo maabɔr tuk bibɔrb, ni Juu yaab, ni binib bi kaa ye Juu yaab na, ki cha bi bee mbɔr.

¹⁶ Min mbaa ga mɔk u waah ga ji falaa u mɔmɔk maayimbil pu na.”*

¹⁷ Le Ananias fii ki buen Judas do, ki ti koo Sɔɔl chee, ki di unjaal paan u pu, le ki bui u, “Nna aabo Sɔɔl, Tidindaan le tun ni mi aa chee. Yesu u di ubaa mɔk si, saah bi nsan ponn ni ki choo na, uma le tun ni mi, ke m cha aa ki likr, ki gbiin Uwumbɔr Aafuur Nyaan.”

* **9:16** : Lik Kolose Yaab 1.24.

18 Waah len kina na, libuul ngbaan ni le tiwan ni naahn tijanpɔkr na nyan Sɔɔl aanimbil ni. Le unimbil ki likr, le u fii sil. Le bi muiin u nnyun ni.

19 Le u jin tijikaar, ki ki kan mpɔɔn.

Sɔɔl aah moon Uwumbɔr aabɔr Damaskus aatiŋ ni pu na

Sɔɔl nan laa bi Yesu aadidiliib chee iwiin ilee, Damaskus aatiŋ ni.

20 Libuul ngbaan ni le u koo mmeen aadir ni, ki ti tuk binib Yesu aabɔr, ke u ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la.

21 Le ni gar binib bimɔk ŋun waah len pu na. Le bi baa tɔb, “Naa ye uja ngbaan le nan ŋa Yesu aanib falaa Jerusalem ponn ni ii? U dan do, ke u nan chuu bi, ki di tikululn buu bi, ki di bi buen Jerusalem, ki ti di bi ŋa Uwumbɔr aato-toorninkpiib aanjaal ni.”

22 Sɔɔl nan moo kani mpɔɔn u di tuk binib Yesu aabɔr, le ki len ki nyan Juu yaab bi bi Damaskus aatiŋ ni na, ki mɔk bi ke Yesu sil ye Kristo u gaa binib lii na.

23 Ni nan ŋa iwiin ilee, le Juu yaab kuun tɔb, ki kpokl baah ga ŋa pu ki ku Sɔɔl na.

24 Idaa mɔmɔk, kinyeek ni nwiin pu, le bi ka kii kitinŋ ngbaan aagoln aabisamɔb chee, ke Sɔɔl yaa nan nyan ni kan, bi chuu u ki ti ku u. Le Sɔɔl ŋun baah kpokl pu na.

25 Kitinŋ ngbaan aagoln nan kpa takolu mam. Le Sɔɔl aadidiliib yoor u ŋa kibɔɔkuuk sakpen ponn ni, ki di u dii takolu nyan.

Baah nan muk Sɔɔl Jerusalem ni pu na

26 Le Sool buen Jerusalem. Waah ti fuu nima na, le u ban u kpaan Yesu aadidiliib chee. Le bi san u ijawaan, kaa pak ke u ye Yesu aadidiir ubaa.

27 Le Banabas dan nan di u buen Yesu aakpambalb chee, ki ti tuk bi ke Sool nan kan Tidindaan nsan ni, ke Tidindaan nan len u chee, ke Sool nan kpa lipobil ki di Yesu aabər tuk binib bi bi Damaskus aatiŋ ni na.

28 Banabas aah tuk bi kina na, le bi cha Sool kpaan bi chee. Le u dii bi baah cha nin chee na Jerusalem ponn ni, ki kpa lipobil u tuk binib Tidindaan aabər.

29 N-yoonn, n-yoonn le u ni Juu yaab bi len Griik aaliin na kpak tɔb kinikpakpak, le bi ban bi ku u.

30 Le Yesu aanib ŋun ke bi ban bi ku u. Baah ŋun kina na, le bi yoor u buen Siisarea aatiŋ ni, ki cha u kun Tasmus aatiŋ ni.

31 Nima pu na, Yesu aanib bi nan bi Judea aatim ni, ni Galilee aatim ni, ni Samaria aatim ni na nan gaa bibaa. Unii ubaa aa ki muk bi. Le bi moo bae Tidindaan aaliin n-yoonn mɔmɔk, ki pak u. Le Uwumbər Aafuur Nyaan ter bi, ki cha binib moo kpee bi pu.

Piita aah tun lijnjiir aatun pu na

32 Tɔ, Piita nan bɔ dii ntim mɔmɔk ponn ni nima chee. U nan buen Lida aatiŋ mu ni, ki mann Uwumbər aanib bi bi nima na.

33 Waah bi nima na, le u kan uja ubaa, bi yin u ke Eneas, u nan ye uja u aawon faan na la. Njibin ŋiniin u po dɔ kidiik ni la, kaa ŋmaa fii.

34 Le Piita bui u, “Eneas, Yesu Kristo tii si laafee dandana wee. Fii sil, ki kpab saawandookaan.” Libuul ngbaan ni, le u kpaan fii sil.

³⁵ Le binib bimək bi Lida aatiŋ ni, ni Saronn aatiŋ ni na kan u, ki kpeln baabimbin, ki dii Tidindaan aasan.

³⁶ Kitiŋ kibaa mu bi, ki bi gbək nima chee, bi yin ki ke Jɔpa. Upii u dii Yesu aasan na nan bi nima, bi yin u ke Tabita. Griik aaliin ponn ni, bi yin u ke Dokas. Waayimbil aatataa le ye ke upeeyun. U nan ye litunyaandaan la.

³⁷ N-yoonn ngbaan le u buŋ, ki kpo. Le bi fu linikpol ngbaan nnyun, ki di u ti bil paacham aadiik ni.

³⁸ Jɔpa aatiŋ, ni Lida aatiŋ aa daa tɔb. Le Yesu aadidiliib bi bi Jɔpa aatiŋ ni na ŋun ke Piita bi Lida aatiŋ ni. Le bi tun hijab bilee, ke bi ti yin ni Piita, ke u pɔɔn ubaa ki dan mala.

³⁹ Le Piita fii dii bi. Waah ti fuu ni nima na, le bi di u buen paacham aadiik ngbaan ni. Le bikpopiib kuun nima, ki si Piita chee, ki wii, le ki mək u ŋibəkul ŋi Dokas nan ŋa tii bi, waah nan bi na.

⁴⁰ Le Piita jenn nyan bi məmək kidiik ngbaan ni, le ki gbaan utaaŋaayil pu, ki mee Uwumbɔr, le ki lik linikpol ngbaan ki len ke, “Tabita, fii sil.” Le u likr unimbil. Waah kan Piita na, le u fii kal.

⁴¹ Le Piita chuu uŋaal, ki ter u, u fii sil, le ki yin Uwumbɔr aanib ni bikpopiib ngbaan, ki di u mək bi, ke u fikr a.

⁴² Le binib bimək bi Jɔpa aatiŋ ni na ŋun tibɔr ngbaan. Nima pu na, binib pam nan gaa Tidindaan ki kii.

⁴³ Piita nan bi Jɔpa aatiŋ ni, ki yunn. U nan koo uja u bi yin u ke Simonn, aan u ye ugbanjab na do la.

10

Uninkpel Konelius aah yin Piita pu na

¹ Tɔ, uja ubaa nan bi Siisarea aatin ni, bi nan yin u ke Konelius. U nan ye butɔb aajab nkub aaninkpel la. Bi yin butɔb aajab ngbaan ke “Itali aatin aajab.”

² Konelius nan ye uninyaan la. U ni waachiln ni aanib mɔmɔk pak Uwumbɔr. U nan ɲani Juu yaab aagiim tinann sakpen, ki mee Uwumbɔr idaa mɔmɔk la.

³ Le kijook wɔb, tikur titaa aayoonn, u dan tidan ki kan Uwumbɔr aatuun koo ni u chee ki nan bui ke, “Konelius.”

⁴ Waah kan Uwumbɔr aatuun ngbaan na, le u san ijawaan, ki baa u, “Maaninkpel, aa ban ba?”

Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, “Uwumbɔr ɲun saameen, ki nyi saah ter bigiim pu na, ki teer aa bɔr.

⁵ U ban ke aa cha bijab bibaa buen Jɔpa aatin ni, ki ti yin ni uja ubaa, bi yin u ke Simonn Piita.

⁶ U koo ugbanjab ubaa aadichal ni, bi yin u ke Simonn. Waadichal bi nnyusakpem na aagbaan.”

⁷ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan ki gir buen. Waah buen na, le Konelius yin waatutum ponn ni bilee, ni butɔb aaja u ye uninyaan ki bi u chee idaa mɔmɔk ki tun lituln tii u na.

⁸ Konelius nan tuk bi waah kan pu na mɔmɔk, le ki tun bi, ke bi buen Jɔpa aatin ni.

⁹ Naah woln kitaak na, le bi bi nsan ni, ki peen Jɔpa aatin ni. Nwiin kaasisik ni, le Piita jon kidiik

paab* u ti mee Uwumbər.

¹⁰ Le nkon chuu u, le u ban u ji tijikaar. Baah bi mən bisaa ke bi tii u na,

¹¹ le u dan tidan ki kan kitaapaak chuu piir, ki kan tiwan nibaa sunn ni kitin. Ni nan naahn likekeln ki pee. Le bi joo ikekefeen inaa pu, ki sunn ni kitin.

¹² Ipeel, ni iwaa, ni tiwan nimək baar kitin na, ni inyoon məmək aabəŋ nan bi likekeln ngbaan pu.

¹³ Le nneel len ke, “Piita, fii, ki ku ki ηmɔ.”

¹⁴ Le Piita bui ke, “Ndindaan, aayii. Maa kee ηman tiwan ni kɔ ke nee na.”

¹⁵ Le nneel ngbaan ki len ke, “Uwumbər yaa len ke aa ga ηmaa ji tiwan ni na kan, aa taa bui ke ni kɔ.”

¹⁶ Le ni ηa kina nfum mutaa. Le tiwan ngbaan gir buen paacham.

¹⁷ Le Piita dakl lik ke u bee lijnjiir aawan ngbaan aatataa. Ni nan ηa u ilandak. N-yoonn ngbaan binib bi nyan ni Konelius do na baa binib, ki bee Simonn do, ki si mbisaməb chee,

¹⁸ le ki teen ke, “Simonn Piita bi do oo?”

¹⁹ Le Piita laa beenin bi kidiik paab, ki bi dak lijnjiir aawan ngbaan aatataa. Le Uwumbər Aafuur Nyaan bui u, “Lik, bijab bitaa fuu ni do, ki ban si. Min le tun ni bi.

²⁰ Fii ki sunn ni, ki dii bi, ki taa joo beeni.”

²¹ Le Piita sunn ni kitin, ki bui bijab ngbaan, “Min le ye unii u ni ban na. Ni chuun kinye?”

* **10:9** : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idə paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa ηbimbin le ki taa joi kidiik aapaacham.

²² Le bi bui u, “Konelius, u ye butəb aajab nkub aaninkpel na le tun ni timi. U ye unibamənn u pak Uwumbər na. Juu yaab məmək pak u sakpen. Le Uwumbər aatuun mubaa tuk u ke u yin si, ke aa dan udo, u nan pel saah ga len pu na.”

²³ Le Piita bui bi ke bi koo ni, le ki chann bi tichann. Le bi doon udo.

Naah woln kitaak na, le u gor ki dii bi. Le Yesu aanib bi nan bi Jəpa aatiŋ ni na bibaa mu dii u.

²⁴ Ki woln kitaak, le bi fuu Siisarea aatiŋ ni. Le Konelius nan yin waamaal, ni ujtəib dan udo, ki nan ka kii Piita. Le Piita ti fuu ki koo bi chee.

²⁵ Waah koo ni na, le Konelius dan nan gbaan unimbiin ni, ki doon u.

²⁶ Le Piita fiin u, ki bui u, “Fii sil. M po ye unibən la.”

²⁷ Piita nan beenin bi len u chee le ki ti koo kidiik ni, ki kan binib pam kuun nima chee.

²⁸ Le Piita bui bi, “Ni nyi ke timi Juu yaab aakaal aa kii ke ti mann binib bi kaa ye Juu yaab na, kaa kii ke ti kpaan bi chee. Le Uwumbər mu mək mi ke m taa li dak ke unii ubaa kə.

²⁹ Nima pu na, naah yin mi pu na, le m dan, kaa yii. Ni yin mi ba pu?”

³⁰ Le Konelius bui u, “Daanab na, tikur titaa kijook wəb, kinakokoona, le m nan bi maadiik ni, ki bi mee Uwumbər. Maah bi mee Uwumbər na, le m kan uja u pee likekeln li wiin chain na si nnimbiin ni

³¹ ki bui ke, ‘Konelius, Uwumbər ŋun saameel, ki teer saah ter bigiim pu na.

³² U ban ke aa cha binib buen Jəpa aatiŋ ni, bi ti yin ni uja u bi nima aan bi yin u ke Simonn Piita

na, ke u koo ugbanjab ubaa do, bi yin u ke Simonn na. Waadichal bi nnyusakpem na aagbaan.’

³³ Waah tuk mi kina na, libuul ngbaan ni le m tun binib bi ti yin si. Saah dan pu na, ni ŋan. Dandana wee, ti məmək bi do, Uwumbər aanimbiin ni. Ti ban ti ŋun tibər ti Tidindaan tuk si ke aa tuk timi na.”

Piita aah tuk Konelius mam Uwumbər aabər pu na

³⁴ Le Piita bui bi, “M bee ke ni ye mbamən ke Uwumbər aa pak ubaa ki jer uken. U po pak ti məmək la.

³⁵ Njinibol məmək ponn ni, unii yaa bi, ki pak Uwumbər ki tun lituln li ŋan na kan, u piir Uwumbər aasui.

³⁶ Ni nyi ke Uwumbər tuk Israel yaab tibənyaan. Tibənyaan tee le ye ke Uwumbər ga tii bi nsuudoon Yesu Kristo pu. Uma le ye ti məmək Aadindaan.

³⁷ Jənn nan tuk binib ke bi yaa kpeln baabimbin kan, u ga muin bi nnyun ni. N-yoonn ngbaan aah jer na, le Yesu u ye Nasaref aatinj aanii na piin ki bi tun waatuln Galilee aatim ni, ki bə dii Judea aatim məmək ni.

³⁸ Ni nyi waabər. Uwumbər nan nyan u, ki di Waafuur Nyaan gbiin u ki tii u mpəən, ki nan bi u chee. Uwumbər aah bi u chee na, le u buen ŋipepel məmək, ki tun lituln li ŋan na, ki cha binib bimək nan bi kinimbəŋ aajaal ni na pək.

³⁹ Ti kan waah ŋani tiwan nimək Jerusalem ni Juu yaab aatim məmək ponn ni na. Le bi kpaa u ndəpuinkoo pu, ki ku u.

⁴⁰ Iwiin itaa daal, le Uwumbər fikr u nkun ni, ki cha binib kan u.

⁴¹ Naa ye binib məmək le kan u. Uwumbər nyan timi le ke ti kan u, ki li ye waaseeraadam. Waah fikr nkun ni na, ti ni u kpaan jin tijikaar, ki kpaan ki nyu nnyun.

⁴² U tuk timi ke ti buen n̄ipepel məmək, ki ti tuk binib waabər, ki ji seeraa ke Uwumbər nyan u, u ti ji binifuub ni bitekpiib tibər.

⁴³ N-yaayoonn na, Uwumbər aabənabtiib məmək nan len Yesu aabər, ke unii umək gaa u ki kii na, Uwumbər ga di cha pinn u, uma Yesu aayimbil pu.”

⁴⁴ Tɔ, Piita aah laa bi len kina na, le Uwumbər Aafuur Nyaan sunn ni ki nan gbiin binib bimək n̄un waah len pu na.

⁴⁵ Yesu aanib bi nyan Jopa ki dii Piita na nan ye Juu yaab, le ni gar bi pam, ba pu? Uwumbər di Waafuur Nyaan tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu,

⁴⁶ le bi n̄un bi len iliin yayan ki nyun̄ni Uwumbər.

⁴⁷ Tɔ, Piita bui ke, “Uwumbər di Waafuur Nyaan tii binib bimina, ke waah tii timi pu na. Ubaa ga n̄maa len ke ti taa muin bi nnyun ni ii?”

⁴⁸ Waah len kina na, le u bui bi ke bi muin bi nnyun ni, Yesu Kristo aayimbil pu. Tɔ, Konelius mam nan gan̄ Piita ke u n̄a bi chee iwiin ilee.

11

Piita aah tuk Yesu aanib tibər ngbaan pu na

¹ Yesu aakpambalb ni Judea aatin̄ aanib bi nan gaa Yesu ki kii na, nan n̄un ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu gaa Uwumbər aabər.

² Le Juu yaab bibaa len ke binib bi kaa ye Juu yaab na yaa gaa Uwumbər aabər kan, ni n̄an ke

bi gii ɲchakpan. Le Piita ki gir buen Jerusalem. Waah ti fuu nima na, le Juu yaab ngbaan kpak u kinikpakpak,

³ ke ba ɲa u mann binib bi kaa ye Juu yaab na, ki jin bi chee tijiir, Juu yaab aah kɔ pu na.

⁴ Le Piita ɲeer tibɔr mɔmɔk aah piin ki ti saa pu na, ki tuk bi:

⁵ “M nan bi Jɔpa aatinɲ ni, ki bi mee Uwumbɔr, le ni ɲa mi ke tidanɲ pu na, le m kan tiwan nibaa nyan ni paacham. Ni naahn likekeln, ki pee. Le bi joo ikekefeen inaa pu, ki sunn ni kitiɲ m chee.

⁶ Le m lik ni mbamɔm, ki kan tiwakor, ni ipeel, ni iwaa, ni tiwan nimɔk baar kitiɲ na, ni inyoon, ni pu.

⁷ Le m ɲun nneel len ke, ‘Piita, fii, ki ku ki ɲmɔ.’

⁸ Le m len ke, ‘Ndindaan, aayii. Maa kee ɲman tiwan ni kɔ ke nee na.’

⁹ Le nneel ngbaan ki len paacham ke, ‘Uwumbɔr yaa len ke aa ga ɲmaa ji tiwan ni na kan, aa taa bui ke ni kɔ.’

¹⁰ Le ni ɲa kina nfum mutaa. Le tiwan ngbaan ki gir buen paacham.

¹¹ Libuul ngbaan ni le bijab bitaa fuu ni maah bi lidichal li ni na aabisamɔb chee. Bi nan nyan ni Siisarea aatinɲ ni la. Konelius le tun ni bi, ke bi nan yin mi.

¹² Le Uwumbɔr Aafuur Nyaan bui mi, ‘Dii bi, ki taa joo beeni.’ Le m dii bi. Le Yesu aanib biloob bimina mu dii mi, le ti buen Siisarea aatinɲ ni, ki ti fuu ki koo Konelius do.

¹³ Le Konelius tuk timi ke u nan kan Uwumbɔr aatuun si udo ki tuk u ke u cha binib buen Jɔpa aatinɲ ni, ki ti yin uja ubaa, bi yin u ke Simonn Piita,

14 u ga tuk u tibər ti ga cha u ni waachiln ponn ni aanib məmək ηmar na.

15 Le m piin ki bi tuk bi Yesu aabər. Maah laa bi tuk bi na, le Uwumbər Aafuur Nyaan sunn ni bi pu, ke mu aah nan sunn ni ti pu njan pu na.

16 Le m teer ke Tidindaan nan tuk timi ke, ‘Jonn nan muin binib nnyun ni. Mma ga gbiin nimi Uwumbər Aafuur Nyaan.’

17 Tɔ, Uwumbər di Waafuur Nyaan tii timi bi gaa Tidindaan Yesu Kristo ki kii na, le ki tii binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ke waah tii timi pu na. M mu ye ηma ki ga ηmaa yii Uwumbər?”

18 Juu yaab ngbaan aah ηun Piita aah len pu na, le baa ki kpak u. Bi nan nyuη Uwumbər, le ki bui ke, “Kina pu na, Uwumbər cha binib bi kaa ye Juu yaab na mu kpeln baabimbin ki kan liməfal.”

Binib aah gaa Yesu ki kii Antiok aatiη ni pu na

19 Tɔ, binib bi ku Stiifen na nan muk Yesu aanib ki ηani bi falaa. Le bi yaa, ki buen ntim məmək ni, ki ti saa Fonisia aatiη ni, ni Saiprus aatiη ni, ni Antiok aatiη ni, ki joo Yesu aabər tuk Juu yaab baanja.

20 Le Yesu aanib bibaa, bi nyan ni Saiprus aatiη ni, ni Sairene aatiη ni na mu buen Antiok aatiη ni, ki ti tuk binib bi kaa ye Juu yaab na mu Tidindaan Yesu aabənyaan.

21 Tidindaan aapəən nan bi bi chee, le binib pam gaa Tidindaan ki kii, ki kpeln baabimbin, ki dii waasan.

22 Yesu aanib bi nan bi Jerusalem na ηun bi pu. Nima pu le bi tun Banabas ke u buen Antiok aatiη ni.

23-24 U nan ye unibamənn, ki gaa Yesu ki kii mbaməm, ki gbii Uwumbər Aafuur Nyaan. Le u di ti fuu nima. Waah ti fuu nima, ki kan Uwumbər aah san binib ngbaan kinimbaak pu pu na, le ni ŋa u mpopiin. Le u sur bi məmək ke bi cha binimbil li man bi dii Tidindaan aasan mbaməm. Le binib pam gaa Tidindaan ki kii ki kpee waanib pu.

25 Le Banabas buen Tasus aatiŋ ni, u ti ban Səəl,

26 le ki ti kan u, ki di u dan Antiok aatiŋ ni. Libiməln le Banabas, ni Səəl, ni Yesu aanib nan kuuni nima chee; le bi tuk binib pam Uwumbər aabər, Antiok aatiŋ ni, le bi naan Yesu aadidiliib liyimbil lee, ke Kristo Yaab.

27 N-yoonn ngbaan le Uwumbər aabənabtiib bibaa nyan ni Jerusalem, ki dan Antiok aatiŋ ni.

28 Bi yin ubaa ke Agabus. Le Uwumbər Aafuur Nyaan cha u len ke nkon sakpem ga lir dulnyaa wee ponn ni. Ubərkaapan Klədius aayoonn le mu nan lir.

29 Agabus aah len kina na, le Yesu aadidiliib len ke bi məmək ga tii ŋimombil, baah ga ŋmaa tii pu na, ki di tii Yesu aanib bi bi Judea aatiŋ ni na.

30 Le bi məmək tii kina. Le Banabas ni Səəl di ŋimombil ngbaan buen Judea, ti di tii Yesu aanib aaninkpiib.

12

Ubər Herod aah ŋa Yesu aanib falaa pu na

1 N-yoonn ngbaan le Ubər Herod piin ki bi ŋani Yesu aanib bibaa falaa.

2 U cha binib di kijaak aajuk ku Jems u ye Jənn aakpel na.

³ Waah ŋa kina na, le ni piir Juu yaab aasui. Nima pu le u cha binib chuu Piita mu. Ni nan ye n-yoonn mu Juu yaab ji Lakr-jer aajim* ki ŋmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na.

⁴ Baah chuu Piita na, le bi di u ŋa kiyondiik ni. Le butɔb aajab kipiik ni biloob si kii u. Binaa yaa kiir ki ti saa tikur titaa kan, le binaa mu nan gaa. Ubɔr Herod nan len ke Lakr-jer aajim ngbaan yoonn yaa jer kan, u ga nyan Piita kiyondiik ni, ki di u siin Juu yaab aanimbiin ni, ki ji u tibɔr.

⁵ Piita aah laa bi kiyondiik ni na, le Yesu aanib mu nan bi mee Uwumbɔr linimaln, ki tii u.

Uwumbɔr aatuun aah nyan Piita kiyondiik ni pu na

⁶ Kinyeek ngbaan yaa woln kan, Ubɔr Herod ga nyan Piita ki ji u tibɔr. Le Piita dɔ geen bikikiirb bilee aakaasisik ni. Bi nan di tikululn buu uŋaal mɔmɔk ilee, ki di tibaa gbin dar ukikiir wee, ki di tiken gbin dar uken. Le bikikiirb biken si kii mbisamɔb chee.

⁷ Kinyeek ngbaan, le Tidindaan aatuun dan ki nan sil u chee. Le nwiihn woln kidiik ponn ni. Le u gbaa finn Piita, ki bui u ke, “Fii sil mala mala.” Waah len kina na, le tikululn ngbaan chuu leer lir.

⁸ Le Tidindaan aatuun ngbaan bui u, “Di saagba-papaln buu aachan, ki di saanaatak tan.” Le Piita ŋa kina. Le u ki bui u, “Di saakekeln peen, ki dii mi.”

⁹ Le Piita dii u ki buen, ki dak ke ni ye tidan la. Waa dak ke ni sil ye ibamɔn.

* **12:3** : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbɔr nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijipt aatin ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

10 Baah cha na, le bi jer ukikiir ubaa, ki ki foor, le ki ki jer uken, ki ti fuu tikur aajaalen u lek lipaal aabisamɔb na. Le jaalen ngbaan piir ubaa pu. Le bi nyan, ki bɔ dii nsan mubaa. Libuul ngbaan ni le Tidindaan aatuun ngbaan buen, ki cha Piita.

11 Le Piita aanimbil woln. Le u len ke, “M bee ke ni sil ɲa kina. Tidindaan tun ni waatuun ke u nan nyan mi Ubɔr Herod aanjaal ni, ki nyan mi Juu yaab aah ban bi ɲa mi pu na ni.”

12 Tɔ, Piita nan bee waabɔr aah bi pu na, le ki buen Mari, u ye Jɔnn Mak aana na do. Kinipaak nan bi nima, ki bi mee Uwumbɔr.

13 Le Piita kpaar lipaal aajaalen. Le ututunn u ye upii aan bi yin u ke Roda na, dan nan lik udaan u kpaar jaalen na,

14 le ki bee Piita aaneel. Le ni ɲa u mpopiin sakpen. Le u gir buen biken chee, kaa piir jaalen, ki ti tuk bi ke Piita si lipaal.

15 Le bi tuk u ke u waar la. Le u beenin len ke ni ye mbamɔn. Le bi bui u ke ni ga li ye Piita aawiin la.

16 Le Piita beenin si kpaar jaalen. Le bi piir jaalen, ki kan u. Baah kan u na, le ni gar bi sakpen.

17 Le Piita yoor unjaal ki nyii bi pu, ke bi ɲmin, le ki tuk bi Tidindaan aah ɲa pu ki nyan u kiyondiik ni na, ki bui bi ke bi tuk Jems ni Yesu aanib biken. Piita aah len kina na, le u siir buen nibaa chee.

18 Kitaak aah woln na, le bikikiirb ngbaan aapobil yuk. Le bi baa tɔb budabu ɲa Piita na.

19 Le Ubɔr Herod bui bi ke bi ban u. Le bi ban u, kaa kan u. Le Herod yin bikikiirb ngbaan, ki nan baa bi tibɔr ngbaan, le ki len ke baabɔr bii, ki ku bi.

Tɔ, Herod nan nyan Judea aatinj ni, ki buen Siisarea aatinj ni, ki ti yunn nima siib.

Uɔr Herod aah kpo pu na

²⁰ Herod nan gee linuul ki ŋa Taya aatinj aanib, ni Saidonn aatinj aanib pu. Le bi mɔmɔk kuun ki buen u chee. Bi nan puen buen uja ubaa chee la. Bi yin u ke Blastus, u ye Herod aatutum aaninkpel la. Le Taya aanib ni Saidonn aanib buen u chee bi ti jɔnn u kijɔtiik, le ki nin buen Uɔr Herod chee, ki ti mee u ke u taa cha bi li kpa kijaak. Bi gaal baajikaar Uɔr Herod aatinj ni la. Nima pu na, baa ban ke bi li kpa kijaak.

²¹ Le Herod siin nwiin mundaln bi ga kuun tɔb na. Liyaadaal le u di waabɔrkekeln peen, ki kal waabɔrjal pu, le ki len bi chee tibɔr.

²² Waah len tibɔr pu na, le bi mɔmɔk tar ke, “Ni ye Uwumbɔr aaneel la, naa ye unibɔn.”

²³ Tɔ, libuul ngbaan ni le Tidindaan aatuun cha iween chuu u; ba pu? waa tii Uwumbɔr lisil. Le ŋikpaambil ŋman u, le u kpo.

²⁴ Tɔ, Uwumbɔr aabɔr nan moo mooni ŋipepel mɔmɔk. Le binib too kpaɛ ki gaal i.

²⁵ Banabas ni Sɔɔl ma kan, baah nan di ŋimombil tii Yesu aanib aaninkpiib na, le bi di Jɔnn Mak nyan Jerusalem ni, ki labr buen Antiok aatinj ni.

13

Uwumbɔr Aafuur Nyaan aah nyan Banabas ni Sɔɔl pu na

¹ Yesu aanib bibaa nan bi Antiok aatinj ni. Bi ponn ni bibaa nan ye Uwumbɔr aabɔnabtiib, bibaa mu nan ye Yesu aabɔr aamɔmɔkb. Bi yin

ubaa ke Banabas, ki yin uken ke Simeonn, ki ki yin u ke Unibəmbən,* ki yin uken ke Lusius, u nan ye Sairene aatiŋ aanii na, ki yin uken ke Manaenn u Ubər Herod aate nan kpiin u na, ki yin uken ke Səəl.

² Le bi məmək dooni Uwumbər ki lul buməb. Baah ŋani kina na, le Uwumbər Aafuur Nyaan tuk bi ke bi nya Banabas ni Səəl bi ti tun waah siin bi lituln li na.

³ Le Yesu aanib lul buməb, ki mee Uwumbər, ki di biŋaal paan bi pu, le ki cha bi buen.

Banabas ni Səəl aah ŋa pu Saiprus aatiŋ ni na

⁴ Tə, Uwumbər Aafuur Nyaan aah tun Banabas ni Səəl pu na, le bi buen, ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Selusia, le ki koo buŋəb ni, ki puur ki ti fuu lidikl pu, bi yin lidikl ngbaan ke Saiprus,

⁵ le ki fuu kitiŋ ki bi lidikl ngbaan paab na, bi yin ki ke Salamis. Baah fuu nima na, le bi koo Juu yaab aameen aadir ni, ki tuk binib Uwumbər aabər. Jənn Mak mu nan dii bi, ki ter bi.

⁶ Le bi ki buen lidikl ngbaan aapepel liken wəb, ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Pafos. Baah ti fuu nima na, le bi kan ubəə ubaa, bi yin u ke Bariyesu. U nan ye Juu yaab aanii le ki ŋmann ke u ye Uwumbər aabənabr la.

⁷ Lidikl ngbaan aatim aaninkpel mu nan bi nima, bi yin u ke Sejius Pəəlus. U nan ye unii u kpa nlan na la. Ubəə ngbaan aajə le nan bi na. Le uninkpel ngbaan yin Banabas ni Səəl ke bi dan u chee, ki ban u ŋun Uwumbər aabər.

* **13:1** : Baaliin ni, bi yin Unibəmbən ke Niger.

⁸ Ubəə ngbaan aayimbil leler nan ye Elimas la. Elimas aatataa le ye ke ubəə. Le u kpak Banabas ni Səəl kinikpakpak, ki pəəni ubaa ke uninkpel ngbaan taa gaa Yesu ki kii.

⁹ Le Uwumbər Aafuur Nyaan fir Səəl, u bi duln u ke Pəəl na pu, le u lik Elimas mbaməm,

¹⁰ le ki bui u, “Sin u ye kinimbəŋ aajapəən na, aa ye litunyaan məmək aadin la, ki ŋmanni binib n-yoonn məmək, ki kpa mbiin sakpen, ki ban aa bii Tidindaan aasan mu tok na.

¹¹ Uwumbər ga daa aatafal, ki cha aa jəb, kaan ki li waa, ki ti saa n-yoonn mu Uwumbər gee na.”

Libuul ngbaan ni le likpakpal bəmbəln biin unimbil pu, le u jəb, ki chuun mann gonni ki ban unii u ga chuu unjaal ki dar u na.

¹² Uninkpel ngbaan aah kan kina, ki bae Tidindaan aah bi pu na, le ni gar u pam. Le u gaa Yesu ki kii.

Pəəl aah moon Uwumbər aabər Antiok aatiŋ ni pu na

¹³ Pəəl mam nan nyan Pafos aatiŋ ni, le ki koo buŋəb ni, ki ti puur, ki ti fuu kitin kibaa ni, bi yin ki ke Pega, ki bi Pamfilia aapepel ni la. Baah ti fuu nima na, le Jənn Mak gir buen Jerusalem ki cha bi.

¹⁴ Le bi nyan Pega aatiŋ ni, ki buen ti fuu Antiok aatiŋ ki bi Pisidia aapepel ni na. Juu yaab aakpaakool daal, le bi koo kal mmeen aadiik ni.

¹⁵ Le unii ubaa karn Uwumbər Aagbaŋ ponn ni. U karn Moses ni Uwumbər aabənbətiib aah nan ŋmee pu na. Waah karn doo na, le mmeen aadiik aaninkpiib tun unii bi chee, ke u ti tuk bi ke bi yaa ban bi tuk binib tibər ti ga pək bitaakpab na kan, bi tuk bi.

16 Le Pɔɔl fii sil ki yoor uŋaal ki len ke, “Israel yaab, ni nimi bi kaa ye Israel yaab ki pak Uwumbɔr na, li pel man:

17 Timi Israel yaab Aawumbɔr nan nyan tiyaa-jatiib. Bi nan ye bicham le Ijpt aatin ni. Baah bi nima na, le Uwumbɔr ter bi, ki cha bi pɔr. Le Uwumbɔr nyan bi Ijpt aatin ni, ki mɔk Ijpt aatin aanib waapɔɔn sakpiin.

18 Njibin imonko ilee le Uwumbɔr kpiin tiyaa-jatiib timoor ni,

19 le ki nin jenn nyan njinibol njilole Kanaann aatin ni, ki di kitin ngbaan yakr ke lifaal na tii bi. Buyoonn bi nan koo Ijpt aatin ni na, ki ti saa bundaln bi nan gaa Kanaann aatin na, nan ye njibin ikui inaa ni piinmu la.

20 “N-yoonn ngbaan le u tii bi bibɔjirb, bi li joo bi, ki ti saa waabɔnabr Samuel aayoonn.

21 N-yoonn ngbaan le bi len ke bi ban ubɔr, u li joo bi. Baah len kina na, le Uwumbɔr nyan Sɔɔl, u nan ye Kis aajapɔɔn na, u li ye baabɔr. U nan ye Benjaminn aanibol ponn ni aanii, ki nan joo bi njibin imonko ilee la.

22 Nee aapuwɔb le Uwumbɔr nyan u bi chee, ki di David ŋa baabɔr, ki len ke, ‘David u ye Jese aajapɔɔn na bi maah gee pu na. U ga li ŋani maah gee pu na mɔmɔk.’

23 Tɔ, Uwumbɔr nan puu tipuur ke u ga tun unii Israel yaab chee, ke u gaa bi lii. Yesu le u tun ni u bi chee, ke u gaa bi lii. Uma le ye Ubɔr David aayaabil ubaa.

24 Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na nan loln nsan ki fuu ni, le Yesu nin paan ni. Yesu aah kaa nan kee piin waatuln na, le Jɔnn tuk Israel yaab ke

bi yaa kpeln baabimbin kan, u ga muin bi nnyun ni.

²⁵ Jɔnn aah kaa nan kee tun waatuln doo na, le u baa bi, ‘Ni dak ke m ye ηma? Maa ye Kristo u ga gaa binib lii na. Uma le paan ni mpuwɔb. Maa ηeer m chuu gbiln waanaatak aahmin.’ ”

²⁶ Tɔ, Pɔɔl nan ki bui bi, “Nnaabitiib, Abraham aayaabitiib, ni binib bi kaa ye Juu yaab ki pak Uwumbɔr na, timi chee le Uwumbɔr nan tun ni tibɔnyaan ke u ga gaa timi lii.

²⁷ Binib bi bi Jerusalem ni na, ni baaninkpiib aa nyi ke Yesu le ga gaa bi lii. Likpaakool mɔmɔk daal, bi karni Uwumbɔr Aagban ponn ni, Uwumbɔr aabɔnabitiib aah nan len pu na, kaa bee naatataa. Le bi jin Yesu tibɔr ki len ke waabɔr bii. Uwumbɔr aabɔnabitiib nan len ke bi ga ηa kina.

²⁸ Juu yaab nan mee Pailat nsan ke bi ku Yesu. Bi mu aa kan waataani ki ga ηmaa len ke u ηeer bi ku u.

²⁹ Ni ηmee Uwumbɔr Aagban ponn ni baah ga nan ηa Yesu pu ki ku u na. Le bi nan ηani naah ηmee pu na mɔmɔk, le ki nyan u ndɔpuinkoo pu, ki di u sub kitakpalun ni.

³⁰ Le Uwumbɔr fikr u nkun ni.

³¹ Le u di ubaa mɔk binib bi nan dii u Galilee ki nan saa Jerusalem na. Le bi kan u iwiin pam. Dandana wee, bima le ye waaseeraadam, ki tuk Juu yaab waabɔr.

³²⁻³³ Timi le joo ni tibɔnyaan ngbaan nan tuk nimi. Uwumbɔr nan puu tipuur tii tiyaaajatiib. Timi le ye tiyaaajatiib aayaabitiib. Waah puu tipuur ti tii tiyaaajatiib na, u gbiin tipuur ngbaan dandana wee tii timi, ki fikr Yesu nkun ni.

Uwumbər aalahn aagbaŋ ponn ni, ŋiyil ŋilee, le
Uwumbər len Yesu chee ke,

‘Sin le ye Maabo, din wee le m ma si.’†

34-35 Tɔ, Uwumbər ki bui ke:

‘M ga sil ŋa tinyoor ti bi chain na ŋa ni pu,

ke maah puu tipuur tii Ubər David pu na.’‡

Uwumbər ki len kigbaŋ kibaa ponn ni:

‘Maan cha maabo u ye chain na aawon bur.’ ”§

Tɔ, Pɔɔl nan ki len ke, “Uwumbər aah len pu na,
naatataa le ye ke u fikr Yesu nkun ni. Waan ki kpo.
Waawon aan bur.

36 Ubər David aah nan bi na, u nan tun Uwumbər
aatuln, le ki ti kpo. Le bi sub u uyaajatiib chee, le
u bur.

37 Yesu u Uwumbər fikr u nkun ni na, uma aawon
aa bur.

38-39 Tijɔtiib, ti tuk nimi ke Uwumbər ga di cha nimi
aatunwanbir pinn nimi Yesu pu. Binib bimək gaa
Yesu ki kii na, Uwumbər ga di cha pinn bi, ki nyan
bi baatunwanbir ni. Moses aakaal aa ŋmaa di cha
pinn binib, kaa ŋmaa nyan bi baatunwanbir ni. Ti
ban ke ni li nyi tibər timina mbaməm.

40-41 Uwumbər aabənabtiib nan len ke Uwumbər
len ke:

‘Mbənyundam, lik, m bi tun lituln libaa nimi aay-
oonn.

Unii yaa tuk nimi ke m tun lituln limina kan,
naan tii naadii la.

Cha ni gar nimi man, aan ki bee yɔli.’ ”*

Tɔ, Pɔɔl nan ki tuk bi, “Ni li nyi aan Uwumbər
aabənabtiib aah len pu na, ni taa ŋa nimi.”

† 13:32-33 : Lik Ilahn 2.7.

‡ 13:34-35 : Lik Aisaya 55.3.

§ 13:34-35 : Lik Ilahn 16.10.

* 13:40-41 : Lik Habakuk 1.5.

⁴² Pɔɔl aah len doo na, le u ni Banabas nyan ni mmeen aadiik ni. Baah nyan ni na, le binib bui bi ke likpaakool li choo na daal bi ki gir ni, ki nan ki tuk bi tibər ngbaan.

⁴³ Binib məmək aah nyan mmeen aadiik ni na, le Juu yaab, ni binib bi nan kpeln ki dii Juu yaab aasan na pam nan dii Pɔɔl ni Banabas. Le Pɔɔl ni Banabas len bi chee ki tuk bi ke Uwumbər aah san bi kinimbaak pu na, bi li beenin dii waasan.

⁴⁴ Tɔ, likpaakool li paan ni na daal, le binib bimək bi kitiŋ ngbaan ni na nan kuun ni bi nan ŋun Tidindaan aabər. Ubaabaa baanja le nan gur linampal.

⁴⁵ Juu yaab aah kan kinipaak ngbaan kuun kina na, le bi kpa lipiipoln sakpen, ki kpak Pɔɔl kinikpakpak, ki seei u.

⁴⁶ Le Pɔɔl ni Banabas kpa lipobil ki bui Juu yaab ngbaan, “Ni ŋan ke ti puen tuk nimi Uwumbər aabər. Le ni yii, kaa kii, kaa dak ke ni ŋeer ni kan limɔfal li kaa kpa ndoon na. Kina pu na, ti ga di cha nimi, ki tuk binib bi kaa ye Juu yaab na Uwumbər aabər.

⁴⁷ Uwumbər tuk timi waagban ponn ni ke ti ŋa kina. U nan len ke,
 ‘M nyan si la, ke aa woln binib bi kaa ye Juu yaab
 na aanimbil,
 ki tii dulnyaa wee ni aanib məmək nsan ke bi
 ŋmar.’ ”†

⁴⁸ Tɔ, binib bi kaa ye Juu yaab na aah ŋun baah len pu na, le bi kpa mpopiin sakpen, le ki bui ke Uwumbər aabər ŋan sakpen a. Le binib bi

† 13:47 : Lik Aisaya 49.6.

Uwumbər nyan bi ke bi kan liməfal li kaa kpa ndoon na gaa Yesu ki kii.

⁴⁹ Le Uwumbər aabər moon itingbaan məmək ni.

⁵⁰ Le bipiib bi kpa mpəən ki pak Uwumbər na bi kitij ngbaan ponn ni. Kitij ngbaan aaninkpiib mu nan bi. Le Juu yaab ɲa, ki cha bi ɲma tijar Pəəl ni Banabas pu, ki ɲa bi falaa, ki nyan bi baatiŋ ni.

⁵¹ Le Pəəl ni Banabas kpaar bitaa aatatan lii nima, ni ye nsurm le ki tii bi, ki nyan ni nima, ki buen kitij kibaa ni, bi yin ki ke Ikonium.

⁵² Le Uwumbər Aafuur Nyaan gbiin binib bi gaa Yesu ki kii Antiok aatiŋ ni na. Le bi nan kpa mpopiin pam.

14

Pəəl mam aah buen Ikonium aatiŋ ni pu na

¹ Pəəl ni Banabas nan ti fuu Ikonium aatiŋ ni, ki koo mmeen aadiik ni, ki kpa mpəən ki tuk binib Uwumbər aabər. Nima pu na, binib pam nan gaa Yesu ki kii, bi ye Juu yaab, ni bi kaa ye Juu yaab na mu.

² Le Juu yaab bibaa yii Uwumbər aabər, ki bii Yesu aanib, ki cha binib bi kaa ye Juu yaab na bibaa gee liŋuul bi pu.

³ Le Pəəl ni Banabas nan bi nima ki yunn, ki nan kpa lipobil ki tuk binib Tidindaan aabər, ke u gee bi. Le Tidindaan cha bi tun lijnjiir aatun, ki mək ke baah len pu na, ti gbii.

⁴ Le kitij ngbaan aanib aa kpa kiməbaan. Bibaa nan si Juu yaab aapuwəb, biken mu si Yesu aak-pambalb aapuwəb.

⁵ Le Juu yaab ni baaninkpiib, ni binib bi kaa ye Juu yaab na bibaa kpokl ke bi ga ŋa Yesu aakpambalb bakaa ki mae bi ŋitakpal.

⁶ Le Yesu aakpambalb ŋun baah ban bi ŋa bi pu na, ki san ŋmar, ki buen Listra aatiŋ ni, ni Debe aatiŋ ni, ni itingbaan i bi nima na. Listra aatiŋ, ni Debe aatiŋ məmək bi Likonia aapepel ni la.

⁷ Le bi tuk nima chee aanib tibɔnyaan ngbaan.

Baah mae Pɔɔl ŋitakpal Listra aatiŋ ni pu na

⁸ Uja ubaa nan bi Listra aatiŋ ni, le utaafar faan. Una aah nan ma u na, u nan ye uwɔb la. Waa nan chuun.

⁹ U nan ka pel Pɔɔl aah len pu na, le Pɔɔl bee ke u gaa Yesu ki kii, nima le u ga ŋmaa tii u laafee. Le Pɔɔl lik u sulm,

¹⁰ ki len mpɔɔn pu, “Fii sil aataa pu.” Le uja ngbaan fii yuk sil, le ki chuun gonni.

¹¹ Le kinipaak ngbaan kan Pɔɔl aah ŋa pu na. Le bi teen Likonia aatiŋ aanib aaliin ponn ni, “Ŋiwaale kpaln binib ki dan ti chee do.”

¹² Le bi yin Banabas ke Seus.* Pɔɔl nan len tibɔr jer Banabas. Nima pu le bi yin u ke Hemes.†

¹³ Liwaal Seus aadichal nan bi kitiŋ ngbaan aagoln aabisamɔb chee la. Le unii u toor kitork tii liwaal ngbaan na joo ni inaaja ni nsupuun ki di dan kitiŋ ngbaan aagoln aabisamɔb chee. U ni kinipaak ngbaan nan ban ke bi toor kitork tii Uwumbɔr aakpambalb Banabas ni Pɔɔl la.

* **14:12** : Seus nan ye liwaal sakpeln libaa la. † **14:12** : Hemes nan ye liwaal li bi bui ke li len tibɔr sakpen na la.

14 Le Banabas ni Pɔɔl ηun baah ban bi ηa pu na. Baah ηun kina na, le bi chuu kar baabɔkur, le ki san koo kinipaak ngbaan aakaasisik ni, ki tar ke,

15 “Njɔtiib, ba pu ni ηani kina? Ti po ye binibɔm ke naah ye pu na la. Ti dan ti nan tuk nimi tibɔnyaan la. Di cha man, ki taa ki dii ηiwaa man. Nj ye fam la. Ni li dii Uwumbɔr u fu na. Uma le nan naan paacham ni kitin, ni nnyusakpem, ni tiwan mɔmɔk.

16 N-yaayoonn na, u nan cha ηinibol mɔmɔk ηani baah gee pu na.

17 N-yoonn mɔmɔk u mu ηani nimi tinann, ki tii nimi utaal, ki cha tijikaar ηani, ki kpiini nimi, ki cha ni kpa mpopiin, u mɔk nimi ke u bi.”

18 Le Pɔɔl ni Banabas len kina ki pɔɔni bibaa ke bi taa cha kinipaak ngbaan toor kitork ngbaan tii bi, le baa ki toor ki tii bi.

19 Le Juu yaab bibaa nyan ni Antiok aatin ni, ni Ikonium aatin ni, ki dan Listra aatin ni, bi nan bii Pɔɔl ni Banabas ki cha binib gee linuul bi pu. Le bi mae Pɔɔl ηitakpal, ki dar fuul u nyan kitin ni, ki ti di bil, ki dak ke u kpo, le ki siir cha u.

20 Le Yesu aadidiliib dan nan sil gob u. Baah sil gob u na, le u fii sil, ki labr buen kitin ngbaan ni.

Pɔɔl mam aah labr buen Antiok aatin ni pu na

Kitaak aah woln na, le Pɔɔl ni Banabas siir buen Debe aatin ni,

21 ki ti tuk nima chee aanib tibɔnyaan ngbaan. Le binib pam gaa ti, ki dii Yesu aasan. Le Pɔɔl ni Banabas nyan nima ki ki labr buen Listra aatin ni, ni Ikonium aatin ni, ni Antiok aatin ki bi Pisidia aapepel ni na.

²² Baah dii ntim ngbaan ni na, le bi pɔək Yesu aanib aataakpab, ki toor tuk bi Uwumbɔr aabɔr, le ki tuk bi ke bi sil Yesu aachan ni, ke binib yaa ban bi koo Uwumbɔr aanaan ni kan, bi ga ji falaa sakpen le ki nin koo ni.

²³ Ntim mɔmɔk ni, bi nan leer Yesu aanib ponn ni bininkpiib ke bi li joo bi, le ki lul bumɔb, ki mee Uwumbɔr tii bi. Baah gaa Tidindaan ki kii na, le bi di bi ŋa unjaal ponn ni, ke u li lik bi.

²⁴ Le bi bɔ dii Pisidia aatim ponn ni, ki ti ki fuu Pamfilia aapepel ni,

²⁵ le ki ti fuu Pega aatin ni, ki tuk binib Yesu aabɔr, le ki buen Atalia aatin ni.

²⁶ Baah ti fuu nima na, le bi koo bunɔb ni, ki puur nnyusakpem ki gir buen Antiok aatin ni, kitiŋ ki bi nan nyan ni ki ni na. Baah nan ban bi nyan kitiŋ ngbaan ponn ni na, Yesu aanib nan mee Uwumbɔr tii bi, ki di bi ŋa unjaal ni, ke u ter bi waatun ponn ni. Baah ti tun lituln ngbaan doo na, le bi ki gir ni nima.

²⁷ Baah fuu ni na, le bi yin Yesu aanib ke bi kuun ni, le ki tuk bi tiwan nimɔk Uwumbɔr cha bi ŋa na, ki tuk bi waah ŋa pu ki tii binib bi kaa ye Juu yaab na nsan ke bi gaa Yesu ki kii na.

²⁸ Pɔɔl ni Banabas nan ti bi nima, Yesu aadidiliib chee, ki yunn.

15

Baah kuun Jerusalem ponn ni pu na

¹ Tɔ, bijab bibaa nan nyan ni Judea aatin ni, ki dan Antiok aatin ni, le ki nan tuk Yesu aanib ke bi yaa kaa gi ŋichakpan, Moses aakaal aah mɔk pu na kan, baan ŋmar.

² Le bijab ngbaan kpak Banabas ni Pɔɔl kinikpakpak sakpen tibɔr ngbaan pu. Nima pu na, bi mɔmɔk nan kii ke bi ga tun Pɔɔl ni Banabas ni binib bibaa aan bi buen Jerusalem, ki ti baa Yesu aakpambalb ni Yesu aanib aaninkpiib bi bi nima na, ki lik.

³ Yesu aanib nan ter bi, le bi gor ki buen. Baah cha na, le bi bɔ dii Foniaa aatim ni, ni Samaria aatim ni, ke bi ti mann Yesu aanib, ki tuk bi ke binib bi kaa ye Juu yaab na mu gaa Yesu ki kii. Le ni tii bi mɔmɔk mpopiin sakpen.

⁴ Le Pɔɔl ni Banabas ti fuu Jerusalem. Baah ti fuu nima na, le Yesu aanib ni baaninkpiib ni Yesu aakpambalb doon bi ni mpopiin. Le Pɔɔl ni Banabas tuk bi tiwan nimɔk Uwumbɔr cha bi ŋa na, ki tuk bi waah ter bi pu na.

⁵ Le Farisii yaab bibaa, bi dii Yesu na, fii sil, le ki len ke binib bi kaa ye Juu yaab na yaa dii Yesu kan, ni ŋan ke bi gii ŋichakpan, ki kii Moses aakaal.

⁶ Le Yesu aakpambalb ni Yesu aanib aaninkpiib kuun tɔb chee, ke bi kpokl tibɔr ngbaan.

⁷ Baah kpokl ki ti yunn na, le Piita fii sil ki bui ke, “Nnaabitiib, ni nyi ke n-yoonn mu jer na Uwumbɔr nan lee mi ni ponn ni, ke m buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, ki ti tuk bi tibɔnyaan ngbaan, aan bi ŋun ki gaa Yesu ki kii.

⁸ Uwumbɔr u nyi binib mɔmɔk aasui ni aah bi pu na nan di Waafuur Nyaan tii binib bi kaa ye Juu yaab na, ke waah tii timi pu na.

⁹ Waah ŋa kina na, u mɔk ke u pak binib bi kaa ye Juu yaab na mu. Waa yakr timi. U po dak ke binib mɔmɔk ye tiwanbaan la. Baah gaa u ki kii na, le u finn bisui ni titunwanbir.

10 Nima pu na, ba pu ni muk bi, ki tən̄ni Uwumbər? Timi ni tiyaajatiib aah nan ban ti dii Moses aakaal na, ni nan pəɔ ti chee. Taa ŋmaa dii. Ni bi ke lituln li nyuun na la. Ba pu ni ban ke Yesu aadidiliib ngbaan dii kina?

11 Binib bi kaa ye Juu yaab na yaa gaa Tidindaan Yesu ki kii kan, waanimbaasaln pu le u ga gaa bi lii. Kina le u ga gaa ti mu lii.”

12 Piita aah len kina na, le bi məmək ŋmin, ki pel Banabas ni Pəɔl aah len pu na. Le bi tuk bi Uwumbər aah ŋa pu ki cha bi tun lijinjiir aatun binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni na.

13 Banabas ni Pəɔl aah len ti doo na, le Jems bui ke, “Nnaabitiib, li pel man.

14 Dandana wee, Simonn Piita tuk timi Uwumbər aah ŋa pu njan na, ki mək ke utafal bi binib bi kaa ye Juu yaab na ni, ki lee bi ponn ni binib bibaa, ke bi li ye waanib.

15 Uwumbər aabənabtiib nan len ke u ga ŋa kina. Ni ŋmee Uwumbər Aagbanj ponn ni ke

16 ‘Uwumbər len ke: Ubər David aanaan aah lir na, m ga gir ni aan ki nan fiin waanaan ngbaan. M ga ŋa mu nnaanpəm, ki cha mu sil mbaməm.

17 Nima pu na, binib bi gur na ga li ban min Uwumbər.
Ninibol ŋimək ye maanib na ga li ban mi.

18 Uwumbər le len kina.
N-yaayoonn na ki joo cha,
u nan tuk binib tibər timina.’ ”*

* **15:18** : Lik Amos 9.11-12.

¹⁹ Jems nan ki bui ke, “M dak ke ti taa ki muk binib bi kaa ye Juu yaab ki kpeln baabimbin ki dii Uwumbor aasan na.

²⁰ Cha ti ηmee kigban tii bi, ki tuk bi ke bi taa ki ηmō kitork aanann, ki taa ki gōr kidagook, ki taa ki ηmō tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki ηmō nsin.

²¹ Tiyaajatiib yoonn ki di nan saa din, bi tuk binib Moses aakaal ntim mōmōk ponn ni. Lik-paakool daal mōmōk bi po karni Moses aakaal mmeen aadir ni.”

Baah ηmee kigban ngbaan pu na

²² Jems aah len ti doo na, le Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib mōmōk, ni baaninkpiib kpokl ke bi ga nya bi ponn ni bijab bibaa, ki di kpee Pōl ni Banabas pu, ki tun bi Antiok aatiη ni, bi ti di kigban ngbaan tii bi. Le bi nyan bijab bilee. Bi yin ubaa ke Judas Basabas, ki yin uken ke Sailas. Bijab bilee ngbaan nan ye biyidam le Yesu aanib ponn ni.

²³ Le bi ηmee kigban ki di tun bi, bi di buen ti tii binib bi kaa ye Juu yaab na. Bi ηmee ke:

“Tinaabitiib bi kaa ye Juu yaab ki bi Antiok aatiη ni, ni Siria aatiη ni, ni Silisia aatiη ni na, ti dooni nimi. Timi Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib aaninkpiib dooni nimi.

²⁴ Ti ηun ke bijab bibaa nyan ti ponn ni, ki dan ni chee, ki ti tuk nimi tibor ti muk nimi ki ηa nimi ilandak na. Taa nan tuk bi ke bi tuk nimi kina.

²⁵ Nima pu na, ti kuun tōb ki kpaan kimōbaan, ki nyan ti ponn ni bijab bilee, ke ti tun ni bi ni chee. Bi ni tijotiib Banabas ni Pōl, bi ti gee bi na, le ti ga tun ni bi ni chee.

²⁶ Banabas ni Pɔɔl nan di baamɔfal paan tal-maa Tidindaan Yesu Kristo pu.

²⁷ Bijab bi ti nyan bi na le ye Judas ni Sailas. Bi mu ga tuk nimi tibɔr ngbaan aah ɲmee pu na.

²⁸ Ti ni Uwumbɔr Aafuur Nyaan kpaan kimɔbaan, kaa ban ti di nkaal mu pɔɔ na kpee nimi.

²⁹ Ni ɲan ke ni taa ki ɲmɔ kitorok aanann, ki taa ki ɲmɔ nsin, ki taa ki ɲmɔ tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki gɔr kidagook. Ni yaa kii kina kan, nima le ɲan. Uwumbɔr ter nimi.”

³⁰ Le bi di kigban ngbaan tii Banabas mam, ke bi di buen Antiok aatiɲ ni. Baah ti fuu nima na, bi nan kuun ni Yesu aanib mɔmɔk, ki di kigban ngbaan tii bi.

³¹ Baah karn kigban ngbaan ponn ni na, le ni ɲa bi mpopiin. Ni nan ye tibɔr ti pɔɔk bitaakpab na la.

³² Le Judas ni Sailas, bi ye Uwumbɔr aabɔnabtiib na, tuk bi Uwumbɔr aabɔr pam ki pɔɔk bitaakpab, ki ter bi, bi li dii mbamɔm.

³³ Bi nan yunn nima siib. Baah nan yunn nima siib na, le bi chɔi bi, ki gir buen Yesu aakpambalb chee. [

³⁴ Sailas ma nan gaar Antiok aatiɲ ni.]

³⁵ Pɔɔl ni Banabas nan ti bi Antiok aatiɲ ni, ni yunn siib. Le bi ni binib pam tuk binib Tidindaan aabɔnyaan, ki mɔk bi baah ga dii u mbamɔm pu na.

Pɔɔl ni Banabas aah yakr tɔb chee pu na

³⁶ Naah yunn siib na, le Pɔɔl bui Banabas, “Cha ti gir buen taah nan tuk binib Tidindaan aabɔr ntim mu mɔmɔk ni na, ki ti mann Yesu aanib ki lik ke bi joo Yesu aabɔr kinye?”

³⁷ Le Banabas ban ke Jɔnn Mak dii bi.

³⁸ Le Pɔɔl aa kii; ba pu? baah nan bi Pamfilia aatiŋ ni na, Jɔnn Mak nan labr kun ki cha bi, kaa ki ter bi lituln na ponn ni. Nima pu na, Pɔɔl aa nan kii ke u ki dii bi.

³⁹ Le Pɔɔl ni Banabas kpak kinikpapak ki yakr tɔb chee, kaa ki dii tɔb. Le Banabas ni Jɔnn Mak koo buŋɔb ni, ki buen lidikl libaa pu, bi yin li ke Saiprus.

⁴⁰ Le Pɔɔl nyan Sailas ke u dii u. Le Yesu aanib mee Uwumbɔr tii bi, ki di bi ŋa Uwumbɔr aanaal ni, u ter bi. Le bi buen,

⁴¹ ki bɔ dii Siria aatim ni, ni Silisia aatim ni, ki pɔɔk Yesu aanib aataakpab, ki toor tuk bi Uwumbɔr aaliin.

16

Timoti aah dii Pɔɔl ni Sailas pu na

¹ Pɔɔl mam nan ti fuu Debe aatiŋ ni, ni Listra aatiŋ ni. Le Yesu aadidiir ubaa nan bi nima. Bi yin u ke Timoti. Una nan ye Juu yaab aabo la, ki mu gaa Yesu ki kii. Ute nan ye Griik aanii la.

² Yesu aanib bimɔk bi Listra aatiŋ ni, ni Ikonium aatiŋ ni na mɔmɔk nan pak Timoti.

³ Le Pɔɔl ban ke Timoti li dii u. Juu yaab bimɔk bi nima na nan nyi ke Timoti aate ye Griik aanii la. Nima pu na, Pɔɔl nan gii Timoti aachakpaln ke Juu yaab aah geei pu na, le ki cha u dii bi.

⁴ Le bi bɔ dii ntim ngbaan ponn ni, ki mann Yesu aanib. Pɔɔl mam aah nan bi Jerusalem ni na, le Yesu aakpambalb, ni Yesu aanib aaninkpiib bi nan bi nima na nan kpokl, binib bi kaa ye Juu yaab ki

dii Yesu na aah ga ŋa pu na. Le Pɔɔl tuk bi baah nan kpokl ki len pu na, ke bi kii kina.

⁵ Nima pu na, Yesu aanib aataakpab nan pɔɔk waasan ni. Idaa mɔmɔk le binib biken mu gaal u ki kii, ki kpaɛ waanib pu.

Pɔɔl aah dan tidan Troas aatin ni pu na

⁶ Uwumbɔr Aafuur Nyaan aa nan kii ke Pɔɔl mam buen Asia aatin ni ki ti tuk binib Yesu aabɔr. Le bi bɔ dii Frijia aatim ni, ni Galasia aatim ni,

⁷ ki ti fuu Misia aatin mɔk, ki ban bi buen Bitinia aatim ni. Le Yesu Aafuur Nyaan aa kii.

⁸ Le bi bɔ dii Misia aatim ni, ki ti fuu Troas aatin ni.

⁹ Kinyeek ngbaan le Pɔɔl dan tidan ki kan Masedonia aatin aanii ubaa si u chee ki gan ni u ke u dan Masedonia aatim ni ki nan ter bi.

¹⁰ Pɔɔl aah dan tidan ngbaan kina na, le min Luk ni Pɔɔl mam gor ke ti buen Masedonia aatim ni. Ti nan bee ke Uwumbɔr le yin timi ke ti buen ki ti tuk kitin ngbaan aanib tibɔnyaan na.

Upii Lidia aah gaa Yesu ki kii pu na

¹¹ Ti nan koo bunɔb, Troas aatin ni, ki puur nnyusakpem na ki ti jer lidikl libaa, bi yin li ke Samotres. Naah woln kitaak na, le ti fuu Neapolis aatin ni.

¹² Le ti nyan bunɔb ni, ki chuun kitin ki ti fuu Filipi aatin ni. Ki ye Masedonia aatin kibaa, ki ye kitisakpen. Rom yaab nan bi nima, ki joo kitin ngbaan. Ti nan bi kitin ngbaan ponn ni, ki pii iwiin ilee.

¹³ Juu yaab aakpaakool daal, le ti nyan kitin ngbaan ponn ni, ki buen limɔɔl aagbaan. Ti nan

dak ke likpaakool daal məmək Juu yaab kuuni nima ke bi mee Uwumbər. Le ti kan bipiib kuun nima. Le ti kal ki tuk bi Uwumbər aaliin.

¹⁴Upii ubaa nan bi nima ki ηun taah len pu na. Bi nan yin u ke Lidia. U nan ye Tiataira aatiη aapii la, ki chuun kooh ηitanyaan aakeken ηi kpa kidaak na. U nan ye upii u pak Uwumbər na la. Le Tidindaan piir usui ke u pel mbaməm, ki gaa Pəəl aah len pu na.

¹⁵Le bi muin u ni waachiln ni aanib nnyun ni. Le u tuk timi, “Ni yaa dak ke m sil gaa Tidindaan ki kii kan, ni dan nan mann mi, ki li bi ndo.” Le u gaη timi, le ti buen.

Baah di Pəəl mam ηa kiyondiik ni pu na

¹⁶Ti nan ki buen baah mee Uwumbər nin chee na. Taah cha na, le usapəən ubaa ton timi nsan ni. U nan ye unaagbiibo la. Bininkpiib nan dii u, ki cha u tuk binib tiwan ni choo ki ga nan ηa na aabər. Waah ηani kina na, le u kan ηimombil pam ki tii udindatiib.

¹⁷Le u paan ni ti ni Pəəl aapuwb, ki tar ke, “Bijab bimina le ye Uwumbər u kaa kpa ηeen aato na aanaagbiib. Bi tuk nimi naah ga ηa pu ki ηmar na.”

¹⁸Usapəən ngbaan nan ηani kina iwiin məmək. Waah ηani kina na, le Pəəl gee liηuul, ki fenn lik u, ki tuk bininkpiib bi dii u na, “M tuk nimi Yesu Kristo aayimbil pu, nya u ni man.” Libuul ngbaan ni le bininkpiib ngbaan nyan u ni.

¹⁹Tə, bininkpiib ngbaan aah nyan u ni na, le udindatiib gee liηuul. Bi bee ke waan ki kan ηimombil tii bi. Le bi chuu Pəəl ni Sailas ki dar bi

mpɔɔn, ki di buen kitij ngbaan aabɔjirb aanimbiin ni,

²⁰ ki ti len ke, “Bijab bimina ye Juu yaab, ki muk do aanib,

²¹ ki tuk bi nkaal mubaa. Taah ye Rom yaab na, naa ŋan ke ti gaa nkaal mue ki dii mu.”

²² Baah len kina na, le kinipaak ngbaan mu gee liŋuul Pɔɔl ni Sailas pu.

Le bibɔjirb ngbaan chuu peer baawan, ki tuk baatutum ke bi di ŋidabil gbaa bi.

²³ Le bi gbaa bi pam, ki tur bi ti ŋa kiyondiik ni, ki tuk kiyondiik aaninkpel ke u li kii bi mbamɔm.

²⁴ Baah tuk u kina na, le u tur bi ŋa ponn ni aadiik ni, kiyondiik ni, ki baa bi ŋibaa.

²⁵ Kinyetaasiik le Pɔɔl ni Sailas bi mee Uwumbɔr, ki gaa ilahn ki pak u. Le binaagbiib biken ka pel.

²⁶ Libuul ngbaan ni le kitij deŋ sakpen, ki cha kiyondiik aadinyikl mu deŋ. Libuul ngbaan ni le kiyondiik aajaalen mam mɔmɔk chuu piir. Le binaagbiib mɔmɔk aakululn chuu gbiln lir.

²⁷ Le kiyondiik aaninkpel finn, ki kan ke jaalen mam mɔmɔk piir a. U nan dak ke binaagbiib mɔmɔk nyan a. Le u yoor waajaak aajuk ke u ku ubaa.

²⁸ Le Pɔɔl teen ke, “Taa ku aabaa. Ti mɔmɔk bi do.”

²⁹ Le kiyondiik aaninkpel teen ke, “Li joo ni karyaa,” ki san koo ni, le ki nan gbaan Pɔɔl ni Sailas aanimbiin ni, le uwon gbaa.

³⁰ Le u nyan bi lipaal, ki baa bi, “Ndindatiib, m ga ŋa kinye aan ki ŋmar?”

³¹ Le bi bui u, “Aa yaa gaa Tidindaan Yesu ki kii kan, aa ga ŋmar, le saachiln ponn ni aanib mu ga

ηmar.”

³² Le bi tuk u ni waachiln ni aanib məmək Tidindaan aabər.

³³ N-yoonn ngbaan le u di nnyun char baabuun ngbaan, baah fe gbaa lakr bi pu na. Le bi muin u ni waachiln ni aanib məmək nnyun ni.

³⁴ Le u di Pəəl ni Sailas buen waadichal ni, ki ti tii bi tijikaar ke bi ji. U ni waachiln ni aanib aah nan gaa Uwumbər ki kii na, ni ηa bi mpopiin pam.

³⁵ Naah woln kitaak na, le bibəjirb ngbaan tun baatutum ke bi buen ti tuk kiyondiik ni aaninkpel ke u di bijab na lii aan bi li cha.

³⁶ Le kiyondiik aaninkpel tuk Pəəl, “Bibəjirb ngbaan len ke m di aa ni Sailas lii, ni li cha. Ni nya suuna ki li cha.”

³⁷ Le Pəəl aa kii kina. U nan bui bitutum ngbaan, “Bibəjirb ngbaan aah ηa pu na, naa ηan. Timi tibaa mu po ye Rom yaab la. Baa jin timi tibər, kaa kan timi aataani, le ki gbaa timi binib aanibil ni, ki di timi lan kiyondiik ni. Baah ηa timi Rom yaab kina na, naa ηan. Dandana wee, bi ban ke ti li cha, ubaa taa li nyi. Taan kii kina. Cha bibəjirb ngbaan bibaa dan nan nyan timi.”

³⁸ Le bitutum ngbaan buen ti tuk bibəjirb ngbaan Pəəl aah len pu na. Baah ηun ke Pəəl ni Sailas ye Rom yaab na, le ijawaan chuu bi.

³⁹ Le bi buen Pəəl ni Sailas chee ki ti səη bisui, ki nyan bi kiyondiik ni, le ki gan bi ke bi nya kitin ngbaan ni.

⁴⁰ Le Pəəl ni Sailas siir nima chee, ki buen Lidia aadichal ni, ki ti doon Yesu aanib, ki len bi chee ki pək bitaakpab, le ki nin siir nima.

17

Binib aah ηma tijar Tesalonika aatinj ni pu na

¹ Baah siir nima na, le bi bɔ dii Amfipolis aatinj ni, ni Apolonia aatinj ni, le ki ti fuu Tesalonika aatinj ni. Juu yaab aameen aadiik nan bi nima.

² Le Pɔɔl ti koo mmeen aadiik ngbaan ni, waah ti ηani pu ηikpaakoo mɔmɔk na. U nan di ηikpaakoo ηitaa le tuk bi Uwumbɔr Aagbanj aah len pu na aatataa,

³ ki mɔk bi ke ni ye Kristo u gaa binib lii na aabɔr, ke Uwumbɔr Aagbanj len ke see Kristo na jin falaa, ki kpo, ki fikr nkun ni, le ki len ke waah tuk bi Yesu u aabɔr na, uma le ye Kristo ngbaan.

⁴ Le Juu yaab bibaa, ni Griik yaab bi pak Uwumbɔr na ponn ni pam, ni bipiib bi ye mpɔɔndam na kii tii Pɔɔl aah len pu na, ki kpaan u ni Sailas chee.

⁵ Le Juu yaab bi kaa kii tii u na nan kpa lipiipoln u pu, ki kuun ni binib bi kaa ηan, kaa bi tibɔr tibaa ni na, ki cha kitiη ngbaan aanib mɔmɔk gee liηuul, ki kpa kifuuk, ki ηma tijar, le ki buen uja u bi yin u ke Jasonn na do, ki ban bi koo ni. Le waa kii. Le bi koo mpɔɔn, ki ti bi ban Pɔɔl ni Sailas, ke bi nyan bi buen kinipaak ngbaan chee,

⁶ le kaa kan bi. Baah kaa kan bi na, le bi chuu Jasonn ni Yesu aanib bibaa mpɔɔn, ki di buen kitiη ngbaan aaninkpiib chee, le ki ti teen ke, “Pɔɔl mam bi muk binib ntim mɔmɔk ponn ni na dan do mu,

⁷ le Jasonn cha bi bi udo. Bi bii Ubɔrkpaan Siisa aakaal mɔmɔk ki len ke ubɔr uken bi, bi yin u ke Yesu.”

⁸ Juu yaab aah len kina na, le kinipaak, ni kitiη ngbaan aaninkpiib gee liηuul Pɔɔl ni Sailas pu.

⁹ Le bi cha Jasonn mam pan njimobil ke bi di bi lii. Le bi pan, le bi di bi lii.

Berea aatiŋ aanib aah gaa Yesu aabər pu na

¹⁰ Kinyeek ngbaan le Yesu aanib cha Pɔɔl ni Sailas siir buen Berea aatiŋ ni. Baah ti fuu na, le bi buen Juu yaab aameen aadiik ni.

¹¹ Le binib bi bi nima na pel Pɔɔl aah len pu na. Binib ngbaan ye binib ki jer Tesalonika aatiŋ ni yaab. Le binimbil man Pɔɔl aah len pu na pu. Idaa mɔmɔk bi nan kpar Uwumbər Aagbaŋ ponn ni, ki karni ke bi lik ke ti gbii aan taa gbii.

¹² Nima pu na, bi ponn ni pam nan gaa Yesu ki kii. Griik yaab bi nan ye bininyuum na, bijab ni bipiib, mu gaa u ki kii ki wiir.

¹³ Le Juu yaab bi bi Tesalonika aatiŋ ni na ŋun ke Pɔɔl bi Berea aatiŋ ni ki bi tuk binib Uwumbər aabər. Le bi mu buen nima ki ti cha kinipaak na ŋma tijar Pɔɔl pu.

¹⁴ Libuul ngbaan ni, le Yesu aanib cha Pɔɔl siir buen ki dii nshan mu cha nnyusakpem aagbaan na. Sailas ni Timoti ma nan bee Berea aatiŋ ni.

¹⁵ Le Yesu aanib bi cheen Pɔɔl na nan cheen u ti saa Atens aatiŋ ni. Le Pɔɔl tuk bi ke bi ti tuk Sailas ni Timoti ke bi chuun mala ki dan u chee. Waah tuk bi kina na, le binib bi cheen u na gir buen Berea aatiŋ ni.

Pɔɔl aah moon Yesu aabər Atens aatiŋ ni pu na

¹⁶ Le Pɔɔl ti bi Atens aatiŋ ni, ki ka kii Sailas ni Timoti. Waah bi nima na, le u kan ŋiwaa pam kitiŋ ngbaan ponn ni. Le ni bii usui sakpen.

¹⁷ Likpaakool daal le u koo mmeen aadiik ni, ki tuk Juu yaab, ni binib bi pak Uwumbər na Yesu

aabər. Le bi gbaa təb chee tibər ngbaan. Idaa məmək u nan chaa kinyan ni, ki ti tuk binib bi bi nima na Yesu aabər. Le u ni bi gbaa təb chee tibər ngbaan.

¹⁸ Binib bibaa mu nan bi kitin ngbaan ponn ni. Bi yin bibaa ke Epikurus* aanib, ki yin bibaa mu ke Stoik† aanib. Baah ηun Pɔɔl aah len pu na, le bibaa baa təb, “Ulambidaan ngbaan len kinye?”

Le bibaa mu bui ke bi dak ke u len ηiwaa yayan ηibaa aabər la. Pɔɔl ma nan bi len Yesu aabənyaan, ke u fikr nkun ni.

¹⁹ Bi nan yin kitin ngbaan aaninkpiib ke Areopagus‡ aanib. Le bi di Pɔɔl buen bininkpiib ngbaan chee, le ki ti bui u ke waah tuk binib tibəchann ti na, bi ban ke u tuk bi mu, bi bee,

²⁰ ke waah len pu na, ni gar bi, bi ban ke u tuk bi mu taataa.

²¹ Atens aatin aanib, ni bicham bi nan bi nima na, nan gee ke bi li kuun ni ki gbaa təb chee tibəchann n-yoonn məmək. Nima pu le bi ban bi ηun Pɔɔl yaar mu.

²² Le Pɔɔl sil bikaasisik ni, ki len ke, “Atens aatin aanib, m bee ke nitafal bi ηiwaa aabər ni pam.

²³ M chuun nimi aatin ponn ni ki kan naah dooni ηiwaa pu na, le ki kan bi nan ηmee ηηmeen naah

* **17:18** : Epikurus yaab nan ye binib bi dii Griik aalandaan ubaa aaməkm na la. Uma le nan mək ke mpopiin ye liməfal aawanyaan kpaan la. † **17:18** : Stoik aanib nan dii Griik yaab aalandaan u nan bi n-yaayoonn na aaməkm na la. U nan mək ke aa yaa ban mpopiin kan, aatafal taa li bi mməon, ni iween ni. ‡ **17:19** : Areopagus ye ligongoln libaa, le ki bi Atens aatin ni. Nima chee le kitin ngbaan ni aaninkpiib nan kaa ki ηani baakuun. Kina pu na, bi nan yin bininkpiib ngbaan ke Areopagus aanib la.

toor kitork nin chee na. Bi ηmee ke, ‘Taah kaa nyi Uwumbər u na.’ Ni dooni Uwumbər, ki mu aa nyi u. Waabər le m ban m tuk nimi dandana wee.

²⁴ Uwumbər nan naan dulnyaa wee, ni tiwan nimək bi ni ponn ni na. Uma le ye paacham ni taab Aadindaan. Waa bi liwaal aadiik ni.

²⁵ Uma ubaa le tii binib məmək liməfal, ni libuln li ti fuur na, ni tiwan məmək. Waah ban pu na, u kpa. Unii yaa tun lituln tii uma Uwumbər kan, naa kpaе Uwumbər nibaa.

²⁶ Njan u nan naan uja ubaa, uma le ye ηnibol məmək aayaaja. Uma Uwumbər le cha ηnibol məmək bi dulnyaa wee məmək ponn ni. U nan siin n-yoonn mu binib məmək ga li bi na, ki siin nin chee bi məmək ga li bi na.

²⁷ Waah nan naan binib na, u ban ke bi li ban u. U dak ke nibaakan bi ga baa ki ban u, ki kan u. Waa daa unii ubaa chee. U po mal timi la.

²⁸ Uma pu le ti fu, ki chuun, ki bi. N-yaayoonn na, nimi aalankpalb bibaa nan len ke,

‘Ti ye Uwumbər aabim la.’

Baah len pu na, ti gbii.

²⁹ Taah ye Uwumbər aabim na, taa cha ti li dak ke Uwumbər aabimbin bi ke ηiwaa na. Njiwaa po ye ηitakpal le bi kp̄ii ηi, bee salmaa, bee tikunabr le bi di məə ηi.

³⁰ Binib aah kaa nan kee nyi Uwumbər aasan buyoonn na, waa nan gar baah ηani pu na. Dandana wee le u len ke u ban ke binib bimək bi dulnyaa wee məmək ponn ni na kpeln baabimbin ki dii waasan.

³¹ Ba pu? u siin nwiin bundaln u ga ji binib məmək tibər na, ki ti saa baah ηa ki ηeer pu na. U nyan uja

u ga ji binib tibər na. U nan fikr uja ngbaan nkun ni, nima le ye liməkl tii binib məmək.”

³² Binib ngbaan aah ηun Pəəl len ke Uwumbər fikr unii nkun ni na, le bibaa ηani u mbənyun. Le bibaa mu len ke bi ban bi ki ηun tibər ngbaan.

³³ Le Pəəl siir nima ki buen.

³⁴ Le bijab bibaa gaa Yesu ki kii, ki kpaan Pəəl chee. Bi yin ubaa ke Dionisius, u nan ye Areopagus aanii ubaa na. Uken mu nan ye upii u bi yin u ke Damaris na. Binib biken mu nan gaa Yesu ki kii.

18

Pəəl aah moon Yesu aabər Korint aatiη ni pu na

¹ Pəəl nan siir Atens aatiη ni, ki di buen Korint aatiη ni.

² Waah bi nima na, le u kan Juu yaab aaja ubaa, bi yin u ke Akuila. Bi nan ma u Pontus aatiη ni la. Bi yin upuu ke Prisila. Bi nan bi Itali aatisakpen Rom ni. Le Ubər kpaan Klədius nan siin nkaal ke Juu yaab məmək nya Rom aatiη ponn ni. Nima pu le Akuila ni Prisila nan nyan nima, ki dan Korint aatiη ni. Bi nan fuu ni naa yunn, le Pəəl nan ti kan bi.

³ Uja ngbaan ni upuu nan jab igban le ki gaal ηiboo. Baatuln le nan bi na. Pəəl aatuln ni baatuln kpaal. Nima pu le u nan ti bi bido. Le bi tun lituln ngbaan təb chee.

⁴ Likpaakool daal məmək kan, Pəəl nan chaa mmeen aadiik ni. Juu yaab ni Griik yaab mu nan bi nima. Le u ni bi gbaa təb chee Yesu aabər. Le u pəəni ubaa ki ban ke bi gaa Yesu ki kii.

⁵ Sailas ni Timoti nan nyan ni Masedonia aatim ni, ki fuu ni Pɔɔl chee. Baah fuu ni na, le Pɔɔl mooni Yesu aabɔr linimaln, kaa ki tun lituln liken. U nan ŋeer tuk Juu yaab ke Yesu le ye Kristo u gaa binib lii na.

⁶ Le bi kpak u kinikpakpak, ki seei u. Baah ŋa kina na, le Pɔɔl chuu waakekeln gbuk ki nyan kitangbaak, ni ye nsurm le ki tii bi, le ki bui bi, “Ni yaa kaa ŋmar kan, nimi aasin ga li bi nimi nibaa aanjaal ni la, naa ye maataani. M ga di cha nimi, ki tuk binib bi kaa ye Juu yaab na le Yesu aabɔr.”

⁷ Le u siir cha bi, ki buen unii ubaa do, bi yin u ke Titius Justus, u nan ye unii u pak Uwumbɔr na. Udo ni mmeen aadiik si gbɔk tɔb la.

⁸ Mmeen aadiik aaninkpel u bi yin u ke Krispus na, ni waachiln ni aanib mɔmɔk gaa Tidindaan ki kii. Le Korint aatiŋ aanib pam mu ŋun Yesu aabɔr, ki gaa u ki kii. Le bi muin bi nnyun ni.

⁹ Kinyeek kibaa daal, le Pɔɔl dan tidan, le Tidindaan bui u, “Taa ki san ijawaan. Aa li beenin tuk binib tibɔnyaan ngbaan. Taa di cha.

¹⁰ M bi aa chee. Ubaa aan ŋmaa ŋa si nibaa. Kitiŋ kee ponn ni, binib pam ye maanib la.”

¹¹ Kina pu na, Pɔɔl nan bi nima ki ti saa libiln libaa ni ligeln, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr.

¹² Korint aatiŋ nan bi Akaya aapepel ni la. Akaya ngbaan mɔmɔk aaninkpel nan ye uja u bi yin u ke Galio na. Waayoonn ngbaan le Juu yaab kuun ki nan chuu Pɔɔl, ki di u buen uma Galio aanimbiin ni,

¹³ ki len ke Pɔɔl tuk bi baah ga ŋa pu ki doon Uwumbɔr na, kaa tuk bi mbamɔm, ke u bii baatiŋ aakaal la.

14 Pɔɔl aah ban ke u len na, le Galio tuk Juu yaab, “U yaa ba ɲa bakaa ni kinimbɔŋ kibaa kan, m ba ga ji u tibɔr. U mu aa ɲa nibaa.

15 Nimi Juu yaab, ni kpak tɔb iliin pu, ni binib aabɔr pu, ni nimi aakaal pu la. Ni bi ni chee la, naa ye maabɔr. Maan ji tibɔr ngbaan.”

16 Le u jenn nyan bi bibɔjirb aadiik ni.

17 Le bi mɔmɔk chuu mmeen aadiik aaninkpel u bi yin u ke Sosenes na, le ki gbaa u libɔjil aadiik chee. Le Galio aatafal aa nan bi ni ponn ni.

Pɔɔl mam aah gir buen Antiok aatiŋ ni pu na

18 Pɔɔl nan bi Korint aatiŋ ni ki yunn. Waah bi nima ki yunn na, le u chɔi Yesu aanib. Le u ni Prisila ni Akuila buen Senkrea aatiŋ ni. Pɔɔl aah ti bi nima na, le u kuu uyikpir lii. Ni mɔk ke waah nan puu tipuur ti tii Uwumbɔr na le na. Le bi nan ti koo buŋɔb ni, ke bi puur nnyusakpem na ki buen Siria aatim ponn ni.

19 Le bi ti fuu Efesus aatiŋ ni, ki nyan buŋɔb na ni. Le Pɔɔl buen mmeen aadiik ni. Le u ni Juu yaab ti gbaa tɔb chee Yesu aabɔr.

20 Le bi ban ke u yunn bi chee. Le waa kii,

21 le ki chɔi bi, ki tuk bi ke Uwumbɔr yaa kii kan, u ga ki gir ni bi chee. Le u ki labr ti koo buŋɔb ni, ki cha Prisila ni Akuila nima, ki buen, ki ti fuu Siisarea aatiŋ ni.

22 Waah ti fuu nima na, le u nyan buŋɔb na ni, ki buen Jerusalem, ki ti doon Yesu aanib bi nan bi nima na, le ki nyan buen Antiok aatiŋ ni,

23 ki ti yunn nima siib, le ki bɔ dii Galasia aatim ni, ni Frijia aatim ni, ki mann Yesu aanib, ki pɔɔk bitaakpab.

Uja u bi yin u ke Apolos na aabər

²⁴ Juu yaab aanii ubaa nan bi, bi yin u ke Apolos. Bi nan ma u Aleksandria aatiŋ ni la. Le u dan Efesus aatiŋ ni. U nan ye unii u nyi tibər aalem na, ki nyi tibər ti ŋmee Uwumbər Aagbaŋ ni na mbaməm.

²⁵ Binib nan tuk u Tidindaan Yesu aasan aabər, le unimbil man tibər ngbaan pu. U nan len binib chee, ki tuk bi Yesu aabər mbaməm. U mu aa nyi Yesu aah gbiini binib Uwumbər Aafuur Nyaan pu na. U po nyi Jənn aah nan muini binib nnyun ni pu na la.

²⁶ Le Apolos koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Yesu aabər ni lipobil. Le Prisila ni Akuila ŋun waah tuk bi pu na. Baah ŋun na, le bi di u di buen bido, ki ti toor tuk u Uwumbər aasan aabər mbaməm.

²⁷⁻²⁸ Tə, Apolos nan ban ke u buen Akaya aatim ni. Le Yesu aanib bi bi Efesus aatiŋ ni na ter u, ke u buen, le ki ŋmee kigbaŋ tii u ke u ti tii Yesu aanib bi bi Akaya aatim ni na, ke bi chann u tichann. Waah ti fuu nima na, le Juu yaab bi bi nima na nan kpak u kinikpakpak. Le u len tibər nyaŋ bi, ki mək bi binib aanimbil ni ke Uwumbər Aagbaŋ len ke Yesu sil ye Kristo u gaa binib lii na. Apolos aah ŋa kina na, u nan ter binib bi kan Uwumbər aanimbaasaln ki gaa Yesu ki kii na.

19

Pəəl aah moon Yesu aabər Efesus aatiŋ ni pu na

¹ N-yoonn mu Apolos nan laa bi Korint aatiŋ ni na, le Pəəl bə dii ŋijoo aatiŋ ni, ki ti fuu Efesus aatiŋ ni. Waah ti fuu nima na, le u kan Yesu aanib bibaa.

² Le u baa bi, “Naah gaa Yesu ki kii na, ni gbii Uwumbər Aafuur Nyaan aa?”

Le bi bui u, “Taa kan, ki mu aa ηun ke Uwumbər Aafuur Nyaan bi.”

³ Le Pɔɔl baa bi, “Ni yaa ye kina kan, bi muin nimi nnyun ni kinye?”

Le bi bui u, “Bi muin timi nnyun ni ke Jɔnn aah nan ηani pu na la.”

⁴ Le Pɔɔl bui bi, “Jɔnn nan muin binib bi kpeln baabimbin na nnyun ni, ki tuk bi ke bi gaa unii u ga paan ni upuwɔb na ki kii. Uma le bi yin u ke Yesu.”

⁵ Pɔɔl aah tuk bi kina na, le bi cha u muin bi nnyun ni, Tidindaan Yesu aayimbil pu.

⁶ Le u di uηaal paan bi pu. Le Uwumbər Aafuur Nyaan sunn ni bi pu. Le bi len iliin yayan, le ki nabr Uwumbər aah len pu na.

⁷ Bi ga nan li fuu bijab kipiik ni bilee.

⁸ Likpaakool mɔmɔk daal kan, Pɔɔl nan chaa mmeen aadiik ni, ki ti saa iηmal itaa, ki len binib chee ni lipobil, le ki tuk bi Uwumbər aanaan aabər. Le bi ni Pɔɔl gbaa tɔb chee tibər ngbaan. Pɔɔl nan pɔɔni ubaa ke u mɔk bi ke waah len ti na gbii.

⁹ Le bi ponn ni bibaa aatafal pɔɔ. Baa kii tii waaliin, le ki len tibər ti kaa ηan na Tidindaan aasan pu, kinipaak aanimbil ni. Kina pu le Pɔɔl siir cha bi, ki di binib bi dii Yesu aasan na buen uja u bi yin u ke Tiranus na aadisakpeη ki ponn ni binib ηmaa kuun ni na. Idaa mɔmɔk le u ni binib gbaa tɔb chee Yesu aabər nima.

¹⁰ U nan ηani kina ki ti saa ηibin ηilee. Waah ηa kina ηibin ηilee ngbaan pu na, le Asia aatiη aanib

məmək, bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na məmək n̄un Tidindaan aabər.

Skefa aajapətiib aabər

¹¹ Uwumbər nan cha Pɔɔl tun lijnjiir aatun ki ti nyan̄. Binib aa nan kee kan kina.

¹² Le bi yoor Pɔɔl aakekengen n̄i u joo per unimbil wəb na, ni n̄ikeken n̄i u joo biini unimbiin ni na, ki ti di paan bibum pu, ni tiyayaar aah joo bi na mu pu. Baah n̄ani kina na, libuul ngbaan ni le bi pɔɔk.

¹³⁻¹⁴ Tɔ, Juu yaab aanii ubaa mu nan bi nima. Bi yin u ke Skefa. U nan ye Uwumbər aato-toorninkpel ubaa la, ki nan kpa japətiib bilole. Ujapətiib nan chuun chaa n̄tim n̄tim ponn ni, ki nyani tiyayaar binib ni. Le bi ban ke bi di Tidindaan Yesu aayimbil nyan tiyayaar uja ubaa ni, le ki bui tiyayaar ngbaan, “M tuk nimi Yesu u Pɔɔl mooni waabər na aayimbil pu, nya li cha man.”

¹⁵ Le tiyayaar ngbaan bui bi, “M nyi Yesu, ki nyi Pɔɔl. Nimi ma kan, n̄ma ye nimi?”

¹⁶ Le uja u tiyayaar joo u na nan chuu bi, ki gbaa lakr bi, ki gaa baawanpeenkaan ki nyan̄ bi. Le bi məmək san bin̄meen ki nyan udo.

¹⁷ Le Efesus aatin̄ aanib bi ye Juu yaab na, ni bi kaa ye Juu yaab na məmək n̄un tibər ngbaan. Le ijawaan chuu bi məmək. Le bi nyun̄ Tidindaan Yesu.

¹⁸⁻¹⁹ Le binib bi gaa Yesu ki kii na pam nan dan Pɔɔl chee, ki nan kpiir ki tuk u binib aanimbil ni, baah nan n̄ani inyək pu na. Bi ponn ni pam nan kpa inyək aagbann. Le bi di inyək aagbann ngbaan see mmii ni, binib məmək aanimbil ni. Le

bi kahn inyək aagbann ngbaan aadaak, le ni ye iwiin njichur piinmu aapal.

²⁰ Le Tidindaan aaliin moo moon njipepel məmək, ki moo kan mpəən.

Binib aah ηma tijar Efesus aatiη ni pu na

²¹ Nee aapuwəb, le Pəəl nan ban ke u bə dii Masedonia aatim ni, ni Akaya aatim ni, ki nin buen Jerusalem. Le u ηa nlandak ke u yaa buen Jerusalem aatiη ni kan, u ga ti buen Rom aatiη mu ni.

²² Le u nyan binib bi ter u na ponn ni bilee, bi yin ubaa ke Timoti, ki yin uken ke Erastus, le ki cha bi loln u pu nsan ki cha Masedonia aatiη ni. Uma Pəəl nan laa beenin bi Asia aatiη ni, ki yunn siib.

²³ N-yoonn ngbaan, le Efesus aatiη aanib ηma tijar Tidindaan aasan pu.

²⁴ Unii ubaa nan bi nima, bi yin u ke Demetrius. U nan di tikunabr le məə njidichal waatiir ηi bi ke liwaal li bi yin li ke Atemis na aadichal na, aan ki joo kooh binib pu. Le binib pam mu tun lituln ngbaan, ki kan tinyoor pam.

²⁵ Le Demetrius kuun binib bimək tun lituln ngbaan na, ki bui bi ke, “Njətiib, ni nyi ke timi aatuln kpa tinyoor pam.

²⁶ Pəəl mu bi bii timi aatuln la. Ni kan aa? Ni ηun waah len pu na. U len ke ηiwaa ηi binib məə ηi na aa ye nibaa. Binib bi bi Efesus aatiη ni do, ni Asia aapepel məmək ponn ni na pam pak waah len pu na, kaa ki dii ηiwaa.

²⁷ U yaa beenin ηani kina kan, u ga bii timi aatuln. Atemis, li ye liwaal sakpeln na aadichal ga bee fam. Atemis li Asia aatim aanib, ni dulnyaa ni

aanib məmək dooni li na, mu ga ŋa fam, kaan ki li bi tibər tibaa ni.”

²⁸ Binib ngbaan aah ŋun kina na, le bi gee liŋuul sakpen, ki tar ke, “Atemis li ye Efesus aatiŋ aanib aawaal na ye liwaal sakpeln la.”

²⁹ Le kitiŋ ngbaan aanib məmək kpa kifuuk ki ŋma tijar, le ki chuu Pɔɔl aajətiib bilee, Gayus ni Aristakus, ki di san mala buen binib aah kuuni nin chee na, mpaan sakpiin ni. Gayus ni Aristakus nan ye Masedonia aatiŋ aanib bilee bi dii Pɔɔl waasachuln ponn ni na la.

³⁰ Le Pɔɔl ubaa nan ban ke u buen kinipaak na aah kuun nin chee na, u ti len bi chee. Le Yesu aanib aa cha u buen.

³¹ Kitiŋ ngbaan aaninkpiib ponn ni bibaa nan ye Pɔɔl aajətiib la. Bi mu nan tun unii Pɔɔl chee ke u ti tuk u ke u taa buen kinipaak ngbaan aah kuun nin chee na.

³² Kinipaak ngbaan nan kpa kifuuk sakpen; bibaa nan tar ki len tibaa, bibaa mu nan tar ki len tiken. Baa nyi budabu pu bi kuun ni nima chee na.

³³ Le Juu yaab bi nan bi nima na nan nyan uja ubaa bi yin u ke Aleksanda, ke u sil kinipaak ngbaan aanimbiin ni. Nima pu na, binib bibaa mu nan dak ke ni ye uma Aleksanda aabər la. Le u yoor uŋaal ki nyii bi pu, ki ban ke u tuk bi ke naa ye Juu yaab aabər.

³⁴ Kinipaak ngbaan aah bee ke u ye Juu yaab aanii na, le bi kpaan ki teen nfumbaa ke, “Atemis li ye Efesus aatiŋ aanib aawaal na ye liwaal sakpeln la.” Bi nan tar kina ki ti saa tikur tilee.

³⁵ Le kitiŋ ngbaan aaninkpel ubaa dan nan nyii bi pu, ke bi di cha kifuuk. Baah di cha na, le u len

ke, “Efesus yaab, binib məmək nyi ke nimi Efesus yaab lik Atemis ni laadichal pu la, ki nyi ke Atemis ye liwaal sakpeln li nyan ni kitaapaak ki sunn ni kitinj na.

³⁶ Ubaa aan ηmaa nee ke taa gbii. Səη nisui man, ki taa tun lituln fam.

³⁷ Nimi le joo ni bijab ngbaan do chee na. Baa sun tiwan liwaal aadichal ponn ni, kaa sii timi aawaal.

³⁸ Demetrius mam ni unii ubaa yaa kpa tibər kan, bibəjirb bi, libəjil daal mu bi. Cha bi buen nima ki ti len.

³⁹ Nimi aaninkpiib mu yin binib ki kuun bi, ke bi nan ji tibər. Ni yaa kpa tibər kpee kan, bi ga len ti mu.

⁴⁰ Ni kpa kifuu ki ηma tijar din. Nibaakan, timi aatinj aaninkpiib ga ji timi tibər kifuu ngbaan pu. Nibaa aa bi ni ponn ni, ni po kpa kifuu fam la. Bi yaa baa timi kifuu ngbaan pu kan, taa nyi taah ga len pu na.”

⁴¹ Waah len kina na, le u cha bi məmək siir.

20

Pəəl aah buen Masedonia ni Griis aapepel ni pu na

¹ Kifuu ngbaan aah ti ηmin na, le Pəəl yin Yesu aanib ke bi dan u chee, ki nan len bi chee tibər, ki pəək bitaakpab, ki chəi bi, le ki buen Masedonia aatinj ni.

² Le u bə dii ntim mu bi nima na ni, ki mann Yesu aanib bi bi nima na, ki len bi chee tibər pam, ki pəək bitaakpab, ki ti fuu Griis aatinj ni,

³ ki nan bi nima ki pii inmal itaa, le ki ban u koo buṅəb ni, ki buen Siria aatinj ni. Le u ηjun ke Juu

yaab kpokl ke u yaa koo buɲɔb na ni kan, bi ga ku u. Waah ɲun kina na, le waa buen, ki len ke u ga labr jer Masedonia aatim.

⁴ Le binib bibaa nan dii u. Binib bi nan dii u na aayimbil nan ye Sopata, u nan ye Berea aatiɲ aanii, ki nan ye Pirus aajapɔɔn na; ni Aristakus, ni Sekundus, bi nan ye Tesalonika aatiɲ aanib na; ni Gayus, u nan ye Debe aatiɲ aanii na; ni Tikikus, ni Trofimus, bi nan ye Asia aatiɲ aanib na; ni Timoti.

⁵ Le bi mɔmɔk loln nsan ki buen Troas aatiɲ ni, ki ti kii timi nima.

⁶ Le ti nan bi Filipi aatiɲ ni, ki ti saa bundaln Juu yaab ji njim ki ɲmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na. Liyaadaal ngbaan aah jer na, le ti koo buɲɔb ni ki buen. Ti di iwiin iɲmu le fuu Troas aatiɲ ni, ki ti pii tijɔtiib nima. Le ti nan bi nima ki ti saa iwiin ilole.

Pɔɔl aah buen Troas aatiɲ ni kookoo yaan pu na

⁷ Likpaakool ponn ni, njan aawiin daal, le ti kuun tɔb chee ke ti nan ji Tidindaan aajikaar. Le Pɔɔl len bi chee Uwumbɔr aabɔr le kitaak ti siir. U nan ban ke kitaak yaa woln kan, u buen cha bi. Nima le cha u len bi chee tibɔr kitaak ti siir.

⁸ Taah kuun paacham aadiik ni na, karyaa mam nan wiir ki ponn ni.

⁹ Unachipɔɔn ubaa nan bi nima, bi yin u ke Yutikus. U nan ka kидитатар aatakolu pu, le ngeen chuu u. Pɔɔl aah bi len tibɔr ki yunn na, le u geen, ki ker lir kitiɲ. Le bi mɔmɔk nyan ni, ki sunn ti yoor u. U mu kpo a.

¹⁰ Le Pɔɔl mu nyan ni, ki sunn buen bi chee, ki ti doon paan u pu, le ki di unjaal kpal u, le ki bui bi, “Chuu nibaa man. Waa kpo. U bi.”

11 Le Pɔɔl gir koo paacham aadiik ngbaan ni, ki ti jin bi chee tijikaar, ki ki len bi chee tibɔr ki yunn, hali ki ti woln kitaak. Naah woln na, le u buen cha bi.

12 Le bi yoor unachipɔɔn ngbaan di buen udo. Waah fikr na, le bisui sɔŋ mbamɔm.

Taah buen Miletus aatiŋ ni pu na

13 Le ti loln nsan ki koo buŋɔb ni, ki puur buen Asos aatiŋ ni. Pɔɔl ma nan chuun kitin, ki mu buen nima, le ti ti keln tɔb. Pɔɔl nan tuk timi ke u mu ga koo buŋɔb na ni nima.

14 Waah ti pii timi Asos aatiŋ ni na, le ti yoor u ŋa buŋɔb na ni, le ti di buen Mitilene aatiŋ ni.

15 Ti nan nyan nima ki nabr buen. Naah woln kitaak na, le ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Kios, ki ki woln kitaak, le ti fuu lidikl liken chee, bi yin li ke Samos, ki ki woln kitaak le ti nan fuu Miletus aatiŋ ni.

16 Le Pɔɔl ban u fuu Jerusalem mala. U nan ban ke u pɔɔn ubaa ki fuu nima Pentekost aawiindaal. Nima pu na, waa nan ban ke u yunn Asia aatiŋ ni. Le u bui ke u ga gɔln Efesus aatiŋ, waan dii nima.

Pɔɔl aah chɔi Yesu aanib aaninkpiib pu na

17 Le Pɔɔl tun unii ke u buen Efesus aatiŋ ni ki ti yin ni Yesu aanib aaninkpiib, ke bi dan u chee Miletus aatiŋ ni.

18 Baah fuu ni u chee na, le u bui bi, “Maah nan fuu Asia aatiŋ ni, ki nan bi ni chee na, ni nan bee maabimbin aah nan bi pu n-yoonn ngbaan mɔmɔk na.

19 Ni nan bee ke m sunn mbaa taab, ki tun Tidindaan aatuln ni tinyunyunn, ki kan falaa Juu

yaab chee, baah kpokl n-yoonn məmək ke bi ɲa mi bakaa pu na.

²⁰ M buen binib aah kuuni nin chee na, ki buen nido mu, ki tuk nimi Yesu aabər. M tuk nimi tibər timək ga ter nimi na, kaa gur tibaa.

²¹ M sur Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na mu, ke bi kpeln baabimbin ki dii Uwumbər aasan ki gaa Tidindaan Yesu ki kii.

²² Dandana wee m kii Uwumbər Aafuur Nyaan aaməb le ki cha Jerusalem ni, kaa nyi baah ga ti ɲa mi nima chee pu na.

²³ M po nyi ke ntim məmək ponn ni, Uwumbər Aafuur Nyaan sur mi ke bi ga di mi ɲa kiyondiik ni, ki ɲa mi falaa.

²⁴ Tɔ, m yaa kpo, bee m yaa bi kan, ntafal aa bi ni ni. Tidindaan Yesu tii mi lituln, ke m tuk binib tibənyaan ngbaan, ke Uwumbər gee bi. Ntafal bi lituln ngbaan ponn ni, ke m tun li ti doo.

²⁵ “Maah nan bi ni chee na, m nan chuun tuk nimi Uwumbər aanaan aabər. M nyi ke ni ponn ni ubaa aan ki kan mi.

²⁶ Din, m tuk nimi mbamən la, unii ubaa ni ponn ni yaa kaa kan liməfal li kaa kpa ndoon na kan, naa ye maataani.

²⁷ M tuk nimi Uwumbər aabər məmək, kaa gur tibaa.

²⁸ Ni li nyi man, ki taa cha unii ubaa ɲmann nimi. Ni li ter Yesu aanib, ki taa cha unii ubaa ɲmann bi mu. Uwumbər Aafuur Nyaan nan ɲa nimi waanib aaninkpiib. Ni li joo waanib ngbaan mbaməm. Waabo nan dan nan kpo bi pu, ke bi kpaln waanib la.

²⁹ M nyi ke m yaa kaa ki bi ni chee kan, binib ga

dan nan bii nimi, ke ɲisapol aah chuun chur ipiih pu na.

³⁰ Binib bibaa mu bi ni ponn ni, ki ga bii Uwumbɔr aaliin ke bi ɲmann Yesu aanib, bi taa ki li dii waasan. Bi ga li ban ke bi dii bima la.

³¹ Nima pu na, ni li nyi man, ki li teer ke ɲibin ɲitaa le na, m nan bi ni chee ki sur nimi ni tinyun-yunn, nwiin pu ni kinyeek.

³² “Nnaabitiib, m di nimi ɲa Uwumbɔr aɲaal ni, ke u li lik nimi. M tuk nimi waaliin i mɔk timi waah gee timi pu na. Waaliin ngbaan ga ter nimi, ke ni dii waasan mbamɔm. U ga di lifaal tii nimi, ni binib bimɔk bi chain na.

³³ Maah nan bi ni chee na, maa nan ban unii ubaa aamombil, kaa ban unii ubaa aawan-peenkaan.

³⁴ M ni ɲjɔtiib yaa nan ban tiwan ni na kan, min mbaa le nan tun lituln, le ki kan taah ban tiwan ni na. Nimi nibaa nyi kina.

³⁵ Maah tun lituln kina na, m mɔk nimi ke ni mu li tun kina, ki ter bibum, ki li teer ke Tidindaan Yesu ubaa nan len ke, ‘Uwumbɔr aanyoor bi unii u tii na pu ki jer u gaa na pu.’ ”

³⁶ Pɔl aah len doo na, le bi mɔmɔk gbaan bitaɲaayil pu, ki mee Uwumbɔr.

³⁷ Le bi mɔmɔk ubaaba chaa ki ti joo biɲaal kpalni Pɔl, ki joo bumɔb moor utakpiln,* ki wii.

³⁸ Waah tuk bi ke baan ki kan u na, le ni bii bisui sakpen. Le bi cheen u buen u ti gir koo buɲɔb ngbaan ni.

* **20:37** : Bi moor utakpiln: Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mɔk ngeehn.

21

Pəəl aah buen Jerusalem pu na

¹ Tə, ti nan chəi bi, le ki koo buŋəb ngbaan ni, le ki puur ki ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Kos; ki woln kitaak, le ti fuu Rodes aatiŋ ni, ki nyan nima, ki buen Patara aatiŋ ni,

² le ki ti kan buŋəb bu ga buen Fonisia aatiŋ ni na. Le ti nyan ti koo bu ponn ni, ki cha.

³ Taah cha na, le ti jer lidikl libaa bi yin li ke Saiprus, li bi ŋŋangan wəb na, le ki ti fuu Taya, kitiŋ ki bi Siria aatiŋ ni na. Taah ti fuu nima na, le bi ban bi bi nima ni yunn siib, bi ti nyan ŋitun. ⁴ Le ti nyan buŋəb na ni, ki buen kitiŋ ponn ni, ti ti ban Yesu aanib. Ti nan ti kan bi, ki nan bi bi chee ki ti saa iwiin ilole. Taah bi bi chee na, le Uwumbər Aafuur Nyaan cha bi tuk Pəəl ke u taa buen Jerusalem.

⁵ Iwiin ilole ngbaan aah jer na, le ni ŋeer ti gir koo buŋəb na ni. Taah gir cha ti ti koo buŋəb ni na, le bi məmək, ni bipuutiib, ni baabim cheen timi, ki nyan ni kitiŋ ngbaan ni. Le ti məmək gbaan nnyusakpem na aagbaan, ki mee Uwumbər,

⁶ ki chəi təb. Le bi gir kun.

Le ti mu koo buŋəb na ni,

⁷ ki ti nyan Taya aatiŋ ni, ki puur buen Tolemais aatiŋ ni. Taah ti fuu nima na, le ti nyan buŋəb na ni, ki buen ti doon Yesu aanib bi bi nima na, ki nan bi bi chee nwiin mubaa.

⁸ Naah woln kitaak na, le ti nyan kitiŋ ngbaan ni, ki ti fuu Siisarea aatiŋ ni. Taah ti fuu nima na, ti nan buen Filip do, ki ti koo udo. U nan ye unii u tuk binib Yesu aabənyaan na la. Baah nan nyan bijab bilole bi Jerusalem ponn ni, ke bi li yakr tijikaar tii

Yesu aanib na, u nan ye bijab bilole ngbaan ponn ni ubaa.

⁹ Ubisatiib nan ye binaa, kaa kpa chatiib. Le Uwumbər Aafuur Nyaan cha bi nabr Uwumbər aah len pu na.

¹⁰ Ti nan bi nima ki yunn siib. Le Uwumbər aabənabr ubaa nyan ni Judea ki fuu ni ti chee nima, bi yin u ke Agabus.

¹¹ Le u gaa Pɔɔl aagbapapaln, ki di buu ubaa aataa ni unjaal, ki tuk Pɔɔl ke Uwumbər Aafuur Nyaan bui ke Juu yaab bi bi Jerusalem na ga nan di udaan u yeh ligbapapaln ngbaan na buu utaa ni unjaal kina, ki di u ŋa binib bi kaa ye Juu yaab na aanjaal ni.

¹² Taah ŋun kina na, le ti ni binib bi bi nima na nan ganj Pɔɔl ke u taa buen Jerusalem.

¹³ Le Pɔɔl baa bi, “Ni ŋani ba kina, ki wii, ki bii nsui? Bi yaa ga ti buu mi Jerusalem ni, bee bi yaa ga ti ku mi nima Tidindaan Yesu pu kan, m ga buen. Maan di cha.”

¹⁴ Taa nan ŋmaa chuu u ke u taa buen, le ki len ke, “Cha Tidindaan ŋa waah gee pu na,” le ki ŋmin, kaa ki len tibaa.

¹⁵ Ti nan bi nima ki yunn siib, le ki gor ke ti buen Jerusalem.

¹⁶ Le Yesu aanib bi nyan ni Siisarea aatiŋ ni na bibaa mu dii timi, ki di buen Jerusalem, uja ubaa do, ki ti koo nima. Bi nan yin u ke Menasonn, u ye Saiprus aatiŋ aanii, ki nan dii Yesu ni yunn.

Pɔɔl aah buen ti mann Jems pu na

¹⁷ Taah ti fuu Jerusalem na, Yesu aanib nan gaa timi ki nan kpa mpopiin.

18 Naah woln kitaak na, ti ni Pɔɔl nan buen ti ti doon Jems. Yesu aanib aaninkpiib mɔmɔk mu nan bi nima.

19 Le Pɔɔl doon bi, ki ɲeer tuk bi Uwumbɔr aah ɲa tiwan nimɔk na, binib bi kaa ye Juu yaab na aakaasisik ni, uma Pɔɔl aatuln pu.

20 Baah ɲun kina na, le bi mɔmɔk nyun Uwumbɔr, ki bui Pɔɔl, “Tina aabo, aa nyi ke Juu yaab ɲichur pam le gaa Yesu ki kii. Bi mɔmɔk aanimbil man Moses aakaal pu.

21 Le bi ɲun ke aa mɔk Juu yaab bimɔk bi Biniyayam aatim ni na ke bi taa ki dii Moses aakaal, ki taa ki geei baabim aachakpan, ki taa ki dii Juu yaab aakaal.

22 Bi ga ɲun ke aa fuu ni. Ti ga ɲa kinye?

23 Ti ga tuk si saah ga ɲa pu na. Bijab binaa bibaa bi do. Bi nan puu tipuur tii Uwumbɔr.

24 Bi ga buen Uwumbɔr Aadichal ni, bi ti ɲa bibaa chain. Aa mu li dii bi cha, ki mu ti ɲa aabaa chain, ki tii bi ɲimombil, aan bi ti daa tiwan ki nan toor kitork tii Uwumbɔr, ki kuu baayikpir. Aa yaa ɲa kina kan, binib mɔmɔk ga bee ke aa mu dii Moses aakaal. Bi ga bee ke binib bi len ke saa dii Moses aakaal na aa len mbamɔn.

25 Tɔ, binib bi kaa ye Juu yaab ki gaa Yesu ki kii na ma kan, ti nan ɲmee kigban tii bi, ki tuk bi taah kpokl pu na, ke bi taa ki ɲmɔ kitork aanann, ki taa ki ɲmɔ nsin, ki taa ki ɲmɔ tiwan ni bi tab ku ni na, ki taa ki gɔr kidagook.”

26 Tɔ, Pɔɔl nan kii baah tuk u pu na. Ki woln kitaak le u yoor bijab binaa ngbaan, le u ni bi ti ɲa bibaa chain. Le u koo Uwumbɔr Aadichal ni, ki ti tuk Uwumbɔr aatotoor bundaln bi ga ɲa chain doo

aan ki toor kitork tii Uwumbər na. Iwiin ilole daal, le bi ga ɲa chain doo.

Binib aah chuu Pɔɔl Uwumbər Aadichal ni pu na

²⁷ Tɔ, iwiin ilole ngbaan aa nan kee fuu, le Juu yaab bibaa, bi nyan ni Asia aatim ni na, kan Pɔɔl Uwumbər Aadichal ni. Le bi cha kinipaak ɲma tijar Pɔɔl pu, ki chuu u mpɔɔn, ki tar ke,

²⁸ “Israel yaab, ter timi man. Uja wee ye unii u buen ɲipepel mɔmɔk na, ki tuk binib mɔmɔk ke bi taa li pak timi Juu yaab, ki taa li pak Moses aakaal, ki taa li pak Uwumbər Aadichal. U mu joo ni binib bi kaa ye Juu yaab na, ki di bi koo ni Uwumbər Aadichal li ye chain na ni, ki bii li.”

²⁹ Bi nan kan Pɔɔl ni Trofimuz, u ye Efesus aatiɲ aanii na chuun dii kitiɲ ngbaan ponn ni. Le bi dak ke Pɔɔl di u koo ni Uwumbər Aadichal ni. Nima pu le bi len ke u joo ni binib bi kaa ye Juu yaab na koo ni Uwumbər Aadichal ni.

³⁰ Le kitiɲ ngbaan aanib mɔmɔk ɲma tijar, ki san kuuni tɔb chee, ki chuu Pɔɔl ki dar nyan ni u Uwumbər Aadichal ni. Libuul ngbaan ni le Uwumbər Aadichal aakikiirb piin jaaleɲ mam.

³¹ Le kinipaak na pɔɔn bibaa bi gbaa ku Pɔɔl. Le unii ubaa buen Rom aatɔb aajab aapol chee, le ki tuk u ke Jerusalem aanib mɔmɔk bi ɲmɔ tijar la.

³² Libuul ngbaan ni le upol ngbaan di butɔb aajab bibaa ni baaninkpiib, ki san buen kinipaak ngbaan chee. Baah kan butɔb aajab ngbaan ni baapol na, le bi di cha Pɔɔl, kaa ki gbaa u.

³³ Le upol ngbaan buen Pɔɔl chee, ki ti chuu u, ki tuk waajab ke bi di tikululn tilee buu u, le ki baa ke, “Nɲma ye uja wee? U ɲa kinye?”

³⁴ Le bibaa tar baah gee pu na, le biken mu tar baah gee pu na. Kifuuk ngbaan pu, le upol ngbaan aa ηmaa bee budabu ηa na. Le u tuk waajab ke bi di Pɔɔl buen butɔb aajab aadichal ni.

³⁵ Le bi di u buen ti fuu ηibimbini ηi bi maa tam lidichal ngbaan na. Baah joo u cha na, le kinipaak ngbaan naa naa ke bi ti chuu nyan u. Nima pu na, baah ti fuu ηibimbini taab na, le butɔb aajab ngbaan yoor u paacham, le binib aa ki pii u.

³⁶ Le bi mɔmɔk paa bipuwɔb ki tar, “Ku u man.”

Pɔɔl aah len waabamɔn pu na

³⁷ Le bi ti fuu lidichal ngbaan aabisamɔb chee, ki ban bi koo. Le Pɔɔl bui upol ngbaan Griik aaliin ponn ni, “Cha m tuk si tibɔr tibaa.”

Le upol ngbaan baa u, “Aa ηun Griik aaliin aa?”

³⁸ M nyi ke aa ye Ijpt aatiη aanii u nan cha kinipaak tukni timi aatiη aaninkpiib, ki di binikurb ηichur ηinaa buen nteersakpiin ni na la.”

³⁹ Le Pɔɔl bui u, “M ye Juu yaab aanii la. Bi nan ma mi Tasus aatiη ki bi Silisia aatiη ni na; ki ye kitin ki kpa liyimbil na la. Pɔɔk aabaa ki cha m len kinipaak ngbaan chee.”

⁴⁰ Le u kii ke u len. Le Pɔɔl sil ηibimbini paab, ki di unjaal nyii bi pu. Baah ηmin na, le u len bi chee bima Juu yaab aaliin ponn ni.*

22

¹ U nan len ke, “Ntetiib ni nnaabitiib, li pel man, ki cha m tuk nimi maabamɔn.”

² Baah ηun ke u len bima bibaa aaliin na, le bi sil chii.

* **21:40** : Juu yaab aaliin ye Hiibru aaliin la.

Le Pɔɔl len ke,

³ “M ye Juu yaab aanii la. Bi nan ma mi Tasus aatinj ki bi Silisia aatinj ponn ni na la. M nan bae mbaem Jerusalem ni, do chee na la. Gamaliel le nan mək mi. M nan bae tiyaajatiib aakaal mbaməm. Nnimbil nan man Uwumbər aatuln pu, ke ni məmək aah bi pu dandana wee na.

⁴ M nan ɲa binib bi dii Yesu aasan na falaa, ki ban m ku bi. M nan chuu bijab ni bipiib mpɔɔn, ki di tikululn buu bi, ki di bi ɲa tiyondir ni.

⁵ Uwumbər aatotoorninkpel ni Juu yaab aaninkpiib ga ɲmaa tuk nimi ke m len mbamən la. Bi nan ɲmee kigbanj tii Juu yaab bi bi Damaskus aatinj ni na, ke bi tii mi nsan m ti chuu Yesu aanib bi bi nima na, ki di tikululn buu bi, ki di bi dan Jerusalem, ke m nan daa bitafal. Le m nan buen.”

*Pɔɔl aah tuk bi waah nan gaa Yesu ki kii pu na
(Lituln 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ “M nan bi nsan ni ki ti peen Damaskus aatinj. Nwiin kaasisik ni, le nwiihn nyan ni paacham, ki nan woln ki mann gonn mi, ki wiin chain.

⁷ Le m lir kitiŋ, ki ɲun nneel len ke, ‘Sɔɔl, Sɔɔl, ba ɲa aa ɲa mi falaa?’

⁸ Le m baa u, ‘Ndindaan, ɲma ye?’ Le u bui mi, ‘Min le ye Yesu u ye Nasaref aatinj aanii na. Aa ɲani mi le falaa.’

⁹ Bijab bi nan si m chee na nan kan nwiihn ngbaan, kaa ɲun udaan u len m chee na aaneel.

¹⁰ Le m baa u, ‘Ndindaan, m ga ɲa kinye?’ Le u bui mi, ‘Fii sil ki li cha Damaskus aatinj ni. Unii ubaa bi nima, ki ga ti tuk si tiwan nimək Uwumbər ban ke aa ɲa na.’

11 Nwiihn ngbaan aah nan deer nnimbil na, le m jəb, kaa ki waa. Le binib bi dii mi na dar mi di buen Damaskus aatiŋ ni.

12 “Uja ubaa nan bi nima, bi nan yin u ke Ananias. U dii Uwumbər aasan mbaməm, ki kii timi aakaal. Juu yaab bimək bi nima na pak u.

13 Le u dan nan sil m chee ki bui mi, ‘Nna aabo Səəl, likr.’ Libuul ngbaan ni, le nnimbil kpaan likr, le m kan u, kaa ki ye ujoon.

14 Le u bui mi, ‘Tiyaajatiib Aawumbər nyan si, ke aa bee waageehn, ki kan Waabonyaan, ki ŋun waaneel len aa chee.

15 Aa ga li ye waaseeraadaan, ki tuk binib məmək saah kan pu na, ni saah ŋun pu na.

16 Taa taan. Fiin, ki yin waayimbil ki mee u, ki cha m muin si nnyun ni, ki finn aapobil saatunwanbir pu.’ ”

17 “Nimina aah jer na, le m nan gir buen Jerusalem, ki ti koo Uwumbər Aadichal ni, ki mee Uwumbər. Maah mee Uwumbər na,

18 le m kan lijnjiir aawan; m kan Tidindaan, ki ŋun u bui mi ke, ‘Fiin, ki nya Jerusalem ni mala. Aa yaa tuk do chee na aanib maabər kan, bi ga yii, kaan gaa ti.’

19 Le m bui u, ‘Ndindaan, bi nyi ke m nan buen mmeen aadir ni, ki chur binib bi gaa si ki kii na, ki gbaa bi.

20 Binib aah nan ku saaseeraadaan Stiifen na, m mu nan bi nima, ki kii ke ni ŋan, ki joo binib bi ku u na aabəkul.’

21 Le Tidindaan bui mi, ‘Li cha. M ga tun si ni daa na, binib bi kaa ye Juu yaab na chee.’ ”

22 Pɔɔl aah len kina na, le kinipaak ngbaan aa ki pel. Le bi mɔmɔk teen mpɔɔn pu, “Ku u man. Naa ŋan ke u ki li bi dulnyaa wee ni.”

23 Le bi mɔmɔk tar, ki joo baabɔkul feeni paacham, ki leer titan mae paacham, le kitangbaak feei.

24 Le butɔb aajab aapol ngbaan tuk waajab ke bi di Pɔɔl koon ni kidiik ponn ni, ki ti gbaa u ŋinaalab, aan ki nin baa u waah ŋa budabu na, ke bi bee budabu ŋa aan Juu yaab ŋma tijar u pu na.

25 Le bi di tikululn buu u, bi ti gbaa u ŋinaalab. Le Pɔɔl bui butɔb aajab aaninkpel u si u chee na, “Naah ban ni gbaa mi na, nkaal kii kina aa? Naa jin mi tibɔr, ki mu aa kan maataani. M ye Rom aanii la.”*

26 Uninkpel ngbaan aah ŋun kina na, le u buen upol ngbaan chee, ki ti bui u, “Li nyi saah ga ŋa pu na. Uja ngbaan ye Rom aanii la.”

27 Le upol ngbaan buen Pɔɔl chee, ki ti baa u, “Aa ye Rom aanii la aa?”

Le Pɔɔl kii ke u ye.

28 Le upol ngbaan bui u, “M nan pan ŋimombil pam, le ki kpaln Rom aanii.”

Le Pɔɔl bui u, “M ye Rom aabo la.”

29 Pɔɔl aah len kina na, le bijab bi ban bi gbaa u na aa ki kaa u, le ki sur bipuwɔb. Upol ngbaan aah bee ke Pɔɔl ye Rom aanii na, le u mu san ijawaan. U bee ke waah di tikululn buu u na, naa ŋan.

Baah jin Pɔɔl tibɔr pu na

* 22:25 : Unii yaa ye Rom aanii kan, baakaal aa kii ke bi daa utafal see bi puen jin u tibɔr ki kan waataani.

³⁰ Tə, upol ngbaan nan ban u bee mbaməm Juu yaab aah len Pəəl aah ŋa pu na. Ki woln kitaak, le u chuu buur tikululn ti bi di buu Pəəl na, le ki tuk Uwumbər aatotoorninkpiib, ni bibəjirb aaninkpiib məmək ke bi kuun ni, le ki di Pəəl nan siin binimbiin ni.

23

¹ Le Pəəl lik bi, ki len ke, “Nnaabitiib, m bee nsui ni ke maabimbin le ŋan Uwumbər chee ki nan saa din.”

² Waah len kina na, le Uwumbər aatotoorninkpel Ananias tuk binib bi si Pəəl chee na ke bi faa uməb.

³ Le Pəəl bui u, “Uwumbər ga faa si. Aa bi ke ligoln li kaa ŋan, aan bi di pente pipiin pente li na la. Aa ka do, ke aa ji mi tibər, nkaal aah dii pu na. Saah tuk binib ke bi faa mi na, sin le bii nkaal ngbaan.”

⁴ Le binib bi si Pəəl chee na baa u, “Aa sii Uwumbər aatotoorninkpel la aa?”

⁵ Le Pəəl len ke, “Nnaabitiib, maa nyi ke u ye Uwumbər aatotoorninkpel. M yaa ba nyi kan, maa ba ga len kina; ba pu? ni ŋmee Uwumbər Aagban ni ke, ‘Taa len saanib aaninkpel tibəbir.’ ”*

⁶ Tə, Pəəl nan bee ke bi ponn ni bibaa ye binib bi dii Sajusii yaab aaməkm na, bibaa mu ye binib bi dii Farisii yaab aaməkm na. Le u teen ke, “Nnaabitiib, m ye unii u dii Farisii yaab aaməkm na la. Nte mu nan ye unii u dii Farisii yaab aaməkm na la. M kpa limakl ke binib bi kpo na ga fikr nkun ni. Limakl ngbaan pu, le bi ji mi tibər.”

* 23:5 : Lik Nnyam 22.28.

⁷ Waah len kina na, le binib bi dii Farisii yaab aamɔkm na, ni binib bi dii Sajusii yaab aamɔkm na yakr tɔb chee, ki kpak tɔb kinikpakpak.

⁸ Sajusii yaab len ke binib aan fikr nkun ni, ke Uwumbɔr aatuuntiib aa bi, ke unii aawiin mu aa bi. Farisii yaab mu len ke binib ga fikr nkun ni, Uwumbɔr aatuuntiib bi, unii aawiin mu bi.

⁹ Le bi kpak tɔb kinikpakpak, ki tar mpɔɔn pu, ki kpa kifuuk. Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ponn ni bibaa, bi ye Farisii yaab na fii sil, ki kpak sakpen, le ki len ke, “Taa kan uja wee aataani. Nibaakan, Uwumbɔr aatuun, bee unii aawiin le sil len u chee.”

¹⁰ Le Farisii yaab ni Sajusii yaab kpak tɔb kinikpakpak sakpen, ki ŋma tijar. Le butɔb aajab aapol ngbaan dak ke bi ga chuu daa par Pɔɔl. Le u tuk waajab ke bi buen ti gaa ni Pɔɔl, ki nyan u bi chee, ki nan di u ŋa baadichal ni.

¹¹ Kinyeek ngbaan, le Tidindaan dan nan sil Pɔɔl chee, ki nan bui u, “Chuu aabaa, ki taa san ijawaan. Saah tuk binib maabɔr Jerusalem ponn ni pu na, kina le aa ga tuk bi maabɔr Rom aatiŋ mu ni.”

Juu yaab aah kpokl ke bi ga ku Pɔɔl pu na

¹² Naah woln kitaak kichakpiik ni na, le Juu yaab bibaa kuun tɔb chee, ki kpokl, le ki puu ke baan ji tijikaar, kaan nyu nnyun mu see bi ku Pɔɔl.

¹³ Binib bi nan kpokl kina na jer bijab imonko ilee.

¹⁴ Bi nan buen Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib chee, ki ti bui bi, “Ti puu ke taan ji nibaa see ti ku Pɔɔl.

15 Ti ban ke ni ni bibəjirb aaninkpiib tun unii ke u buen butəb aajab aaninkpel chee, ki ti tuk u ke u li joo ni Pəəl ni chee, ke ni ban ni nan ki baa u tibər tiken kpee la. Bi yaa joo u choo kan, waan fuu ni do. Ti ga ku u nsan ponn ni.”

16 Le Pəəl aaninkpan aajapəən ηun baah kpokl pu na. Le u koo butəb aajab aadichal ni, ki ti tuk Pəəl.

17 Le Pəəl yin butəb aajab aaninkpel ubaa, ki tuk u ke u di unachipəən na buen butəb aajab aapol chee, aan u ti tuk u tibər tibaa.

18 Le uninkpel ngbaan di u buen butəb aajab aapol chee, ki ti bui u, “Unaagbiija Pəəl le yin mi, ke m dan u chee, le ki ti tuk mi ke m di unachipəən wee dan aa chee, u nan tuk si tibər tibaa.”

19 Le upol ngbaan chuu uŋaal ki dar u buen n-gbaan, ki ti baa u, “Aa ban aa tuk mi bayaar?”

20 Le u bui u, “Juu yaab na kpokl ke bi ga tuk si ke aa fe li joo ni Pəəl bibəjirb aaninkpiib chee, ke bi nan baa u tibər tiken kpee.

21 Bi yaa bui si kina kan, aa taa kii. Bijab bi jer imonko ilee na ga bər ki kiir Pəəl bi nan ku u. Bi məmək puu ke baan ji tijikaar kaan nyu nnyun mu, see bi ku u. Dandana wee bi gor ke bi ku u, ki kiir ke bi ηun saah ga len pu na.”

22 Le butəb aajab aapol bui unachipəən ngbaan, “Taa ki tuk unii ke aa tuk mi tibər ngbaan,” le ki cha u buen.

Baah di Pəəl buen Ubər Feliks chee pu na

23 Le upol ngbaan yin waajab aaninkpiib ponn ni bilee, ke bi dan u chee, le ki nan tuk bi ke bi ban butəb aajab ikui ilee, ni bitandam imonko itaa ni kipiik, ni butəb aajab bi joo tikpaatunn na ikui

ilee, aan bi gor ki nan buen kinyeek ngbaan tikur tiwae Siisarea aatinj ni,

²⁴ ki ban itaan tii Pɔɔl aan u li dinj ni, ki di u buen Ubər Feliks chee, u nyan chakb, nibaa taa ŋa u.

²⁵ Upol ngbaan nan ŋmee kigbanj ke bi ti tii Ubər Feliks. U nan ŋmee ke:

²⁶ “Min Klɔdius Laisias, m doon si Ubər kpaan Feliks.

²⁷ Juu yaab nan chuu uja wee, ki gbaa u ki ti ban bi ku u. M ŋun ke u ye Rom aanii la. Maah ŋun kina na, le m di butɔb aajab buen aan ti ti nyan ni u,

²⁸ ki kpaan di u buen Juu yaab aabɔjirb aaninkpiib chee. M nan ban ke m ti bee baah len ke u ŋa pu na.

²⁹ Baah jin u tibər na, le m bee ke waah ŋa pu na, naa ŋeer ti ku u, kaa ŋeer ti di u ŋa kiyondiik ni. Baakaal pu, le bi galn u. Bi len ke u bii baakaal.

³⁰ Le unii ubaa tuk mi ke Juu yaab kpokl ke bi ti ku u. Maah ŋun kina na, libuul ngbaan ni le m di u tun ni aa chee, ki tuk binib bi galn u na, ke bi mu dan aa chee ki nan tuk si waah ŋa pu na.”

³¹ Tɔ, butɔb aajab ngbaan nan ŋa baapol aah tuk bi pu na. Kinyeek ngbaan, le bi nan di Pɔɔl buen Antipatris aatinj ni.

³² Naah woln kitaak na, le butɔb aajab bi chuun kitinj na labr kun baadichal ni, Jerusalem ponn ni. Le bitandam ngbaan cheen Pɔɔl buen Siisarea aatinj ni.

³³ Baah ti fuu nima na, le bi di kigbanj ngbaan tii Ubər Feliks, ki di Pɔɔl kaan u chee.

³⁴ Ubər ngbaan nan karn kigbanj ngbaan, le ki baa Pɔɔl, “Aa nyan ni kilatinj ni?” Le Pɔɔl mu bui

u, “M nyan ni Silisia aatiŋ ni la.” Waah ŋun ke u nyan ni Silisia aatiŋ ni na,

³⁵ le u bui u, “Binib bi galn si na yaa fuu ni kan, m ga ji si tibər,” le ki tuk waatəb aajab ke bi di Pəəl ŋa lidichal li Ubər Herod nan maa li na ni, ki cha bi li kii u.

24

Juu yaab aah bii Pəəl pu na

¹ Iwiin iŋmu nan jer, le Uwumbər aatotoorninkpel Ananias dan Siisarea aatiŋ ni. Le Juu yaab aaninkpiib bibaa ni ləya ubaa dii u. Bi yin ləya ngbaan ke Tetulus. Bi nan sil Ubər Feliks aanimbiin ni, ki bii Pəəl.

² Le bi yin Pəəl ke u dan. Waah fuu ni na, le Tetulus piin ki bi bii u, le ki bui Ubər Feliks:

“Timi aaninkpel, ti pak si. Aa joo timi tiŋann, ki cha timi aatiŋ kee mə. Aa kpa nlan, ki ter timi aanib sakpen.

³ Ti məmək nyi saah ŋani pu na, ki dooni si mbaməm.

⁴ Maan len tibər ti li wiir. Maa ban ke ni ŋun si. Pəən aabaa, ki li pel maah ban m len pu na.

⁵ Ti nyi ke Pəəl muk binib sakpen. U muk Juu yaab bi bi dulnyaa wee məmək ni na, ki cha bi ŋmə tijar. Binib bibaa bi, ki dii Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na aasan. Pəəl ye bi ponn ni aaninkpel ubaa la.

⁶ U nan ban u bii Uwumbər Aadichal. Nima pu le ti chuu u. [Ti nan ban ti ji u tibər, timi aakaal aah dii pu na.

⁷ Le butəb aajab aapol Laisias dan nan nyan u mpəən ti chee,

⁸ ki tuk binib bi galn u na, ke bi li choo aa chee ki nan len waah ŋa pu na.] Aa yaa jin u tibər ngbaan kan, sin aabaa ga bee tibər ngbaan aah bi pu na.”

⁹ Tetulus aah len pu na, le Juu yaab kpaan kii, ke ti gbii.

Pɔɔl aah tuk Ubər Feliks waabamən pu na

¹⁰ Le Feliks yoor uŋaal ki tii Pɔɔl nsan ke u len.

Le Pɔɔl bui ke, “M nyi ke aa joo maanib ngbaan ŋibin pam. Kina pu na, m kpa mpopiin ke m tuk si maabamən.

¹¹ M nan buen Jerusalem m ti doon Uwumbər. Naa jer iwiin kipiik ni ilee. Aa ga ŋmaa baa binib ke ti gbii aan taa gbii.

¹² Maah nan bi Uwumbər Aadichal ni, ni mmeen aadir ni, ni kitinŋ ni na, Juu yaab aa kan mi m kpak unii ubaa kinikpakpak, kaa kan mi m muk unii ubaa.

¹³ Bi bii mi la, ki mu aa ŋmaa mək ke baah len pu na gbii.

¹⁴ M kii ke ti gbii ke maah dooni tiyaajatiib Aawumbər pu na, m dii Yesu aasan la. Juu yaab len ke nsan ngbaan aa ye mbamən. M kii Moses aakaal məmək mu, ki kii tii Uwumbər aabənabtiib aah nan ŋmee pu na məmək.

¹⁵ M kpa limakl ke Uwumbər ga fikr binib bi ŋan na, ni bi kaa ŋan na məmək nkun ni. Juu yaab mu kpa limakl kina la.

¹⁶ N-yoonn məmək m pɔɔni mbaa ke m taa li kpa taani Uwumbər ni binib chee.

¹⁷ “Ŋibin ŋibaa le maa nan bi Jerusalem. M nan ki buen nima m ti tii maanib bi ye bigiim na ŋimombil, ki toor kitorok tii Uwumbər.

18 M nan buen Uwumbər Aadichal ni, m ti ɲa mbaa chain, aan ki toor kitork tii Uwumbər. Maah ɲa kina na, le Juu yaab kan mi Uwumbər Aadichal ni. Kinipaak aa nan bi m chee. Kifuuk mu aa nan bi m chee.

19 Le Juu yaab bibaa, bi nyan ni Asia aatim ni na mu nan bi nima. Bi yaa kaa gee maah ɲa pu na kan, ni ɲan ke bima bibaa dan aa chee, ki nan tuk si maah ɲa pu na.

20 Bibəjirb aaninkpiib jin mi tibər Jerusalem ponn ni. Bi yaa kan maataani kan, cha binib ngbaan tuk si.

21 Maah nan si bi chee na, le m teen ke, ‘M pak ke Uwumbər ga fikr bi kpo na nkun ni. Nima pu le ni ji mi tibər din.’ Maah len kina na, nibaakan bi dak ke naa ɲan.”

22 Feliks nan nyi Yesu aasan aabər. Le u bui bi, “M ga di cha kina la. Butəb aajab aapol Laisias yaa fuu ni kan, m ga lik maah ga ɲa tibər ngbaan pu na.”

23 U tuk butəb aajab nkub aaninkpel ke u cha waajab li kii Pəəl, ki taa joo u mpəən, ki cha ujətiib li ter u ki tii u waah ban pu na.

24 Iwiin ilee aah jer na, le Ubər Feliks ni upuu Drusila fuu ni. Upuu nan ye Juu aabo la. Le Feliks tun unii ke u ti yin ni Pəəl ke u dan nan len tibər ngbaan aan bi pel. Le Pəəl tuk bi baah ga ɲa pu ki gaa Yesu Kristo ki kii,

25 ki ɲa bininyaam, ki li chur bibaa, ki taa tun titunwanbir na; ba pu? Uwumbər ga ji binib məmək tibər. Pəəl aah len kina na, le ijawaan chuu Feliks. Le u bui Pəəl, “Ni ɲeer aa di cha kina. M yaa kan nfaawom kan, m ga yin si.”

²⁶ Le Feliks dak ke nibaakan Pɔɔl ga tii u ŋimombil, aan u piir u lii. Nima pu na, n-yoonn mɔmɔk kan, u ti yin ni u ki nan len u chee tibɔr.

²⁷ Nibin ŋilee nan jer. Le ubɔr u bi yin u ke Posius Festus na dan nan leŋ Feliks aaleleŋ. Feliks nan ban ke u piir Juu yaab aasui. Nima pu na, waa nan nyan Pɔɔl kiyondiik ni. U nan cha u beenin pii, le ki buen.

25

Pɔɔl aah len ke u ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji waabɔr pu na

¹ Ubɔr Festus nan fuu Siisarea aatiŋ ni, u nan leŋ Ubɔr Feliks aaleleŋ. Waah bi nima iwiin itaa na, le u buen Jerusalem.

² Waah ti bi nima na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee, ki nan bii Pɔɔl, ki gaŋ Ubɔr Festus

³ ke u pɔɔn ubaa ki tun binib bi ti yoor ni Pɔɔl ki di dan Jerusalem. Bi nan puen kpokl ke u yaa choo kan, bi ga ku u nsan ponn ni.

⁴ Le Festus bui bi, “Ti laa beenin joo u Siisarea aatiŋ ni. Ni yaa kpee siib kan, m mu ga ki labr buen nima.

⁵ U yaa kpa taani kan, cha nimi aaninkpiib dii mi nima, aan ki ti galn u.”

⁶ Festus nan bi bi chee ki ti saa iwiin kipiik, bee iniin, le ki gir cha Siisarea aatiŋ ni, ki ti fuu nima. Naah woln kitaak na, le u koo libɔjil aadiik ni, ki ti kal ubɔjir aajal pu, le ki tun ke bi ti li joo ni Pɔɔl.

⁷ Juu yaab bi nyan ni Jerusalem na mu nan bi nima. Pɔɔl aah fuu ni na, le bi sil goln u, ki bii u ki ti nyan. Le baa ŋmaa mɔk ke baah len pu na gbii.

⁸ Le Pɔɔl bui ke, “Maa bii Juu yaab aakaal, kaa bii Uwumbɔr Aadichal, kaa bii Rom yaab Aabɔrkpaan Siisa.”

⁹ Le Festus ban ke u piir Juu yaab aasui. Nima pu le u baa Pɔɔl, “Aa ga li gee ke aa buen Jerusalem m ti ji si tibɔr nima aa?”

¹⁰ Le Pɔɔl bui u, “M bi Ubɔrkpaan Siisa aabɔjir aadiik ni, nin chee ni njeer bi ji mi tibɔr na. Sin aabaa nyi ke maa ŋa Juu yaab bakaa.

¹¹ M yaa ba ŋa bakaa, bee m yaa ti ki ŋa tiwan ni njeer nkun na kan, maa ba ga ban ke m ŋmar. Baah bii mi pu na yaa kaa gbii kan, ubaa aan ŋmaa di mi ŋa biŋaal ni. M ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji mi tibɔr.”

¹² Le Ubɔr Festus len waakpambalb chee ke u lik waah ga ŋa pu na, nee aapuwɔb le u tuk Pɔɔl, “Aa len ke aa ban ke Siisa ji si tibɔr. Aa ga buen u chee, ni ti len ti.”

Ubɔr Festus aah tuk Ubɔr Agripa pu na

¹³ Naah ŋa iwiin ilee na, le Ubɔr Agripa ni uninkpan Beniis dii ni, ki dan Siisarea aatiŋ ni, bi nan doon Ubɔr Festus.

¹⁴ Baah bi nima iwiin ilee na, le Festus tuk u Pɔɔl aabɔr ke, “Uja ubaa bi do. Feliks nan buen le ki cha u beenin pii kiyondiik ni.

¹⁵ M nan buen Jerusalem. Maah nan bi nima na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib, ni Juu yaab aaninkpiib dan nan galn uja ngbaan. Bi ban ke m len ke waabɔr bii.

¹⁶ Le m tuk bi ke timi Rom yaab aa ŋani kina. Binib yaa galn unii kan, ti cha bi kuun ni tɔb la, aan u ti ŋun baah galn u pu na, ki cha u mu len waabamɔn aah bi pu na. Taan daa unii aatafal see ti puen jin u tibɔr kina.

17 Maah tuk bi kina na, le bi nan dan do. Baah fuu ni na, maa taan. Naah woln kitaak na, m nan buen libɔjil aadiik ni, ki ti kal ubɔjir aajal pu, ki tun binib ke bi ti li joo ni Pɔɔl.

18 Waah fuu ni na, le binib bi galn u na fii ke bi bii u. M nan dak ke bi ga len ke u ɲa bakaa ki ti nyaŋ la. Ni mu aa ye kina.

19 Baah kpak u pu na, ni ye baakaal aabɔr, ki mu ye uja u bi yin u ke Yesu na aabɔr pu la. Bi len ke u kpo. Pɔɔl mu beenin len ke u bi.

20 Maa nan nyi maah ga ɲa pu ki bee tibɔr ngbaan na. Le m baa Pɔɔl ke u kii ke u buen Jerusalem aan bi ti ji u tibɔr nima aan waa kii?

21 Le u len ke u ban ke Ubɔrkpaan Siisa ji u tibɔr. Nima pu le m cha butɔb aajab kii u, ke ni saa bundaln m ga cha bi di u buen Ubɔrkpaan chee na.”

22 Le Ubɔr Agripa bui Festus, “M ban ke m ɲun uja ngbaan aah ga len pu na.”

Le Festus bui u, “Aa ga fe ɲun fen.”

Baah di Pɔɔl siin Ubɔr Agripa aanimbiin ni pu na

23 Naah woln kitaak na, le Ubɔr Agripa ni uninkpan Beniis dan ke bininyuum na. Le butɔb aajab aaninkpiib, ni kitin ni aaninkpiib dii bi, ki nyunni bi. Le bi mɔmɔk koo kidisakpen kibaa ni. Kidiik ngbaan ni, le bi ji binib tibɔr. Baah fuu ni na, le Festus tuk binib ke bi li joo ni Pɔɔl. Le bi joo ni u.

24 Le Festus bui ke, “Ubɔr Agripa ni nimi bimɔk bi do na, ti mɔmɔk kan uja wee. Juu yaab nan dan m chee Jerusalem ponn ni, ki ki dan m chee do chee na mu, ki nan tar ke ni ɲeer ti ku u.

²⁵ Le m jin u tibər. Maah jin u tibər na, le m bee ke waa ḡa tiwan ni ḡeer ke ti ku u na. Le uma ubaa len ke u ban ke Ubər kpaan na ji u tibər. Nima pu le m ga cha u buen.

²⁶ Le m ban ke m ḡmee kigbanj tii maaninkpel ki tuk u Pəəl aabər. M mu aa nyi maah ga ḡmee pu na. Nima pu le m joo ni u, u nan tuk nimi waabər. Ubər Agripa, m ban ke aa lik waabər ngbaan aah bi pu na, aan ki tuk mi maah ga ḡmee pu na.

²⁷ M yaa cha bi di unaagbiija buen Ubər kpaan na chee, ki yaa kaa tuk u baah galn u pu na kan, naa ḡan.”

26

Pəəl aah tuk Ubər Agripa waabamən pu na

¹ Tə, Ubər Agripa nan bui Pəəl, “Aa ga ḡmaa tuk timi saabər aah ye pu na.”

Le Pəəl yoor unjaal ki doon u, ki bui ke,

² “Ubər Agripa, maah bi do din ke m tuk si maabamən na, m kpa mpopiin pam. Juu yaab galn mi sakpen a.

³ M nyi ke aa nyi Juu yaab aakaal aah bi pu na. Aa nyi baah kpak təb budabu pu baakaal pu na. Kina pu na, maah kpa nsan m tuk si maabamən pu na, le m kpa mpopiin. M ganj si ke aa li kpa limər ki li pel maah ga len pu na.

⁴ “Maah nan ye unachipəən na, m nan bi maanib ponn ni, ni Jerusalem ponn ni.

⁵ Juu yaab məmək nan nyi maabimbin n-yoonn ngbaan. Bi nyi ke n-yoonn ngbaan məmək m nan dii Farisii yaab aasan. M nan ye binib bi dii Moses

aakaal mbaməm na ponn ni ubaa la. Bi yaa gee kan, bi ga ŋmaa tuk si kina.

⁶ M kpa limakl ke Uwumbər ga gbiin tipuur ti u nan puu tii tiyaajatiib na. Nima le cha ni ji mi tibər din.

⁷ Timi Juu yaab aanibol kipiik ni ŋilee dooni Uwumbər nwiin pu ni kinyeek, ki mu kpa limakl ke bi ga kan tipuur ngbaan. Ubər Agripa, m mu kpa limakl ngbaan, nima le cha Juu yaab galn mi.

⁸ Ba ŋa ni dak ke Uwumbər aan ŋmaa fikr binib nkun ni?

⁹ “N-yoonn mubaa, min mbaa nan dak ke ni ŋan ke m pɔɔk mbaa ki bii Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na aayimbil.

¹⁰ Le m nan ŋa kina Jerusalem ponn ni. M nan buen Uwumbər aatotoorninkpiib chee, ke bi tii mi nsan ke m chur Uwumbər aanib ki di ŋa tiyondir ni. Juu yaab yaa nan len ke bi ga ku bi kan, m mu nan keei la.

¹¹ N-yoonn məmək m nan chaa mmeen aadir ni ki ti dar bitafal, ki mukr bi ke bi sii Yesu. M nan gee liŋuul sakpen bi pu; nima pu na, m nan buen ntim muken ponn ni, ki ti ŋa bi falaa.”

*Pɔɔl aah tuk bi waah nan gaa Yesu ki kii pu na
(Lituln 9.1-19; 22.6-16)*

¹² “Le Uwumbər aatotoorninkpiib nan tii mi nsan ke m ti chuu Yesu aanib bi nan bi Damaskus aatiŋ ni na. Le m nan buen nima.

¹³ Ubər Agripa, maah nan bi Damaskus aasan pu ki cha nima na, le nwiin kaasisik ni, nwiihn nyan ni paacham, ki wiin jer nwiin, ki woln ki mann gonn m ni bijab bi dii na.

14 Le ti məmək lir kitin. Le m ηun nneel len Juu yaab aaliin ponn ni ke, ‘Səəl, Səəl, ba ηa aa ηa mi falaa? Ni pəə aa di aataal lee ikokon.’

15 Le m baa u, ‘Ndindaan, ηma ye?’ Le u bui mi, ‘Min le ye Yesu u aa ηa u falaa na.

16 Fii sil. M dan aa chee, ke m lee si aan aa tun maatuln, ki ji seeraa, ki tuk binib saah kan mi pu na, ki tuk bi maah ga mək si n-yoonn mu choo na pu na.

17 M ga nyan si Juu yaab aajaal ni, ni binib bi kaa ye Juu yaab na aajaal ni, ki cha aa buen bi chee,

18 aan ki ti tuk bi maaliin, ki cha binimbil woln, ki nyan bi mbəmbəən ni, ki cha bi li bi nwiihn ni, ki nyan bi kinimbəη aajaal ni, ki di bi ηa Uwumbər aajaal ni, aan ki cha bi gaa min Yesu ki kii, aan Uwumbər di cha pinn bi baatunwanbir, ki ηa bi waanib ponn ni bibaa, baah gaa min Yesu ki kii pu na pu.’”

Pəəl tuk bi waatuln aah bi pu na

19 “Ubər Agripa, maah kan lijnjiir aawan paacham pu na, le m kii Yesu aaməb.

20 Njan, m tuk binib bi nan bi Damaskus aatin ni na, ke bi kpeln baabimbin ki dii Uwumbər aasan, ki tun lituln li ga mək ke bi sil kpeln baabimbin na. Njan, m nan tuk bi kina Damaskus aatin ni, le ki nin buen Jerusalem, ki nin bə dii Judea aatim məmək ponn ni, le ki nin buen binib bi kaa ye Juu yaab na aatim ponn ni, ki ti tuk bi mu kina.

21 Nima pu le Juu yaab chuu mi Uwumbər Aadichal ni, ki ban bi ku mi.

22 Le Uwumbər mu ter mi n-yoonn məmək ki nan saa din, ki cha m si do, ki ye waaseeraadaan, ki tuk binib aabəη məmək waabər. M po tuk bi

Uwumbər aabənabtiib ni Moses aah nan len pu na. Bi nan len tiwan ni ga nan ɲa na,

²³ ke Kristo u ga gaa binib lii na ga nan ji falaa, ki li ye unii u ga puen fikr nkun ni na, ki tuk Juu yaab ni binib bi kaa ye Juu yaab na tibər ti ga woln binimbil na.”

²⁴ Pɔɔl aah len kina na, le Festus teen ke, “Pɔɔl, aa ye uwaar la. Saah bae mbaem sakpen na le cha aa waar.”

²⁵ Le Pɔɔl bui u, “Ubər Festus, maa ye uwaar. Maah len pu na, ni ye mbamən la. Naa ye uwaar aaliin.

²⁶ Ubər Agripa nyi tibər ngbaan. Nima pu le m di lipobil len unimbiin ni, m nyi ke u nyi tibər timina, tibaa aa bər u. Tibər ngbaan nan ɲa binib aanimbil ni la.

²⁷ Ubər Agripa, aa gaa Uwumbər aabənabtiib aah nan len pu na ki kii ii? M nyi ke aa gaa kii.”

²⁸ Le Agripa baa Pɔɔl, “Aa dak ke naa pɔɔ m ɲa Kristo yoo la aa?”

²⁹ Le Pɔɔl bui u, “M mee Uwumbər ke ni pɔɔye naa pɔɔye, aa ni binib bimək pel maah len pu dandana wee na, ɲa Kristo yaab ke min na. M mu aa ban ke bi buu nimi tikululn, ke min na.”

³⁰ Le Ubər Agripa, ni Ubər Festus, ni Beniis, ni binib bi ka bi chee na, fii nyan lipaal.

³¹ Baah nyan lipaal na, le bi ti bui tɔb, “Uja ngbaan aah ɲa pu na, naa ɲeer ti ku u, kaa ɲeer ti di u ɲa kiyondiik ni.”

³² Le Agripa bui Festus, “Uja ngbaan yaa kaa ba len ke u ban ke Ubər kpaan Siisa ji u tibər kan, ti ba ga ɲmaa di u lii.”

27

Pɔɔl aah buen Rom aatiŋ ni pu na

¹ Tɔ, bi nan len ke ti ga buen Ubɔrkpaan Siisa chee, Itali aatiŋ ni. Le bi di Pɔɔl ni binaagbiib biken tii butɔb aajab aaninkpel u bi yin u ke Julius na. Butɔb aajab ngbaan aayimbil nan ye ke “Ubɔrkpaan aajab.”

² Le ti koo buŋɔb ni. Buŋɔb ngbaan nyan ni kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Adramitium. Bi nan gor ke bi di bu buen Asia aatiŋ ni la. Le ti koo ki buen. Uja ubaa mu nan dii timi, bi yin u ke Aristakus. U nan ye Masedonia aatiŋ aanii, ki nyan ni Tesalonika aatiŋ ni.

³ Naah woln kitaak na, le ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Saidonn. Le butɔb aajab aaninkpel Julius gee Pɔɔl aabɔr, ki cha u buen uɔtɔiib chee nima, u ti kan waah ban pu na.

⁴ Tɔ, ti nan nyan nima, le libuln daar took timi. Nima pu le ti peŋ lidikl libaa, bi yin li ke Saiprus, le libuln aa ki pii timi.

⁵ Le ti jer Silisia aatiŋ, ni Pamfilia aatiŋ, ki ti fuu Mira aatiŋ ki bi Lisia aatiŋ ni na.

⁶ Taah ti fuu nima na, le butɔb aajab aaninkpel ngbaan kan buŋɔb bu nyan ni Aleksandria aatiŋ ni, ki ga buen Itali aatiŋ ni na. Le u cha ti mɔmɔk koo buŋɔb ngbaan ponn ni.

⁷ Buŋɔb ngbaan aa nan chuun mala. Ni nan pɔɔ la. Bu nan yunn nsan ni siib, le ki ti fuu Kenaidus aatiŋ chee. Libuln aa nan kii le ti nan ti bee nsan ponn ni. Nima pu na, ti nan ti peŋ lidikl libaa, bi yin li ke Krete. Le ti jer Salmone aatiŋ,

⁸ ki kpak nnyusakpem na aagbaan. Ni nan pɔɔ sakpen a. Le ti nan ti fuu kilolon kibaa ni, bi yin ki ke Kilolon Nyaan. Nima chee aa daa Lasea aatin ni.

⁹ Ti nan yunn nsan ngbaan ponn ni, ki ti pii Juu yaab aamɔlul daal, buyoonn kibun ga nmaa fii na. Naa ba nan njan ke ti ki li joo bunɔb. Ni nan kpa linimaln sakpen. Le Pɔɔl sur bi ke,

¹⁰ “Njɔtiib, ti yaa ki joo bunɔb kan, m nyi ke ti ga kan linimaln. Njitun ni bunɔb na ga bii. Binib pam mu ga kpo ti ponn ni.”

¹¹ Le butɔb aajab aaninkpel aa kii Pɔɔl aah len pu na. U kii unɔdaan ni binɔnɔaab aaninkpel aah len pu na la.

¹² Libuln ni utaal aayoonn yaa ti fuu ni n-yoonn mu na kan, naa njan ti li bi kilolon ngbaan ponn ni. Nima le ti ponn ni binib pam bui ke ni njan ti nyan kilolon ngbaan ponn ni, ki pɔɔk tibaa ke ti fuu Fiiniks, kitiŋ ki bi Krete aadikl paab na. Kilolon bi nima mu. Libuln ni utaal yaa fuu ni n-yoonn mu na kan, ni njan ke timi aarɔb li bi ki ponn ni. Kilolon ngbaan aah bi liwilir wɔb pu na, nima le libuln aan nmaa pii timi nima.

Libupɔɔl aah muk timi bunɔb ni pu na

¹³ Le libuln li kaa pɔɔ na nyan ni njanŋii wɔb. Le bi bui ke ni njeer ke ti nyan kilolon ngbaan ponn ni. Le bi chuu gbiln bunɔb na, le ki di siir. Bi nan joo bu kpak Krete aadikl ngbaan chee la.

¹⁴ Naah kpee siib na, le libupɔɔl nyan ni njanŋan wɔb ki daar choo,

15 ki daar yeŋni buŋɔb na, ki cha bu sil. Libuln daar tooh bu la. Nima pu na, bu aa nan ŋmaa chuun. Le ti cha bu jɔnn libuln.

16 Le ti ti fuu lidikl libaa chee, bi yin li ke Kɔda, li bi ŋŋangan wɔb. Ti nan peŋ lidikl ngbaan, le libuln aa ki pii timi ki pɔɔ. Le timi aanɔsakpem dar buŋɔb waatiib bubaa. Taah peŋ lidikl ngbaan na, le ti chuu yoor buŋɔb waatiib na ŋa busakpem ni.

17 Bi nan di iŋmin gbin punn punn busakpem na. Litambol nan dɔ nnyun ni, Libia aatiŋ chee, le bi dak ke nibaakan buŋɔb na ga dii litambol ngbaan paab. Nima pu na, bi nan chuu gbiln buŋɔb aakekeln li nan bi paacham na, ki cha bu jɔnn libuln.

18 Libuln nan beenin daar ki pɔɔ, le buŋɔb na yeŋni. Naah woln kitaak na, le bi chuu nyan ni ŋitun na ki di mee lii nnyun ni;

19 ki ki woln kitaak, le ti chuu nyan buŋɔb aawan mu ki di lii nnyun ni.

20 Taah nan bi bu ponn ni na, ni nan yunn le taa ŋmaa kan nwiin, kaa waa ŋiŋmabil mu, ntaalangbam pu. Libuln mu nan beenin daar, ki pɔɔ. Taa nan ki dak ke ti ga ŋmar.

21 Tɔ, baa nan ki ji tijikaar, ni ti yunn. Baah kaa ki ji tijikaar ni yunn na, le Pɔɔl fii sil binimbiin ni, ki bui bi, “Njɔtiib, ni yaa ba pel maah nan len pu na, ki yaa kaa ba nyan ni Krete aadikl ni kan, ni ba ga li ŋan. Timi aawan aa ba ga bii.

22 Tɔ, m gan nimi la, chuu nibaa man. Ti ponn ni unii ubaa aan kpo. Buŋɔb ngbaan baanja le ga bii.

23 M ye Uwumbɔr aanii, le ki dooni u. Kinyeek na, le waatuun ubaa dan nan sil m chee,

24 ki bui mi, ‘Pɔɔl, taa san ijawaan. Aa ga sil Ubɔrkpaan Siisa aanimbiin ni. Uwumbɔr ga cha binib bimɔk bi buɲɔb bue ponn ni na ŋmar, saan-imbaak pu.’

25 Njɔtiib, nima pu na, chuu nibaa man. M pak ke Uwumbɔr ga ŋa waah tuk mi pu na.

26 Libuln mu ga daa buɲɔb na ti tam lidikl libaa, ki bii bu.”

27 Tɔ, libupɔpɔɔl ngbaan nan daar iwiin kipiik ni inaa. Kinyeek, le libuln nan buenin joo timi nnyusakpem na ponn ni. Bi yin nnyusakpem ngbaan ke Adria. Kinyetaasiik, le biɲɔŋaab dak ke ti yak kitiŋ kibaa ni.

28 Le bi ban bi tɔŋ lik nnyun aah nyoo pu na. Bi nan di ŋŋmin di gbin tikur ti nyuun na, ki di lii nnyun ni, ki tɔŋ lik, ki ŋaŋ ŋitaa nkub ni moninko. Le bi too foor kpee, le ki ki tɔŋ lik, ki ŋaŋ ŋitaa imonko inaa ni kipiik.

29 Le bi dak ke nibaakan buɲɔb ngbaan ga duur ŋitakpal ki bii. Nima pu na, bi nan di tikur tinaa gbin inŋmin inaa pu, ki di gbin liɲɔjuul, le ti doon tam kitiŋ, ki joo bu. Bu aan ki ŋmaa chuun. Baah ŋa kina na, le bi mee Uwumbɔr ke u cha kitaak woln.

30 Le biɲɔŋaab ban ke bi loon nyan buɲɔb na ni. Le bi chuu nyan buɲɔb waatiib na di deen nnyun pu, ki ŋmann ke bi chuu nyan tikur tibaa le liɲɔyil pu.

31 Tɔ, Pɔɔl nan bee baah ban bi ŋa pu na, le ki bui butɔb aajab ni baaninkpel, “Biɲɔŋaab ngbaan yaa nyan buɲɔb ngbaan ponn ni kan, naan ŋmaa ŋmar.”

32 Waah len kina na, le butɔb aajab chuu buɲɔb waatiib na aanŋmin gii, ki di bu lii, ki cha busakpem na.

³³ Kichakpinaanyeeek ni le Pɔɔl gan bi mɔmɔk ke bi pɔɔk bibaa ki ji tijikaar, ki bui bi, “Iwiin kipiik ni inaa le na, nimi aalandak muk nimi, le ni lul bumɔb.

³⁴ Ni pɔɔk nibaa ki ji pɔkaa man. Ni ga ter nimi, ni kan mpɔɔn. Nibaa aan ŋa unii ubaa do ponn ni.”

³⁵ Pɔɔl aah len kina na, le u yoor boroboro, ki doon Uwumbɔr bi mɔmɔk aanimbil ni, ki gii ki ŋman.

³⁶ Waah ŋa kina na, le bi mɔmɔk chuu bibaa, ki mu jin tijikaar.

³⁷ Ti nan ye binib ikui ilee ni imonko itaa ni kipiik ni biloob le buŋɔb ngbaan ponn ni.

³⁸ Le bi mɔmɔk ŋman ti bab. Baah ŋman bab na, le bi di tijikaar ti gur na di mee nnyun ni. Bi nan ban ke buŋɔb ngbaan yook la.

Timi aarɔb aah bii pu na

³⁹ Kitaak aah woln na, le ti kan kitin. Le biŋɔŋaab aa nyi kitin ngbaan ni. Le bi kan kilolon. Litambol mu dɔ kilolon ngbaan aagbaan. Le bi len ke bi ga pɔɔn bibaa ki cha buŋɔb na ti nyal litambol ngbaan paab.

⁴⁰ Le bi chuu geei tikur na aarmin, le ti bee nnyun ni. Le bi chuu gbiln tinɔpann aarmin, ki nan di likekeln gbin linɔyil ndɔ pu paacham. Libuln aah daar na, le bi ban ke likekeln ngbaan li joo buŋɔb chuun cha nnyun aagbaan. Le bu chuun buen.

⁴¹ Litambol libaa nan dɔ nnyun ponn ni, le baa waa li, ki di dii lipaab. Le linɔyil chɔb lipaab, kaan ki ŋmaa chuun. Tinyunkpenn nan gbaa buŋɔb na le linɔjuul ti wii.

⁴² Tɔ, butɔb aajab nan dak ke nibaakan binaag-biib na ga yuk lir nnyun ni, ki wo nyan, aan ki san ηmar. Kina pu na, bi nan ban bi ku bi mɔmɔk.

⁴³ Butɔb aajab aaninkpel aa nan ban ke bi ku Pɔɔl, nima pu le waa kii. U nan tuk bi ke binib bi ηmaa wo nnyun na puen yuk lir nnyun ponn ni, ki wo buen nnyun aagbaan, ki ti nyan;

⁴⁴ ke binib bi kaa ηmaa wo nnyun na nyoon ηikpan, ni ηiηɔbɔk, ki li cha nnyun aagbaan, ki ti nyan. Le ti ηa kina. Le ti mɔmɔk ti nyan.

28

Taah fuu Malta aatiη ni pu na

¹ Taah nyan nnyun ngbaan ni na, le bi tuk timi ke bi yin lidikl ngbaan ke Malta.

² Le kitiη ngbaan aanib gaa timi ki ηa timi tiηann pam. Le utaal piin ki bi nu, le tiwoor bi. Le bi tuur mmii tii timi.

³ Le Pɔɔl ti peei ni idɔ nan di ηa mmii ni. Waah di i ηa mmii ni na, le i toη. Le uwaa nyan i ni, ki juu dab uηaal, ki jɔn.

⁴ Waah juu dab uηaal ki jɔn na, le kitiη ngbaan ponn ni aanib kan, ki bui tɔb ke uja ngbaan ye unukur, le ki nyan ni nnyusakpem ni; Uwumbɔr mu aan cha u ηmar.

⁵ Tɔ, Pɔɔl nan gbɔk uηaal, le uwaa na lir mmii ni. Naa ηa u nibaa.

⁶ Bi dak ke ni ga duun la, ni yaa kaa ye kina kan, u ga kpo. Bi nan lik le ni ti yunn, ki mu aa kan nibaa ηa u. Le bi ki dak ke u ye liwaal la, le ki kpaln unii.

⁷ Tɔ, kitiη ngbaan aanib aaninkpel mu nan bi. Bi yin u ke Publius. Waasaak aa nan daa taah bi nin

chee na. Le u gaa timi, ki chann timi tichann ki ŋa timi tibulchinn iwiin itaa.

⁸ Ute nan bun, ki dɔ kidiik ni. Uwɔn nan ton, le u peel nsin. Pɔɔl nan koo u chee kidiik ni, ki ti mee Uwumbɔr tii u, ki ti di unjaal paan u pu, le u pɔɔk.

⁹ Pɔɔl aah ŋa kina na, le bibum biken bi bi lidikl ngbaan aatiŋ ni na mu dan Pɔɔl chee, le u cha bi mu pɔɔk.

¹⁰ Le bi tii timi ipiin pam. Taah nan ban ti buen na, bi nan ki tii timi, timi aasachuln aapiin.

Taah nyan Malta aadikl pu ki buen Rom aatiŋ ni pu na

¹¹ Ti nan bi nima inmal itaa, le bunɔb bubaa nan bi nima tiwoor ni libuln yoonn. Bu nyan ni kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Aleksandria. Bi nan yin bunɔb ngbaan ke “Bijaam.” Le ti koo bu ni, ki buen.

¹² Ti nan ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Sirakus, ki nan bi nima iwiin itaa,

¹³ le ki nyan nima, ki buen ki ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Regium. Naah woln kitaak na, le libuln nyan ni tipuwɔb, ki daar choo. Le ti nyan nima, ki buen. Iwiin ilee le ti nan ti fuu kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Puteoli.

¹⁴ Ti nan kan Yesu aanib bibaa nima. Le bi gan timi ke ti li bi bi chee ki ti saa iwiin ilole. Iwiin ilole ngbaan aah jer na, le ti chuun kitiŋ ki buen Rom aatiŋ ni.

¹⁵ Yesu aanib bi nan bi Rom aatiŋ ni na nan ŋun ke ti choo. Le bi tooh ni timi nsan pu. Bibaa nan tooh ni timi Apius Aanyaŋ ponn ni, le bibaa mu tooh ni timi Tidir Daakaan Titaa na chee. Pɔɔl aah kan bi na, le u doon Uwumbɔr, ki kan lipobil.

Pɔɔl aah moon Yesu aabɔr Rom aatiŋ ni pu na

¹⁶ Tɔ, ti nan ti fuu Rom aatiŋ ni. Taah fuu nima na, le bi cha Pɔɔl koo kidiik kibaa ni, le butɔb aaja ubaa si kii u.

¹⁷ Iwiin itaa aah jer na, le Pɔɔl yin Juu yaab aaninkpiib ke bi kuun ni u chee. Baah kuun ni u chee na, le u bui bi, “Nnaabitiib, maa ŋa timi aanib bakaa, kaa bii tiyaajatiib aakaal. Bi po chuu mi Jerusalem ni ki di mi ŋa Rom yaab aajaal ni.

¹⁸ Bi nan jin mi tibɔr, le ki bee ke maa ŋa bakaa, naa ŋeer bi ku mi. Le bi ban ke bi di cha mi.

¹⁹ Le Juu yaab aa kii ke bi di cha mi. Nima pu na, m len ke m ban ke Ubɔrkpaan Siisa le ji mi tibɔr ngbaan. Naa ye ke m ban ke m galn maanib u chee.

²⁰ Nima pu le m yin nimi ke ni dan m chee, aan ti nan len tɔb chee tibɔr. Timi Israel yaab kpa limakl ke unii u ga gaa timi lii na ga dan. Limakl ngbaan pu, le bi buu mi tikululn tee.”

²¹ Le bi bui u, “Judea aatiŋ aanib aa ŋmee saabɔr kigbaŋ ni tii ni timi. Tina aabo ubaa aa nyan ni nima, ki nan tuk timi saabɔr, kaa len tibɔbir aa pu.

²² Ti nyi ke bi len ntim mɔmɔk ponn ni ke saah dii nsan mu na aa ŋan. Nima pu na, ti ban ti ŋun tibɔr ti bi aamɔb ni na.”

²³ Le bi siin bundaln bi ga ki kuun Pɔɔl chee na. Liyaadaal aah fuu ni na, bi nan ki kuun ni waadiik ni, ki wiir pam. U nan len bi chee tibɔr kichakpiik ni ki nan saa kijook, ki tuk bi Uwumbɔr aanaan aabɔr, ke Moses ni Uwumbɔr aabɔnabtiib nan ŋmee Yesu aabɔr, Uwumbɔr Aagbaŋ ponn ni. Pɔɔl nan pɔɔni ubaa ke bi gaa Yesu ki kii.

24 Juu yaab bibaa kii tii waah len pu na, bibaa mu aa kii tii.

25 Le bi kpak tɔb kinikpapak. Baah ban bi nyan Pɔɔl aadiik ni na, le u bui bi, “Uwumbɔr Aafuur Nyaan nan cha waabɔnabr Aisaya tuk niyaajatiib mbamɔn.

26 U nan tuk Aisaya ke,
 ‘Li cha ti tuk binib ngbaan ke Uwumbɔr len ke:
 Ni ga pel ki pel, kaan bee maaliin aatataa.
 Ni ga lik ki lik, kaan li waa.

27 Binib ngbaan aasui aa bi nibaa ni.

Bitafal kpaa la.

Bi ŋub binimbil, kaa ban ke binimbil woln,
 kaa ban ke bitafal ŋun,
 kaa ban ke bisui bee maaliin aatataa,
 kaa ban ke bi kpeln baabimbin ki dii maasan,
 aan m tii bi laafee.’ ”*

28 Pɔɔl nan ki bui bi, “M ban ke ni bee ke Uwumbɔr tun mi ke m buen binib bi kaa ye Juu yaab na chee, ki ti tuk bi waabɔr, aan bi mu ŋmar. Bima le ga ŋun.”

[
 29 Pɔɔl aah len kina na, le Juu yaab ngbaan nyan waadiik ni, ki beenin kpak tɔb kinikpapak sakpen.]

30 Pɔɔl nan bi kidiik ngbaan ponn ni ŋibin ŋilee. U nan pan ki pu, le ki bi ki ni. Le binib choo nan manni u nima. Le u gaa bi mɔmɔk ni mpopiin.

31 U nan beenin tuk binib Uwumbɔr aanaan aabɔr, ni Tidindaan Yesu Kristo aabɔr, ki nan kpa lipobil ki len. Ubaa mu aa bui ke u di cha.

* 28:27 : Lik Aisaya 6.9-10.

Uwumbor aagban Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c7765cba-ce13-51c8-80b3-68fach5fdf4a